

Gençlere
Pırlanta
Ölçüler
5

Fasıldan Fasıla'dan
S

Gençlere
Pırlanta
Ölçüler

- 5 -

Gençlere
Pırlanta
Ölçüler

5

Fasıldan Fasıla'dan

Gençlere Pirlanta Ölçüler - 5

Copyright © Mustu Yayınları, 2011

Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'ne aittir.

Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'nin önceden yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Bu kitap yayınevimiz tarafından muhterem M. Fethullah Gülen Hocaefendi'nin eserlerinden derlenmiştir.

Editör

Aslı KAPLAN

Görsel Yönetmen

Engin ÇİFTÇİ

Ali ÖZER

Kapak

Nurdoğan ÇAKMAKÇI

Sayfa Düzeni

Bekir YILDIZ

ISBN

978-605-5468-46-0

Yayın Numarası

523

Basım Yeri ve Yılı

Çağlayan A.Ş.

TS EN ISO 9001:2008

Ser No: 300-01

Sarıç Yolu Üzeri No: 7 Gazimur / İZMİR

Tel: (0232) 274 22 15

Ekim - 2011

Genel Dağıtım

Gökkuşluğu Pazarlama ve Dağıtım

Merkez Mah. Söğüksu Cad. No: 31

Tek-Er İş Merkezi Mahmutbey / İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Mustu Yayınları

Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No:1

34696 Üsküdar / İSTANBUL

Tel: (0216) 522 11 44 Fax: (0216) 522 11 78

www.mustu.com

facebook.com/kitapkaynagi

İçindekiler

Önsöz.....	1
Bela ve Musibetler Karşısında.....	3
İslâm ve Osmanlı.....	17
Hakikî Tевbe.....	22
İslâm Herşeye Yeter.....	27
Mecsuplar.....	55
Perspektife Giren Şahıslar.....	90
Müteferrik.....	103
Konferans Hatıraları.....	111
Tarihi Prizma.....	117
Ruhî Hayat.....	127
İman Esasları Etrafında.....	134
Perspektif.....	152
Bir Demet Sosyal Mesele.....	162

ÖNSÖZ

Günümüzde bilgiye ulaşma yolları oldukça fazla ve yoğun. Ancak doğru bilgiye ulaşmak o kadar kolay değil. Özellikle, zamanın hızla akıp gittiği, gideni de geri getirmemizin mümkün olmadığı günümüzde, mevcut bilgilerin tamamını taramak suretiyle istenilen doğru bilgiye ulaşmak hepsinden daha zor. Bırakın her şeye ulaşmayı bazen bir yazarın bütün yazılarına ulaşma söz konusu olduğunda bile böyle bir zorluk söz konusu.

Bu zorlukları gören bazı okurlarımızın talebini de nazara alan yayınevimiz, muhterem müellifimizin de tensipleriyle siz değerli okurlarımızın istifadesini kolaylaştırmak için eserleri hassasiyetle taradı ve tespit edilen başlıkları farklı kesimlerden okurlarımızla paylaşp onların da düşüncelerini aldı. Sonuçta, okur seviyesi, konuların ağırlık derecesi ve gençlerin öncelikleri de nazara alınarak kademeli bir tasnif yapıldı. Böylelikle toplam on kitaplık bir seri doğmuş oldu: Gençlere Pırlanta Ölçüler.

Genç okurlarımızın ve kıymetli müellifimizin eserleriyle ilk defa tanışanların istifade edeceğini umarak bu vesileyle emeği geçen herkese teşekkür ederiz.

Muştu Yayınları

Bela ve Musibetler Karşısında

Bu dünyada çeşitli bela ve musibetlere uğrayanlar, maruz kaldıkları bu bela ve musibetler karşılığında ahirette kendilerine verilen Cennet meyvelerini görünce, “Keşke bela ve musibetlerimiz daha çok olsaydı!” diyecekler. Ne var ki, bela ve musibet istenilmez. Belki, “Dünyada ve ahirette hasene ver Allahım!” denilmesi daha uygundur.

Bela, musibet ve sıkıntılarla insan, durulaşacak ve öz hâline gelecektir. Tıpkı tereyağı gibi. O da, yayığın içerisinde bir o tarafa bir bu tarafa çarpar durur. Sonra da sade yağ olarak topak topak sütün üzerinde belirir. Artık onu süte karıştırmak isteseniz de karıştıramazsınız. Artık âdeta “Ey mücrimler, bugün ayrılın.” sırrı zuhur etmiştir.

Bu öyle bir tasaffi edıştır ki, bu yolla saflaşan mü'minler, Cehennem'in üzerinden geçerken, Cehennem'in “Çabuk geç, ateşimi söndürüyorsun!” diyeceği hadis-i şeriflerde rivayet edilir.

Her An Dua

Bana Hz. Yunus'un vak'ası çok dokunur. Onun ba-lığın karnında yaptığı dua ile Arş ihtizaza gelir. Melekler, "Bu dua eden de kim yâ Rabbi?" diye sorarlar. "Yunus" cevabı verilir. Şu yanıp yakılan Yunus mu, karşılığını verirler. Bu hususta kudsî hadis de var: "Geniş zama-nınızda Beni anın ki, sıkıntılı anınız da Ben de sizi ana-yım."

İnsan, Hz. İbrahim gibi "evvâh ve münîb" olmalı. Bu, aynı zamanda ahir zaman cemaatinin de vasfıdır.

Cimri Gibi Yapmalı

Cimriler vardır, sabah-akşam keselerini çıkarır ve pa-ralarını sayarlar. Tıpkı bu cimriler gibi, her bir mü'min, amel kesesinde neleri varsa onları, her gün gözden geçir-meli, kendini hesaba çekmeli ve tam bir cimri gibi dav-ranmalıdır; davranmalıdır ki hesabını sağlam tutmuş ola-bilsin.

Ayıpları Örtme

İstiyorum ki, ehl-i imandan ameli olmayanlara bile içimde en ufak bir kin olmasın. Onların hep iyi yanları-nı göreyim. Kardeşlerimden birini en büyük bir günahı işlerken bile görsem, örter, görmezlikten gelirim. İnsan nefesine karşı savcı, başkasına karşı ise avukat gibi olma-lıdır.

Bir Muhasebe

Bazen tefsir okurken, kendimi Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) dizinin dibinde hisseder ve onunla konsantre olmuş gibi görürüm. Bu açıdan o anda bir soru sorsanız canım sıkılır.

Kürsüde de bazen öyle olur. Meselâ, “Hz. Hamza vurdu.” derken, sanki kılıcı ben kullanıyorum gibi olur. Keşke her zaman aynı ruh hâletini paylaşabilsek. Esasen kendine anlatmadan, başkasına nasıl anlatacaksın ki? Eğer bu ölçüde konsantre olunamazsa, bilmem ki, kürsüden inilmeli mi? Vâkıa birkaç defa indiğim olmuştur. Çok dua etmiştim. Allah beni kürsüden kurtarsın diye ve kurtardı.

Başkalarının Kusuru Karşısında

Osmanlı padişahlarından bazıları şıra ve boza içmiş olabilirler. Ölçüyü kaçırınca bunlar sekir de verebilir. Ancak onlar hakkında konuşurken biz de ölçüyü kaçırırsak, mesul oluruz. Zira, bizim onlarla amel açısından bile boy ölçüşmemiz mümkün değildir. Düşünün ki, onlardan birinin, bir saat adilane idaresi, belki sıradan bir insanın bin rekât nafîle ibadetinden daha hayırlıdır. Fatih veya İkinci Murad olmasaydı, ne Akşemseddin olurdu ne de Hacı Bayram Veli Hazretleri. Onlar, Fatih ve emsali adil hükümdarlar sayesinde yetiştiler.

Cenâb-ı Hak, Fatiha sûresinde kendisini anlatırken, Rahmân ve Rahîm'in hemen ardından Melik olduğunu anlatır. Bu, meliklik ve malikliğin önemine ilâhî bir işarettir. İşte Osmanlı padişahları, bu önemli mevkiî ellerinden geldiğince en güzel şekilde temsil etmişlerdir.

Öte yandan insan başkasının kusurlarına bakarken, kendi kusurları adesesinden bakmalıdır. Her hâlde o zaman kendi kusurları onun gözünü dolduracak, o da harîçte kusur aramaya yol bulamayacaktır.

Kendi hataları gözlerini doldurmayan insanların vay hallerine!

İslâm'da ölçü, ferdin hâlini salâha hamletmektir. Hele bir cemaat ve cihanı idare edecek seviyeye yükselmiş bir millet hakkında hüküm veriliyorsa...

Birini uygun olmayan bir davranış içinde mi gördünüz? Gözlerinize inanmayacak ve "Gözlerim beni yanıltıyor." diyeceksiniz. Gözlerinizin sizi yanıltmadığını mı söylüyorsunuz? Ne biliyorsunuz; belki de kardeşiniz hakkında suizanna düşesiniz diye şeytan size onun suretinde göründü...

Kusuru çekiştirmek, mertlik değildir: Asıl mertlik, görülen kusurun üzerine bir perde daha çekip, o kusurun izalesi için Cenâb-ı Hakk'a dua etmektir. Sonra da, ibret almaktır. O'nun ayağını kaydıran Allah (celle celâluhu), sizin ayağınızı da kaydırabilir.

Bana göre insanlığın birinci mertebesi, başkasına ait kusurları hiç görmemektir. Gördüğü hâlde hüsnüzan etmek ise daha düşük bir mertebedir..

Acele Namaz Kılanlar

Namazları acele ile kılanlara gönül koyuyor ve Cenâb-ı Hak: “Benim size her şeyi karşılıksız vermeme mukabil, siz bana böyle mi teşekkür ediyorsunuz? Bu şekilde mi namaz kılıyorsunuz?” der mi diye de endişe ediyorum. Eğer derse, o zaman işimiz çok zor demektir.

Hizmet İnsanı 2

Hizmette misal olma mevkiinde bulunanlar, her şeyleriyle “hizmet insanı” olmak zorundadırlar. Bunlar gece-gündüz durmadan koşturmalı, hatta onları kimse uyurken görmemeli. Kabilse günde 3 saat uyku bir iki saat diğer ihtiyaçlar, bunun dışında hep hizmet etmelidirler. Evet onlar, ancak bu şekilde etraflarına numune olabilirler. Bu ölçüde hizmete kendini adanmış bir insan, zaman zaman evinin yolunu unuttur zannediyorum.

Ayrıca, hizmet insanı, kendisini davasından alıkoyacak her şeyi elinin tersiyle itmesini bilmelidir. Ev mi, çocuk çocuk mu, iş mi, her neyse ayağına pranga olan hiçbir şeyin esiri olmamalıdır. Esasen, bir kısım özel durumlar dışında, dava adamının şahsî hayatı yoktur.

Gaye-i Hayat

İslâm'ın i'lası, insanın en büyük ideali olmalıdır. Evlenme, çoluk çocuk edinme ve makam-mansıp sahibi olmanın da kendine göre bir önemi vardır ama, İslâm, bunların daima önünde yer almalıdır.

Evet, İslâm, hayatımızın gayesi olmalıdır. Günümüzde, bir kısım müessese ve şahıslar bu duyguyu öldürüyorlar. Hayatı, lezzeti, nefsanî hazları birinci plana çıkarıyor ve zamanla herkesi çürütüyorlar. Hakikat açısından dünyevî düşünceleri İslâm'a rağmen ön plana çıkarırlar aldanmıştır.

İlla Namaz İlla Namaz...

Namazda olsun, namaz haricinde olsun, gönlün her teli tıpkı bam teli gibi ses vermeli. Bilhassa da namazda böyle olmalı. Sazların bir tane bam teli var, fakat gönlün her teli bam teli gibi olmalı. Öyle namaz kılmalı ki, herkesin namazı bir diğerine misal olsun ve secde, doyulmaz bir neşveye, dualar, insana bıkkınlık vermeyen gıdaya; rükû ayrı bir edaya; kıraat de, dane dane canlı kelimeler armonisine dönüşsün.

Muhbir-i Sadık, “Namazınızı veda namazı olarak kılın.” buyuruyor. Size, “Bir vakit namaz kılacak kadar ömrünüz kaldı.” deseler, o namazı nasıl özene-bezene kılarınız. İşte her namazı böyle özene-bezene kılmalısınız. Evet, “Bu benim son namazım olabilir.” mülâhazasıyla kılınan namaz veda namazıdır.

Namaz öyle bir iştir ki, ondaki her inhıraf insanı sîreten hayvanlığa götürür. Meselâ, Efendimiz, “İmamdan önce başını secdeden kaldıran, suratının eşek şekline dönmekten korkmuyor mu?” diyor. Secde için “Başınızı (yem gagalayan) tavuklar gibi koyup kaldırmayın.” diyor. Otururken “Kendinizi köpekler gibi salmayın.” diyor.

Demek ki, namaz, insanın insan-ı kâmil olmasını ifade ediyor. Öyleyse, insan kıyamını, kıraatını, rükûsunu, sücûdunu ciddî bir temkin ve teyakkuzla yapmalı; eşeğe, maymuna, tavuğa, köpeğe benzememelidir. Bu teşbihlerdeki tabirleri ben söylesem galiz bulabilirsiniz ama, bunları “Beni Rabbim terbiye etti, ne de güzel terbiye etti!” diyen edeb âbidesi Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) söylüyor.

Evet, namaz insanın hayatında yapacağı şeylerin güzelidir ve en güzeli olmalıdır. Hayatın en tatlı hatıraları namazla ilgili bulunmalıdır. Zira miraca namazla çıkarılır.. Allah’a namazla ulaşılır, enbiyanın huzuruna namazla varılır. O hâlde, illa namaz, namaz, illa namaz...

Günahlar Karşısında

Günah, insanın içinde burkuntu yapıyorsa, bu bir mü’minlik alâmetidir. Ama, rahatsız etmiyorsa o da nifaka alâmettir. Zira, nifak ve günah aynı cinstendir. Günah ancak münafığı rahatsız etmez.

İbadet ü Taattan Zevk Alma

İbadet ü taattan zevk alamayınca ibadeti terk etmek düşüncesi, nefsin bir aldatmacasıdır. Bu tür şeyler, kasten istenilmez. Yani, zevk almak için ibadet edilmez. Önemli olan, içinde bulunulan en olumsuz şartlara rağmen, gerek şahsî, gerekse içtimâî vazifelerimizi eksiksiz yerine getirmektir. Bazen uzun bir sükût, daha uzun bir hutbeden daha belîğdir ve daha çok mânâ ifade eder. Her türlü ağır şartlar altında aşkımızı, şevkimizi devam ettirebilme, belki de aynı şartlarda dolu dolu namaz kılmaktan daha hayırlıdır. Meselâ, cemaatle birlikte, yüreklerimiz hoplayarak kılınan namaz mı, yoksa tek başımıza bir yerde alınınızı secdeye koyup, hiçliğimizi idrak mi daha hayırlıdır bilemeyiz. Bu sebeple belki de, devamlı huzur içinde bulunanlar yanılıyorlar. Çünkü, Cenâb-ı Hakk'ın nelerden razı olacağını tam olarak kestirmemiz mümkün değildir.

Bu noktada sofiler de aldanabilir. Onlar aldandığı gibi, biz de aldanabiliriz. Zor şartlar altında hizmet vermek zorunda olan inanan gönüller, belli anlarda ahireti, Cennet'i, Rabbin sonsuz nimetlerini düşünerek kendilerini yenilemelidirler.

Bu mülâhazalar, kişinin dine hizmetteki mevki ve fonksiyonuna göre de değişiklik arz edebilir. Cephenin en ön safında mücadele eden ile, geri hizmetlerde mücadele verenlerin aynı statüye tâbi olmaları kat'iyen düşünülmemelidir.

Namazda Üç Mühim Unsur

Namazı dert edinmek lâzımdır. Kıyam, kıraat, rükû, sücûd vs. namazın şekillerinden ibarettir. Oysa asıl olan, muhteva ve ruhtur. Nasıl ki yeme-içme cismaniyetimiz için bir ihtiyaçtır, namaz da mânevî hayatımız ve ruhumuz için bir gıdadır.

Namaz, fitratımızın bir gereği hâline getirilmelidir. Ruh, gıdasını ancak bu şekilde kılınan bir namazdan alabilir. Meselâ, Kevser sûresini 1000 defa okur, her seferinde ayrı şeyler hissedersiniz. Sonra da bu hâle şaşar kalır ve “Kevser sûresi bir satırlık bir şey ama, meğer içinde kitapları dolduracak muhteva varmış.” der, kendinizden geçersiniz. Onun için, namazları angarya kabîlinden kılmamak gerekir.

Namazda dikkat edilecek bir diğer husus da, nasıl vücut geliştirme çalışmalarında kalbi yormamak için fikir dünyasından uzaklaşmak gereklidir, öyle de, ruhu geliştirmek için dünyevî düşünceleri devreden çıkarmak, bütününü kalb ve ruh insanı hâline gelmek şarttır. Tabîî, namazın dış şekillerini özenle yerine getirmek ile bu muhteva arasında sıkı bir münasebet olduğu da bir gerçek.

Bir de, bazılarının namazına bakıp da, değişik tavır ve uygulamalara gidilmemelidir. Başkası namazında elini, kolunu, başını sallayabilir. Bu, kimseyi ilgilendirmemeli. Herkes, kendi namazını kılmalıdır. Ayrıca, başkaları

namazlarını nasıl eda ederlerse etsinler, Allah'a borçlarını ödemiş olacaklarından şüpheye düşmemeli, neticesinde insana vizir yükleyecek olan suizan kapısını kat'iyen açmamalıyız. Kaldı ki biz, kimsenin davranışlarına hakem de değiliz.

Bir diğer husus da, namaz kılarken şartları hesaba katmamalıyız. Aslında şartların insanın namazına tesir edeceği muhakkaktır. Fakat bunu bile bile, irademizle bu şartları aşmalı ve kalbi kernal noktasına yönlendirmeliyiz. Feyze, berekete en açık olduğumuz zamanlarda bile sadece O'nu mülâhaza etmeliyiz. Meselâ, Allah'la, aranıza girecek bir cezbe, sizi o anda Arş-ı Rahmân'a ulaştıracak bile olsa hemen "Hayır Rabbim, ben bunu istemem, şu namaz kılanlardan birisi gibi olayım, yeter." diyebilirsiniz.

Son bir husus da, herkesin namazı, içinde bulunduğu mertebe ve dereceye göre farklılık arz eder. Siz kılmış olduğunuz namazı, İmam Rabbânî'ye anlatsanız, belki size güler. Veya İmam Rabbânî, İbn Arabî'ye anlatsa, o da güler. Zira buudlar farklıdır. Burada önemli olan nokta bizim gibi avam-ı nâsa, hakikî namaz mülâhazasına, düşünce yolunu açmaktır. Bir zerre iken, kendini deryaya salıverme ve damla iken derya olma... Bunun ötesinde de, Rabbim lütfederse, şu anda mahiyetini, keyfiyetini dahi bilmediğimiz, ama dedikodusunu, nakilciliğini yaptığımız o mertebelere ulaştırılabileceğimizi yine O'nun rahmetinden bekleyebiliriz.

Allah ile İrtibat

Bugün insanımızın en büyük derdi, Allah (celle celâluhu) ile olan irtibatının eksikliğidir. O hâlde, bunu temin edecek her vesileye her gün defaatle müracaat edilmeli ve bizi O'na götürecek yollar sık sık gözden geçirilmelidir; aksi hâlde, O'ndan uzaklaştıran tekye ve zaviye de olsa mutlaka yıkılıp, altı üstüne getirilmelidir.!

Nefis Müdafaası Şeytanın Mırılısidir

Nefsi müdafaası adına söylenen her söz şeytanın mırılısidir, o aynı zamanda bir cedel ve mirâdır. Meselâ, “Bu gece herhâlde teheccüde kalkamadınız.” dendiğinde, “Geç yatmıştım da.” gibi bir savunmaya girmek, cedel olur. Geç yatılmış bile olsa, “Şu gafil nefsin elinden kurtulamadım gitti.” denmelidir. Aynı şekilde, meselâ, “Ekmekleri ısıtsaydınız?” dendiğinde, nefis müdafaası adına, “Hekimler böyle yemenin faydalı olacağı görüşünde.” demek de bir cedeldir. Yine, “Haritayı öyle değil de, şöyle assaydınız.” dendiğinde, “Odayı tam ortalayayım da, daha iyi görünsün istemiştım.” cevabını vermek de bir müdafaası nefis ve cedeldir.

İnsan, her hâlukârda nefsinı müdafaadan kaçınmalı, fakat Hak nâmına her fırsatı da mutlaka değerlendirmelidir.

Akıbet Endişesi

Ulû'l-azm peygamberlerin hemen hepsinin ashabından irtidat edenler çıkmıştır. Hz. Musa'nın ashabından Samirî, Hz. İsa'nın havarilerinden biri ve Kâinatın İftihar Tablosu Hz. Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ashabı içinde de bir hayli isim...

Geçmişte peygamberleri görmüş ve onlarla aynı atmosferi paylaşmış insanlar arasında dahi irtidat vâki olursa, huzurda bulunmanın tadına erememiş ve nebevî 'sıbga' (boya) ile boyanamamış bugünkü insanlarda irtidadın olmayacağı düşünülemez. Bu bakımdan, herkes akıbetinden endişe etmeli. Hadisin ifadesiyle, insan Cennet ehlinin amellerini işler de, neticede yazısı kendisine sebkâ eder ve son deminde irtikâp edeceği kötü bir amelle –Allah muhafaza buyursun– Cehennem'e yuvarlanabilir.

Hz. Ebû Hüreyre'nin akıbet endişesiyle nasıl iki büküm olduğunu, onun şu sözlerinde müşâhede etmek mümkündür.

“Bir gün üç kişi oturuyorduk. Allah Resûlü yanımıza geldi ve “Cehennem'de içinizden birinin dişi bana Uhud dağı kadar görünüyor!” buyurdu. Derken birimiz şehit oldu ve iki kişi kaldık. Ben çok endişe ediyordum. Nihayet, diğeri de Yemame'de Müseyleme'nin saflarında can verince Rabbime çok hamdettim.”

Evet, Allah Resûlü için “Halîlim” ifadesini kullanacak kadar O’na yakınlık hisseden Hz. Ebû Hüreyre akıbetinden bu denli korkarsa, bizim nasıl davranmamız gerektiğini varın siz hesap edin!

Benlik ve Gıybet

Günümüzde, dine hizmette kibir ve ucbdan bir ölçüde kurtulma merhalesine geldiğimiz söylenebilir. Ama, şu iki hususun önü bir türlü alınamadı:

1. Enaniyet,

2. Gıybet.

Hele gıybet, hele gıybet!

Bediüzzaman’ın Zaviyesinden Dava Adamı

“Beni nefsinı kurtarmayı düşünen hodgâm bir adam mı zann ediyorlar? Ben, cemiyetin imanını kurtarma yolunda dünyamı da feda ettim, ahiretimi de. Seksen küsur senelik hayatımda dünya zevki namına bir şey bilmiyorum. Bütün ömrüm harp meydanlarında, esaret zindanlarında, yahut memleket hapishanelerinde geçti. Çekmediğim cefa, görmediğim eza kalmadı. Divan-ı Harplerde bir cani gibi muamele gördüm; bir serseri gibi memleket memleket sürgüne yollandım. Memleket zindanlarında aylarca ihtilattan men edildim. Defalarca zehirlendim. Türlü türlü hakaretlere maruz kaldım.

Zaman oldu ki, hayattan bin defa daha ziyade ölümü tercih ettim. Eğer dinim beni intihardan men etmeseydi, Said belki bugün toprak altında çürümüş olacaktı. Bütün hayatım zahmet ve meşakkatle, felaket ve musibetle geçti. Cemiyetin imanı, saadet ve selâmeti yolunda nefsimi de dünyamı da feda ettim. Helâl olsun. Onlara beddua bile etmiyorum. Çünkü, bu sayede Risale-i Nur, hiç olmazsa birkaç yüz bin, yahut birkaç milyon, belki daha ziyade kişinin imanını kurtarmaya vesile oldu. Ölmekle yalnız kendimi kurtaracaktım, fakat hayatta kalıp, zahmet ve meşakkatlere tahammülle bu kadar imanın kurtulmasına hizmet ettim. Allah’a bin kere hamd olsun!

Sonra, ben cemiyetin iman ve selâmeti yolunda ahiretimi de feda ettim. Gözümde ne Cennet sevdası var ne de Cehennem korkusu. Cemiyetimizin imanı nâmına bir Said değil, bin Said feda olsun! Kur’ân’ımız yeryüzünde cemaatsiz kalırsa Cennet’i de istemem; o zaman orası da bana zindan olur. Milletimin imanını selâmette görürsem, Cehennem’in alevleri içinde yanmaya razıyım. Çünkü, vücudum yanarken, gönlüm gül-gülistan olur.”

İslâm ve Osmanlı

Soru: Osmanlı hakkında çok eleştiriler duyuyoruz. Osmanlı'nın her davranışını İslâm'a mâledip savunmak doğru olur mu?

Her davranışı İslâm'a mâledilmemeli, edilemez de. Fakat onlar dinimize çok hizmet etmişlerdir. Onları desteklemek, sahip çıkmak, sena etmek bir kadirşinaslıktır. Ayrıca onların İslâm adına yaptıkları hizmetin henüz onda birini dahi biz yapmadık. Onlardan sadece biri tam 46 sene zirvede bulunmuş ve onun devrinde Osmanlı Devleti süper bir güç olarak dünyaya hükmetmiştir.

Osmanlılar, dünyada muvazene unsuruydular; o dönem itibarıyla herkes onların gözünün içine ve işaretine bakıyordu. Almanya'ya gittik, müzelerde boy boy Osmanlı padişahlarının resimleri mevcut. Saygılarının ifadesi mi? Elbette ki bir şey söylemek çok zor ama bizde

olmaması hem ayıp hem de garaz değil mi? Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendi, “Türk milleti kadar mazisine söven ikinci bir millet bilmiyorum.” diyor. Başka devlet ve milletlerin mazisinde de bir hayli falsolar olmuştur, ama onlar daima, başkalarına karşı kendi cedlerini müdafaa etmişlerdir. Ayrıca Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), “Ölmüş gitmişlerinizin kötülüklerini sayıp dökmeyin, iyiliklerini zikredin.” buyurmuyor mu? Onları karalarken arkadan gelenlerin de bir gün bizi karalayacağını düşünüyor muyuz acaba? Kusurları vardır elbette; bu inkâr edilemez. Onların bu mini kusurlarına bakarak, dünyaya armağan ettiklerini bütün bütün inkâr mı edeceğiz?

Bütün dinsizlerin atalarımıza sövdüğü bir yerde onları savunmak bir kadirşinaslık ifadesi değil midir? Dinsizler bunu sözde “Objektif değerlendirme”(!) hesabına yapıyorlar, ya biz? Yoksa Keçecizâde’nin ifadesiyle, “Dıştan onlar, içten de biz.” mi?

Şunu da bilmek lâzım ki, Osmanlılar Hulefâ-i Râşidîn gibi ülkeyi idare etmediler. Kanuni’den sonra nefsanilik biraz daha ağır bastı. Ama onların hepsi de namaz kılıyordu ve hayatları büyük ölçüde Müslümancaydı ve bugün alkış tutulan bir kısım kimselerden daha dindar insanlardı. Aynı zamanda böyle düşünmek ırkçılık da değildir. Rica ederim, İslâm tarihinde bu millet kadar İslâm’a hizmet etmiş, hizmete gönül vermiş kaç tane millet vardır? Binaenaleyh “Osmanlı ‘her şey’ değildir ama ‘hiçbir

şey de değildir” demek de bir nankörlük ve alçaklıktır. Ve bunlara “el-insaf!” demek hakkımızdır.

Allah’ı Görmek O’nu Bilmek ile Orantılıdır

Mü’minler Cennet’te Cenâb-ı Hakk’ı müşâhede edeceklerdir. Efendimiz görme keyfiyetini misallendirirken, “Ayın on dördünde ve bulutsuz bir gecede, Ay’ı görür gibi.” teşbihinde bulunmaktadır. Elbette bu görme, Cenâb-ı Hakk’a bir mekân izafesi mânâsına gelmez. Çünkü, “Mü’minler, Cennet’te Cenâb-ı Hakk’ı göreceklerdir.” demek, Cenâb-ı Hak, mekân itibarıyla Cennet’te olacak demek değildir. O, zaman ve mekân kayıtlarından mukaddestir, yücedir.

İşte bu görme, her mü’min için mârifeti nispetinde olacaktır. Kim Cenâb-ı Hakk’ı ne kadar biliyorsa, mârifet-i ilâhiyede ne kadar derinleşmişse, gözünden açılan perde de o nispette olacaktır. Onun içindir ki, bir nebi, bir veli ve sıradan diğer bir insanın orada müşâhedeleri farklı farklı olacaktır. Bu sebeple Allah bilgisi çok önemlidir. Bu bilginin mutlaka mârifet eksenli temrinlerle, ibadetlerle takviye edilmesi gerekir. O Mesihî ruhun bir başka yanı da, onda kozalitenin, yani sebep-netice münasebetinin aşılmış olmasıdır. Tefekkür, mârifete ayrı derinlik kazandırır; ibadet onu insanın tabiatı hâline getirir. Kim dünyada ne kadar derinleşmişse Cennet’ten de, Cemalullah’ı müşâhededen de o derece zevk ve lezzet duyar.

Gözyaşı Denen İksir

Gözyaşı, ihlâs ve samimiyet sahibi bağıryanık ve ciğeri kebab insanlar için bir boşalma ameliyesidir. Gözyaşları dünyada, dayanılmaz hâle gelen aşk ateşinin ızdırabını bir nebze dindirirken, ahirette de Cehennem'in alevlerini söndürecek tek iksirdir. Onun içindir ki Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu mevzuda şöyle buyurur: *“Mahşerde, Cehennem kıvılcımlarının insanları kovaladığı hengâmda, Cebrail Aleyhisselâm elinde bir bardak suyla görünür. Ona, ‘Bu ne?’ diye sorarım ve bana şöyle cevap verir: ‘Bu, mü’min kulların Allah korkusuyla ağlayıp gözlerinden döktükleri gözyaşlarıdır ve şu korkunç kıvılcımları söndürecek tek şeydir.’ ”*

Yine bir başka hadislerinde Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), Allah korkusuyla gözyaşı dökmeyi, cephede düşmanı kollayıp, içimize sızmasına engel olan mücahidin nöbetine denk tutar. *“İki göz Cehennem’i görmez.”* buyurur ve mealen devam eder: *“Biri Allah korkusundan ağlayan göz, diğeri de, millet ve ülkenin maruz kaldığı tehlikeler karşısında yüreği atan ve nereden, hangi gedikten düşman içimize sızacak, hangi planda bizi tahrip edip çürütecek diye nöbet bekleyen göz.”* Yani, dışarıda dışı, içeride içi gözetleyen gözler ne mübarektir! Evet, iç fetihle dış fetih birbirine müsavidir.

Kur'ân-ı Kerim de yer yer bu işi tebcil ve takdir ederek: *“Onlar Allah'ın âyetlerini duydukları zaman çeneleri üstü yere kapanırlar.”*¹ buyurur. Bir başka yerde ise, *“Az gülsünler, çok ağlasınlar.”*² ihtarında bulunur. Bu, bir nevi, “Düşünün ve bir sürü kazandığınız şeyler karşısında yürekleriniz hoplasın!. Ölüm ve sonrasında başınıza gelecekleri ve hesap yerindeki durumunuzu tefekkür edin de, az gülün çok ağlayın.” demektir. Bu yönü ile gözyaşı, Cennet kevserlerine müsavi tutulur.. ve Efendimiz, *“Ürpermeyen kalbden, yaşarmayan gözden Sana sığınırım Allahım.”* diye yalvarır. Kalbleri kaskatı olmuş, duyguları örümcek bağlamışlara gelince, onlarda gözyaşı görülmez.

¹ İsrâ sûresi, 17/107.

² Tevbe sûresi, 9/82.

Hakikî Tevbe

Soru: İnsan bazen tevbe ederken bile tevbe ettiği günahı tam mânâsıyla terk edip edemeyeceği hakkında tereddüt geçiriyor. Böyle bir ruh hâliyle yapılan tevbe hakikî tevbe olur mu?

Bu soruya cevap verirken, Efendimiz'in şu mübarek beyanını hatırlamamak mümkün mü? Buyuruyorlar ki: *"Herkes hata işler. Hata işleyenlerin en hayırlıları da tevbe edenlerdir."*

Bu hadis-i şerife dikkat edilecek olursa, hata işlemenin insanın cibilliyetinde var olduğu görülür. Yani insanın tabiatında her zaman onu günaha çekecek bir kısım duygu ve hisler vardır. Aslında bunlar, iyiliklere de esas teşkil etsin diye insanın benliğine yerleştirilmiş nüveler mahiyetinde istidatlardır. Aktif bir Kur'ân ahlâkıyla bunların hepsinin yüzü hayra ve istikamete çevrilebilir.

Meselâ, insana öfke verilmiştir. İnsan bununla bazen gazilik ve şehitlik elde edebileceği gibi, aynı duyguyla Allah için gadaplanıp, Allah için nefret edip sevap da kazanabilir. Şehvî hisler ve diğer bedene ait arzu ve istekler de böyledir. İnsan onları zapturapt altına alıp ruhunu kanatlandırabildiği takdirde velilerle omuz omuza yaşayabilir. Aksine, zapturapt altına alınamayan behîmî arzuların, insanı başaşağı getirmesi de az görülen felaketlerden değildir. Meseleye bu zaviyeden bakıldığında, potansiyel hata, insanın ikiz kardeşi gibidir. Bu itibarla, insan, azminin ve iradesinin hakkını vererek bu negatif duygudan hem kurtulmasını bilmeli hem de onu mutlaka semereli, faydalı hâle getirmelidir.

Diğer taraftan insan hayatında ömrü en az, en kısa olması gereken bir şey varsa, o da hata ve günahlar olmalıdır. Şu da kat'iyen unutulmamalıdır ki, insan işlediği bir hatayı hemen tevbe ile izale etmezse, bu ikinci bir hata ve günaha davetiye çıkarmak gibi olur ki, bu durum, zamanla insanın kalbî ve ruhî hayatını mahvedebilir. Böyle bir insan lâhut âlemine karşı kapanır. Allah adına duyulması gerekli olan şeyleri duyamaz olur ve herhangi bir cisim gibi sürekli bir düşünüş yaşar ama, asla bunun farkına varamaz; latifeler ölür; “sır”, sırra kadem basar, “hafî” gizlenir, “ahfâ” âdetâ yok olur; ama o bunlardan haberdar değildir. Onun için insan, günaha bulaşır bulaşmaz, hiç vakit kaybetmeden hemen Rabbine teveccüh etmeli

ve O'ndan işlediği günahın affını istemelidir. Günah, insanı ele veren bir kuyruk gibidir. Zaten Arapça'da hem günah hem de kuyruk "ZNB" harfleriyle ifade edilir. İşte insan bu kuyruğu koparıp atmalı ve tevbe ile kuyruklu varlıklardan ayrı olduğunu haykırmalıdır...

Ayrıca benim, şimdilerde anladığım bir başka husus daha var ki, o da şudur: İnsan bir taraftan tevbe ediyor, diğer yandan da kendi iradesinin zaafı itibarıyla biraz evvel tevbe ettiği günah ona yine musallat oluyor, o da yine aynı günaha giriyorsa böylelerinin istikamete ulaşmaları ve sonra da istikametlerini korumaları oldukça zordur. Bununla beraber böyle bir insan, işlediği günden tevbe ederken hakikaten samimî ve tevbesini vicdanından gelen sese uyarak yapmış da olabilir. İhtimal, işlediği günden onun da içine bir tiksinti düşmüştür ve dolaşısıyla da tevbesini çok samimî olarak yapmıştır. Ancak, bu gibilerde, çok defa tiksinti hâlinin geçip, yerini arzu ve isteklere bırakması söz konusudur ki, bu tür iradezedeler her zaman sürçebilirler. Bu ikinci durum, onun daha önceki tazarru ve duasında samimî olmadığı neticesini de doğurmaz. Dolayısıyla da tevbe etmesine mâni hiçbir sebep yoktur.

Evet, insan ne kadar günah işlerse işlesin ve tevbesi hangi sayıya varırsa varsın mutlaka yine tevbe etmelidir. Bu ifadeler kesinlikle işlenen günahı hafife alma mânâsına gelmez; belki tevbenin lüzumunu ve önemini

işaretler. Sözün burasında önemli bir hususa da işaret etmeden geçemeyeceğim: Baştan beri bahis konusu ettiğimiz günah, hata ile işlenen günahlardır. Hata ile işlenen günahlarda ise, kasıt ve azim yoktur. Zaten insan bir müddet sonra aynı günahı işlemeye azimli ise onun dudaklarından dökülen sözler birtakım yalan laflardır.. ve kesinlikle tevbe değildir. Hukukta bile taammüden işlenen suçlara verilen ceza ile, hataen işlenen suçlara verilen cezalar, suçun cinsi aynı dahi olsa ayrı ayrıdır. Günahlar için de durum böyledir.

Bir de bu meseleyi, içinde bulunduğumuz şartlar açısından değerlendirmek yararlı olacak: Öyle bir toplum içinde yaşıyoruz ki, böyle bir toplumda insanın gözüne, kulağına tam hâkim olması oldukça zor, kasıt olmasa bile, her zaman hataların zincirleme birbirini takip etmesi söz konusudur. Bu durumda yapılması gereken en önemli iş, mümkün mertebe günah zemininden uzak durmaktır. Buna “sedd-i zerâi” de diyebiliriz ki, kabaca bir ifadeyle: Fenalıklara giden yolları kapatmak, demektir.

Esasen sedd-i zerâi Kur’ânî bir yoldur. Meselâ bir âyette “Zina etmeyin.” denilmemiş de, “*Zinaya yaklaşmayın.*”³ denilmiştir. Ve yine “Yetim hakkını yemeyin.” denilmeyerek “*Yetim malına yaklaşmayın.*”⁴

³ İsrâ sûresi, 17/32.

⁴ En’âm sûresi, 6/152; İsrâ sûresi, 17/34.

ifadesi kullanılmıştır. Bunlar ve benzeri âyetler bize, insan terbiyesinde sedd-i zerâinin önemini anlatması bakımından dikkat çekicidir. Evet, insan, işte bu yol ile kasten günah işlemeye karşı kapalı kalır. Hata ile meydana gelen açıkları da tevbe örter. Zannediyorum bu tür bir strateji tatbikiyle, hem günahlara karşı korunma hususunda hem de elde olmayan sürçmeler karşısında önemli bir adım atılmış ve problemin kısm-ı ekserisi çözülmüş sayılır.

İslâm Her şeye Yeter

Soru: İslâmiyet, bütün meseleleri halletmeye kâfi midir?

Evet, kâfi ve vâfidir. Dün bizim söylediğimiz bu söz, bugün, hemen herkes tarafından söylenir olmuştur. Batı yeni yeni ihtida hâdiseleriyle bunun açık bir delilidir.

Bir fabrikanın çalışma sistemini, onu kurup yapan-dan daha iyi kim bilebilir! En basit bir elektronik aletin dahi çalışma şeklini bir bilene danışıyoruz. İnsanı yaratan kim ise, onun gerek ferdî gerekse içtimaî yaşama tarzını en iyi bilen elbette O'dur. İnsanı Allah yaratmıştır. Öyleyse insan için en gerekli yol da O'nun gönderdiği yol olmalıdır.

Bugün bu realite herkes tarafından kabul ediliyor; zira, beşer eliyle ortaya konan bütün sistemler bir bir bugün iflas etmiştir. Geçici muvaffakiyetleri onların devamlı

kalmalarına yetmemiştir. İşte tarihte görülen en meşhur beşerî sistemlerden feodalizm, kapitalizm, sosyalizm ve komünizm... bunların hemen hepsi de birbiri ardına yıkılıp gitmiş ve arkada bir sürü feryad u figan bırakmışlardır. Hâlbuki İslâm ilk kurulduğu günden beri özünden hiçbir şey kaybetmeden bugünlere gelip ulaşmıştır.

Dünyadaki bazı milletler, bu işin farkındadır. Bizim gönderdiğimiz mürşit ve mübelliğler o ülkelerin birçok yerinde hüsnü kabul görmektedir. Pek çok yerde onların mâbedlerinin anfileri âdeta İslâm'a hizmet eder hâle gelmiştir.

Dünya yeniden bir İslâm anlayışına hazırlanıyor. Bugün altından kalkılamayan problemlerin ancak, İslâm ile halledileceği kanaati oldukça yaygındır.

Fazilet odur ki, düşmanlar dahi kabul ve itiraf etsin. İşte bugün o merhaleye gelinmiştir ki, düşmanlar dahi verdikleri beyanatlarıyla bu hakikati kabullenmiş görmektedir. Bugün Avrupa'da, İslâm'ı kabul ettiği hâlde, çevresinden endişe ettiği için, bunu açıklamayan pek çok insan vardır. Ve bunların ekseriyeti de kilise mensuplarıdır.

Sonra bu gibi sorulara müşahhas misal vermek için bütün meseleleri teker teker sayıp, İslâm'ın o meseleleri nasıl hallettiğini bir bir göstermek gerekir. Bu da birkaç ciltlik eserle ancak mümkün olacaktır. Soru-cevap

faslında böyle bir mevzuu derinlemesine tahlil elbette ki imkânsızdır. Ayrıca onlar, İslâm'ın hangi meseleyi halledemediğini göstermeliler ki, biz de ona göre cevaplandıralım. Onlar mücerret sordukları için, elbetteki bizim cevabımız da mücerret olacaktır. Cevabı herkesçe müsellem olan bir mesele hakkında esasen daha fazla söz, hem israf hem de abesle iştigaldir. İslâm ise israf ve abes işi asla tasvip etmez.

Namazda Üç Mertebe Vardır

1. Mükellefiyet olarak eda edilen namaz:

Ülfet alışımlı ve sadece Cenâb-ı Hakk'ın emrini yerine getirmiş olmakla sınırlı kılınan namazlar bu merteye dahildir. Hiç namaz kılmamaya göre elbette ki bu da bir mertebedir. Ancak, böyle namaz sahipleri, namazı terk etme mesuliyetinden kurtulsa da namazdan elde edilebilecek feyizlere tam mazhar olamazlar.

2. Kötülüklerden koruyan namaz:

Namaz, insanları fuhşiyattan ve dinin çirkin gördüğü bütün kötülüklerden korur. Evet, Cenâb-ı Hak, namaza böyle bir hususiyet vermiştir. Ne var ki, namazdan bu ölçüde istifade edebilmek, gerçek namaz ruhunu yakalamakla mümkün olur. Şuurlu eda edilmiş her namaz, sahibini, koruyucu bir atmosfer gibi kuşatır ve münkeratın yol bulup ona ulaşmasına mâni olur. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) namazdaki bu hususiyeti,

kapısının önünden geçen nehirde, her gün beş defa yıkanan insanın kirlerden temizlenmesi teşbihiyle de anlatır. Zaten namazdaki bu hususiyettir ki, sel sel olup üzerimize gelen münkerattan bizleri koruyup muhafaza etmektedir. Aksi hâlde bu kadar çirkinliğe ruhumuzun direnç göstermesi nasıl mümkün olurdu ki!..

3. Miraç buudlu namaz:

Her dakikası seneler kazandırabilecek çapta kılınan namaz Miraç televvünlü namazdır. Böyle bir namazı yakalamak çok zordur ve ancak seçkin ruhlara mahsustur; ama yine de mümkündür. Madem mümkündür, herkes gayret etmeli ve hiç olmazsa hayatının belli dönemlerinde böyle bir namazı yakalamaya çalışmalıdır.

Burada şu hatırlatmayı yapmakta da fayda var: Namaz her şeyden evvel bir mükellefiyettir; dolayısıyla da istenen seviye ve keyfiyette eda edilmese de, mutlaka kılınmalıdır. Seviyeli namaz kılamıyorum diye namazı terk etmek, bir şuur emaresi değil, aksine şeytana mas-kara olmanın ifadesidir. Mü'minler bu oyuna gelmemelidirler.

Diğertaraftan, namazın belli rükünleri, belli vakitleri vardır. Hiç kimsenin bunlarla keyfi tasarrufta bulunmaya hakkı ve selahiyeti yoktur. Kendisinde böyle bir hak görenler de kesinlikle sağdan gelen şeytana yenik düşmüş kişilerdir. Dedikleri de söyledikleri de, ilmin, bilginin değil bu yenilginin delili ve işaretidir.

İhlâsı Koruma

Dine hizmet etmeyi gaye edinenler, ilk günkü ihlâs ve samimiyetlerini artırarak, mutlaka onu korumak zorundadırlar. Bu da onların iradeleriyle kendilerini sürekli dengelemelerine bağlıdır. Aksi hâlde baş döndürücü muvaffakiyetler karşısında ihlâslarını koruyamaz ve geldikleri yere, hem de dipsiz bir kuyuya düşer gibi düşerler. Evet, zirvelerde bulunmak oldukça tehlikelidir. Dağların, yerin üstündeki kadar, yerin altında da uzantıları vardır. İhlâsı kaybeden insan daha önce hangi zirvede bulunursa bulunsun, dağların altta kalan kısmı gibi olur. Olur de kazanma kuşağında kaybetmenin ızdırabını acı acı yaşar. Unutmayalım: İhlâsla elde edilen nur helezo-nunun aşığıdır gayyâdır.

Evet, düz yolda yürüyenler için böyle bir tehlike söz konusu olmasa da zirvede bulunanlar için her zaman bahis mevzuudur. Biz bu mülâhaza ile herkesi düz yolda yürümeye teşvik etmiyoruz. Edemeyiz de; zira, bu durum, dünyaya geldikleri gibi giden insanların durumudur. Hâlbuki bizler hep zirvelere doğru pervaz etmek için dünyada varız. Bu durumumuzu da, yine bizi yükselten faktörlere sımsıkı sarılmakla korumak zorundayız. Hiç şüphesiz bu faktörlerin en başta geleni de ihlâstır. İhlâs, yapılan her işi Allah rızası için yapmak demektir.

Mesuliyet

Biz, bugün Müslümanlar olarak çok ağır bir mesuliyetin altında bulunuyoruz. Bir dönemde sahabe gibi seçkinlerle temsil edilen bu dava, bugün, cılız iktidarımıza rağmen, ilâhî bir ihsan olarak omuzlarımıza yüklenmiş durumda. Burada “biz” derken İslâm’a hizmete gönül vermiş bütün dava arkadaşlarımızı kastediyorum. Bu işin şakası yoktur...

Evet, sahabe rolünü üstlenmek çok ağır, ağır olduğu kadar da şerefli bir vazifedir. Böyle bir işin altından kalkabilmek, ancak kalbî ve ruhî hayatın devamlı kontrolüyle mümkündür. Yoksa rolünü güzel oynayamamış insan mahcubiyeti içinde sahneden tard edilme durumu da söz konusudur.

Günahlar ve Latîfe-i Rabbaniye

Bazı latifeler, ruh ve kalbin kayyimi durumundadır. Cenâb-ı Hakk’ın engin rahmetindendir ki, bunların pek çoğu pörsüyüp salsalar da ölmezler. Dolayısıyla belli günahlar neticesinde yaprak dökümüne uğrayan bu latifeler, tevbe mevsiminde tekrar yeşerir, çiçek açar ve meyve verirler.

İmam Şârânî’nin şu ifadesi bu hükmümüze delil kabul edilebilir. Diyor ki: “Ben namazsız bir insanla biraz yan yana otursam kırk gün namazımın bereketini bulamam.” Onun bu sözünden, namazsız insanlarla düşüp

kalkmama mânâsının anlaşılması yanında, kırk gün sonra namazın bereketinden istifade edilebileceği mânâsını anlamak da mümkün... Zaten bazı hadisler de buna işaret eder mahiyettedir. Meselâ “İçki içenin kırk gün namazı kabul olmaz.” mealindeki hadis buna örnek gösterilebilir. Bunun mânâsı, aslî mânâda namaz kabul olmaz demek değildir; belki namazla ulaşılabilecek öyle noktalar vardır ki, içki içen bir insan, kırk günlük bu ölü zaman içinde o önemli noktaya ulaşamaz, demektir. Bundan, aynı zamanda, kırk gün sonra tekrar istenen mükemmeliyette namaz kılabilir mânâsını anlamak mümkündür...

İçki içenin namazının makbul olmamasını ise eskiler, “kemaline masruf” diye anlatırlar. Yani o namaz, “namaz” kelimesiyle anlaşılan ihatalı, derin ve kurbete vesile olabilecek mânâdan yoksundur. Meselâ namaz kılar da yine kendisini münkerattan alıkoymaz. Hâlbuki hakikî namaz, münkerata girmeme hususunda ilâhî bir garantidir. Demek ki, içki içenin kırk günlük namazı böyle bir garantiden mahrumdur. Yani o, mükemmel bir namaz olmaktan uzaktır. Bununla beraber, içki bütün hayatı latifeleri öldürmüş de sayılmaz; zira kırk günün sonunda, eğer aynı cinsten günah işlenmezse, o kişinin pörsüyen, solan latifeleri tekrar yeşerip hayatîyet kazanabilmektedir...

Bazı latifeler ise, işlenen bazı günahlar neticesinde ebediyen kurur, söner ve ölürler. Ama öyle anlaşıyor ki,

bu latifeler, insanın ruhî ve kalbî hayatı adına asıl hayat kaynağı olan latifelerden değildirler.

Şimdi de meselenin bir başka yönüne bakalım. Şayet günahlar böyle hayatî latifeleri bütün bütün öldürmüş olsaydı, küfür ve Allah'ı inkâr haydi haydi onları öldürürdü. O zaman da küfürden sonra iman, irtidattan sonra da geri dönüş kapıları tamamen kapalı demek olurdu ki; bu da pek çok şeyi içinden çıkılmaz hâle getirirdi. Hz. Ebû Bekirler, Hz. Ömerler böyle kapalı bir dönemden sonra imana uyanmışlardı.. uyanmış ve insanlığın ebedî sultanları olmuşlardı. Demek ki, onlardaki hayatî latifeler cahiliye döneminde bütün bütün ölmemiş ve her zaman imana açık kalabilmişti. Sadece kalabilmiş de değil; ardından bir başkasının ulaşması imkânsız mertebe ve derecelere yükselmişlerdi...

Ayrıca, İslâm, insanın aslî fıtratına dönmesidir. Böyle bir dönüşle insan ikinci bir fıtrat kazanır. Eğer küfür ve inkâr, belli dönem itibarıyla sahabenin aslî hüviyetini tamamen değiştirmiş olsaydı, o insanlardan hiçbiri iman edemez ve tabii gökteki yıldızlar hâline gelemezlerdi. Aynı şeyi bazı büyük veliler için de söylemek mümkündür...

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, günahlar bazı latifeleri öldürür; bu doğrudur; fakat bu latifeler ruh ve kalbin asıl dinamikleri değildirler.. Ne var ki, insan her zaman bütün latifelerini hüşyar ve uyanık tutmakla mükelleftir. Onun

içindir ki, Bediüzzaman “Hazer et, dikkatle bas, batmaktan kork. Bir lokma, bir kelime, bir dane, bir lem’a, bir işarete, bir öpmekte batma!” buyurur. Zira bazı duygular çok naziktir, çabuk kırılırlar. İşlenen küçük bir günah bile onun mahvına sebep olabilir.

Velilerin ekserisi böyle bazı latifelerinin ölüp gittiğinden bahisle, kendi kendilerinden şikâyetle bulunmuşlardır. Çünkü ölen latifeler, önemli ölçüde onların terakkilerine mâni olmuştur. İnsanı keşfe hazırlayan latifeler ölmüşse, o insan ne kadar uğraşsa keşfe açılamaz; eşyanın perde arkasını müşâhede edemez. Keşif ve keramet ne kadar ve ne derece önemlidir? Bu ayrı bir konu... Bizim burada söylemeye çalıştığımız sadece bir vak’anın raporu mahiyetindedir. Ancak şu hususu da ısrarla ve altını çizerek tekrarlamakta fayda görüyorum: Ölen latifeler kat’iyen hayatî latifeler değildir. Eğer bunun aksi olsaydı, tevbeye çağrılmamızın bir mânâsı kalmazdı...

Yaşamış Sayılmazlar

Yüksek mefkûrelere gönül verememiş, kendini ulvî gayelere ayarlayamamış, basit düşüncelerin karanlık ve zıtlıklarla dolu atmosferinden çıkamamış, görüp duyduğu, okuyup düşündüğü şeylerle yeniliklere ulaşamamış ve insanlara karşı içindeki iştîyak ve sevgi ateşini körükleyip coşturamamış ham ruhlar bin sene dünyada dursalar dahi yaşamış sayılmazlar.

Fatihlik Ruhu

Mevcut ile iktifa etmeme gurur değil, fatihlik ruhudur. Biz, yeryüzünü bütünüyle fethetsek bile, ona takılıp kalmadan gökyüzünü fethetmek için yollar aramalıyız.

İki Can Taşıma

Mü'minin her davranışı “hayır” yörüngelidir. O, herhangi bir musibete maruz kalsa sabreder; bu onun için hayır olur. Ve yine o, herhangi bir nimete erse, şükreder; bu da onun için hayır olur. İşte mü'minin çift can taşıma mânâlarından biri herhâlde bu olsa gerek. Onda ne dünya sevgisi ne de ahiret endişesi vardır. Cennet sevdasına tutulmadığı gibi, Cehennem korkusuyla da kilitlenmiş değildir. O bütün yaptıklarına sadece ve sadece tek bir mihrap tanır: Cenâb-ı Hakk'ın rızası. Mü'min bu maksada erebilmek için her şeye katlanır. Bir yerde malını vermek gerekiyorsa, o bunu seve seve yapar. Bir yerde canını vermek iktiza ediyorsa tereddüt etmeden can pazarına koşar. Mağlubiyetler onu bilir, muvaffakiyetler ise canına can katar. Dehrin hâdiseleri başında değirmen taşı gibi dönse ona tavır değiştiremez. İşte onlardan biri olan Bediüzzaman, şöyle der: “Ben elimde iki can taşıyorum, tek can taşıyanlar karşıma çıkmasın!”

Çağa Uygun Yol

Dün oklar ve yaylar ne müthiş silahlardı. Mancınıklar ve hele toplar ne korkunç ve baş döndürücü harp

vasıtalarıydı. Ama bugün, onların pek çoğunu ancak müzelerde temâşâ ediyor ve bir kısmını da fantezi kabilinden spor aletleri arasında görüp tanıyoruz.

Bugün silahlar değişiyor; silahların değişmesi ölçüsünde korunma şekilleri de değişiyor. Artık kurşun geçirmesin diye kalın zırhlar giymeye gerek yok. Kurşun geçirmeyen ipek inceliğinde yelekler var.

İşte müceddit de, mânevî sahada bunu belirleyen insan demektir. Meseleyi bulduğumuz çağ açısından değerlendirecek olursak, insanlar alabildiğine madde ile içli dışlı olmuştur. Evet, insanlar dünyaya o denli dalmıştır ki, âdeta ukbâyâ karşı bütün bütün dalgınlaşmış gibi bir hâlleri var. Şimdi taarruz silahları önceki asırlara göre çok değiştiği gibi, tahassun (sığınma, korunma) şekilleri de elbet değişmelidir.

Dünyayı, ukbâyı, kendini ve neticede terk-i terk mesleğinin günümüzde tatbiki bir hayli zorlaşmıştır. Benliği pompalana pompalana şişirilmiş insanları, birden böyle ulvî bir zemine çekmek, onlar için muhali teklif mânâsına gelir. Bu sebeptendir ki, dünün bu en geçerli yolu günümüzde mutlaka yenilenmelidir. Bu, o yolu kabullenme mânâsına da gelmez. Sadece insanımızın o yolda gitmeye ve fiilen o yolu temsile bile tahammülü olmadığını görmek ve sezmek demektir. İşte, günümüzde teklif edilen alternatif yolu böyle bir anlayış içinde ele almak gerekir. Bu yeni yol: Acz, fakr, şefkat (şevk), şükür ve tefekür yoludur.

Şimdi isterseniz meseleyi biraz daha açalım:

Acz, insanın Allah karşısındaki âcizliğini idraki, kabulü ve ilan etmesidir. Kâinattaki umumî tasarrufu, çağın ulaştığı ilim ve teknik perspektifinden seyreden insan, neticede kendisinin hiçliğini ve Cenâb-ı Hakk'ın havl ve kuvvetini görür, müşâhede eder. Ancak, bu bir seviyedir, böyle bir bakış seviyesini de insan kendi kendine elde edemez. Eğer günümüzde, Risale-i Nur ve benzeri eserler, kâinatta bütün tasarrufun Allah'a ait olduğu hakikatini, böylesine açık seçik önümüze sermiş olmasalardı, bizler hiçbir zaman acz-i mutlak şuuruna ulaşamazdık.

Evet, şayet bizim önümüze böyle bir ufuk açılmamış olsaydı, ne biz ne de başkaları “Acz-i Mutlak” hakikatini kavrayamaz, dolayısıyla da böyle bir düşünce hep havada kalırdı. Hâlbuki şimdi ulaşılan nokta itibarıyla, mutlak âcizliğimizi, hem de bütün benliğimizle duyuyor ve kabul ediyoruz.

“Fakr-ı mutlak”, sermayesi olmamak demektir. İnsan, kendisine bakan yönüyle bir “hiç”tir. İradesi hiçtir, benliği hiçtir; mânevî sermayesi ise ona ahirette verileceklerle kıyasla hiç ender hiçtir. Ama o insana, öyle bir kredi kartı verilmiştir ki, o, kendisine verilen bu kredi kartı ile en zenginlerin bile teşebbüs edemeyeceği yatırımlara teşebbüs eder ve hiç kimsenin yüklenemeyeceği vazife ve sorumlulukları yüklenir.

İşte bu şuura ulaşma, insanın fakir olduğunu idrak ve kabullenme ile olur. Risaleler, insanı bu idrake ulaştırabilecek ışıktan düsturlarla doludur.

Bazen şevk, bazen şefkat olarak anlatılan üçüncü “hatve” esas itibarıyla birbiriyle içli dışlıdır. Ancak, bu-
radaki şevki, şen şakrak olmak, keder, hüznün ve üzüntü-
yü bir tarafa atmak mânâsına anlamak da yanlıştır. Zira hüznün, bir peygamber tavrıdır. Onun için bazıları O’na (sallallâhu aleyhi ve sellem) “Hüznün Peygamberi” de de-
mişlerdir ki, bana göre bu çok isabetli bir yaklaşımdır. Zira Efendimiz bütün ömrü boyunca kahkaha ile üç de-
fa gülmüştür. Evet, hüznün onun mübarek çehresinin ay-
rılmaz bir derinliğidir. Durum böyle olunca “şevk”e yeni
bir yorum ve yeni bir yaklaşım getirmek icap eder. Şevk;
ümitsizliğe düşmeme, paniğe kapılmama ve falso endi-
şesiyle yaşamama demektir. Bu mânâ iledir ki o, acz ve
fakrın ayrı bir buudunu teşkil eder. Aksi hâlde şevki, acz
ve fakr ile telif etmek imkânsızdır.

Şükür, Cenâb-ı Hakk’ın verdiği nimetlere mukabele
mânâsına gelir. “Her nimetin şükrü kendi cinsinden ol-
ması.” esasına binaen şükür, kâinatta carî fitrat kanunla-
rına uygun hareket etmek demek olur ki, selim bir akla
sahip herkes, hiç yadırgamadan ve garip bulmadan böy-
le umumî bir caddede yürüyebilir. Bu da çağımızın anla-
yış ufkuna uygun bir tekliftir. Bize gelen nimetleri değer-
lendirmek ve bu nimetleri vereni bulmak şükrü gerektirir.

Bediüzzaman Hazretleri “tahdis-i nimet” üzerinde ısrarla durmuştur. Onun geliştirdiği sistemde, Allah’ın icratini sezmenin gereği bütün vâridleri ilan etme bir esastır.. ve bu esas bize hep şükrü hatırlatmaktadır.

Tefekkür; akli işlettirerek çiçek çiçek mârifet balı devşirmenin adıdır. Bazen insanın bir saatini, senelerce ibadete denk hâle getiren tefekkür, bu geniş yolun ayrı bir derinliği ve ayrı bir buududur.

Bununla beraber düsturlarda, âzamî ihlâs, âzamî takva ve hikmete râm olarak hareket etme gibi hususlara da yer verilmiş ve bu mevzuda oldukça ciddî tahşidat yapılmıştır.

İster dört hatve (adım)’de anlatılan, isterse üzerinde durulan diğer hususlar, esas itibarıyla bir bütün olarak ele alındığında, bu yolun ne kadar geniş ve ihatalı olduğu gerçeği apaçık ortaya çıkacaktır.

Kötülükler Karşısında

Kötülükler karşısında Hz. Bediüzzaman gibi davranmak hem akılcıca hem de teslimiyet ve tefviz buudlu bir yoldur. O, kötülüklere maruz kaldığı demlerde: “Demek benim bilemediğim bir günahım var ki, Cenâb-ı Hak ehl-i dünyanın eliyle beni tazip ve terbiye ediyor.” şeklinde düşünür ve sonra da “Ey âdil kader...” diyerek teslimiyet soluklar.

Bu öyle muhlisâne bir hâl ve dâhiyane bir davranıştır ki, üst üste öfkeden dalgalar meydana gelse ve gelip üzerimize boşalsa, bu düşünce, bu mantık ve bu teslimiyetle insan tırnak ucu kadar nem kapmadan bu tufandan sıyrılabilir.

Bu mevzuda müthiş bir başka tespit daha: İnsanın içine ne zaman bir gurur veya enaniyet düşüncesi gelse, ehl-i dünya âdeta keramet gösterircesine, hemen cezalandırmaya geçmiş ve tazip etmişlerdir.

Meselelere böyle yaklaşmak, zannediyorum en salim yoldur. Zira biz, meslek itibarıyla enfüs endeksli yaşamak mecburiyetinde olan insanlarız. Başkalarının bize olan zulüm ve saldırılarında, bu durumumuzu muhafaza etmemiz de enfüs endeksli yaşadığımızın ölçüsüdür. Onlar, bize yaptıklarının cezalarını çekeceklermiş veya çekmeyeceklermiş o ayrı bir konu. Ve meselenin o yanını zannedersem bizden çok onları ilgilendirir. Biz her zaman düşüncelerimizi, nefis muhasebemize göre dizayn etmek mecburiyetindeyiz. Bunu yapmak da başkasını değil yine bizi rahatlatır.

Hâl-i Pürmelâlimiz

Bizim üç yüz senedir, ilim, teknik ve fende yüzümüze bakılacak hâlimiz yoktur. Yüz elli senedir sefalet solukluyoruz. Son yetmiş senenin hâlini söylemeye bile gerek yok.. yok zira böyle bir şey, malumu i'lam ve israf-ı kelâm olur.

Peki, niçin bu hâle geldik? Bir zamanlar Pierre Loti gibilere, selviliklerinin gölgesi destan yazmak için yeterli olan bu şanlı medeniyete ne oldu? Neyi ihmal ettik de ihmalimizin diyetini bu şekilde ödüyoruz?

Neyi ihmal etmedik ki!.. İhmallerimiz, ihmal etmediklerimize nispeten o kadar fazla ki, insan bu hâle düşüşümüze değil, daha beter olmayışımıza hayret ediyor.

Bütün ihmallerimizi burada saymanın imkânı yoktur. Ama birisi var ki, onu zikretmeden geçemeyeceğim: O da bizim kendi kendimizi, yani insan unsurunu ihmal edişimizdir.

Niçin itiraf etmeyelim ki, millet olarak, insanımızı zamanla kendi özünden ve sahip olduğu bütün değerlerden uzaklaştırarak bir sefiller yığını hâline getirmedik mi? Altı asır insanlığa medeniyet dersi veren bir millet, eğer bugün fikir sadakasına muhtaç duruma gelmişse, bunun başka bir izahı olamaz. Bugün insanımız, kendi enkazı altında inlemektedir. Evet, bugün onun ne bir düşüncesi ne de istikbale ait ciddî tedbirleri vardır. Zaten kendisiyle irtibatı kopmuş bir insanın hiçbir medeniyetle bağlantısı da olamaz. Yakın geçmişimiz itibarıyla biz bu hakikati görerek değil, duyarak, hem de acı acı duyarak yaşadık...

Bizim kendimizden kaçmamız, mazimizden, dolayısıyla da tarihimizden uzaklaşmamız mânâsına gelir. Biz,

toplumların ancak tarihî dinamikleri üzerinde ayakta kalabileceklerini ya anlamadık ya da anlamak istemedik. Asırlarca çekilen onca tekevvün sancısından sonra, meydana gelen koskocaman bir kültür birikimine gözlerimizi kapadık, hatta onu inkâr etmeyi mârifet saydık.

Bu yetmiyormuş gibi, bir de kültürümüzü “redd-i miras” üzerine oturtmaya çalıştık. Hayatın bizzat içinde yoğrula yoğrula olgunlaşan içtimaî tecrübelerimizi bir kalemde yok kabul ettik ve bilmediği bir oyuna zorla sürüklenmiş aktör komikliği içinde millet sahnesinde âleme maskara olduk.

Şimdi her şeye sıfırdan başlamamız gerekiyor. İnşâallah bu mevzudaki mücadele azmini ruhumuzun derinliklerinde bulabiliriz.

Rabbânî Vazife

Ülke saadetine sağlam ve ümit verici olması, bugünkü nesillerin ciddiyetle ele alınmasına ve geleceğe göre kalb-kafa bütünlüğü içinde yetiştirilmesine bağlıdır. Günümüzün tali’siz gençleri, aile ihmalkârlığının bağrında hayata gözlerini açtı ve kendini insafsız bir çevrenin, merhametsiz hâdiselerin, öldürücü fikir akımlarının ve felç edici neşriyatın kucağında buldu. Yarınları omuzlarında bayraklaştıracak olan bugünün dinamik gençlerini, hâlihazırdaki durumun boğucu tesirinden kurtararak onlara kendi iradeleri ile var olma ve yaşama yolunu

göstermek, zamanımızın idareci ve zimamdarlarına dü-
şen Rabbânî bir vazifedir.

Bu Millet

En zor anlarda ve başkalarının “Bitti, tükendi” de-
diği demlerde dahi bu millet, beklenenlerin çok ötesin-
de silkinip kendine gelmiş ve ruhunda meknî dinamik-
lerle hep şaha kalkmasını bilmiştir. O kadar ki, Gibbi ve
Romanti gibi Batılı düşünürler onun hakkında şu tarihî
sözü söylemişlerdir: “Milletlerin müdafaadan ümitlerinin
kesildiği yerde onların taarruzu başlar.”

Yeter ki, milletimizi ayakta tutan ruhî dinamikler ko-
runsun; tarih şuuru, inanç ve akideyle birleşerek içtimâî
bir şuur meydana gelmiş olsun.

Şu çok iyi bilinmelidir ki; asırlarca İslâm’a bayraktar-
lık yapmış bu necip millet ve İslâm âleminin son karakolu
bu kudsî ocak asla yıkılıp yok edilemeyecektir. Rahmeti
Sonsuz’un o engin rahmetinden bunun böyle olmasını
ümit ediyoruz. Ve O’ndan, bizi ümitlerimizde yalancı çı-
karmamasını diliyoruz.

Musibetlerin Hikmetleri

Kâinatta cereyan eden hiçbir hâdisе tesadüfî değıl-
dir. Her hâdisenin zimamı Allah’ın elindedir. Ve Allah,
abes iş işlemekten münezze ve müberradır. Bu düşün-
ce çizgisinde Üstad Bediüzzaman’ın İzmir ve Erzincan

depremi münasebetiyle yaptığı değerlendirmeler çok en-
festir. Ona göre, o yerlerde küfür ve dalâlet almış başını
gidiyor. Üstelik bu küfür ve dalâlete karşı koyacak ıslahçı
bir güç de yok. Yani dinî tabirle “emr-i bi’l-mâruf nehy-i
ani’l-münker” yapan bir zümre mevcut değil. Veya varsa
bile çok az ve mağlup durumda. Tabir-i diğerle arz ede-
cek olursak, din, iman, İslâm adına boyunduruk tama-
mıyla yere konmuş. Bunun üzerine Cenâb-ı Hak deprem
ile oraları sarsıyor; yani ilâhî ikazını yapıyor. Bu açıdan
gerek deprem gerekse sair semavî ve arzî belâ ve musi-
betleri, ilâhî ikaz ve güçlü bir tenbih edici şeklinde değer-
lendirmek çok önemlidir.

Ayrıca, musibetler ile ilgili şu husus üzerinde de dur-
makta fayda var: Umumî musibetlerde kötüler cezalarını
çekiyor, fakat iyiler de ölüyor. Hz. Âişe Validemiz’in riva-
yet ettiği bir hadiste “*Bir ordu savaş için Kâbe’ye doğru
çıkacağı; Beydâ denilen bir yerde bütünüyle helâk ola-
cağı.*” ifade buyrulur. Hz. Âişe Validemiz: “Yâ Resûlallah,
nasıl olur da hepsi helâk edilir. Oysaki içlerinde onlardan
olmayıp ticaret için çıkanlar da olabilir.” der. Efendimiz
ise: “*Bütünüyle helâk edilir ama niyetlerine göre diril-
tilirler.*” diye cevap verir. Yani bir zararları, kayıpları ol-
mayacak; iyi insanlar iyiliklerinin ve iyi niyetlerinin karşı-
lığını göreceklerdir. Hatta bunların zayi olan malları bile
sadaka olarak kabul edilecektir. Tabî öte taraftan da bu
hâdise ile geride kalanlara çok etkili bir tenbih yapılmış

oluyor ve bir toplum kendine geliyor, yaşayışında istikamete eriyor. Kaldı ki, bu kadar güçlü nasihat için, ciltler dolusu kitap okusanız, aylarca anlatsanız, milleti ayağa kaldırsanız, böyle bir hassasiyet meydana getirmeniz mümkün değildir.

Allah dostlarından bazıları da belâ ve musibetlerin, aynı zamanda daha büyük musibetlere karşı bir paratoner olduğunu söylemektedirler. Yani Allah (celle celâluhu) bir musibetle, başka gelecek musibetleri savar ve dolaylı yoldan insanlığa merhamet eder. Meselâ, bu tespite göre, Türkiye'nin 2. Dünya Savaşı'na katılmamasını değerlendirecek olursak; Türkiye 2. Dünya Savaşı'nda neredeyse Almanların yanında yer alacaktı, alacaktı ve kıl payı ile kurtuldu. Evet, Cenâb-ı Hak, Türkiye'yi düşmanlarının eliyle bu badireden kurtardı. Yoksa Almanlarla birlikte mağlup düştüğümüz zaman Türkiye, Ankara'ya kadar Rusya'nın elinde kalırdı ve akıbetimiz bugünkü Gürcistan ve Azerbaycan gibi olabilirdi.. hatta daha beteri de Türkiye'nin diğer yarısında da, Amerikan bayrağı dalganabilir ve Almanya'nın başına gelenler aynen bizim başımıza da gelebilirdi.

İşte Allah, bir avuç kurbanla böyle belâ ve musibeti savdıysa az şey kaybedilmiş, çok şey kazanılmıştır. Rusya'daki Müslümanların çektiklerine bakılınca, bizim çektiklerimiz bir şey sayılmaz. Daha çok sıkıntı çekenlere bakıp değerlendirmeyi ona göre yapmalıyız. Ancak o

zaman, “Her işinde, bir değil bin hikmeti vardır. Allah abes fiil işlemez.” hakikatini daha iyi anlarız.

Nefis Daima Kötülüğü Emreder

Nefsin istek ve alışkanlıkları, insan için öldürücü birer zehir ve insanı aşağılara çeken mânevî ağırlıklar gibidir. Ruh, nefsin rağmına gelişir ve yükselir. Aksine, nefis beslendikçe ruh küçülür, sıkışır ve ağırlaşır. Bunun neticesinde de kalb, duygu ve latifelerde bir hantallaşma meydana gelir. Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) beyanları içinde, şeytan insanın damarlarında dolaşır durur. Yine O’nun beyanıyla, öyle ise siz de “*Onun dolaştığı yerleri biraz daraltın.*”

Evet, onu açlık, susuzluk ve isteklerden mahrum etmekle sıkıştırın. Aklına estikçe yiyen, çeşitli yiyecek ve çerezlerle beslenen bir insanın şehvetine düşkün olması gayet normaldir. Binaenaleyh, iradenin hakkını ve kavgasını vererek, nefse ait beslenme musluklarını kısmak çok mühimdir. Aksi takdirde, nefis daima şeytana bir açık kapı olacaktır. Şeytan gibi nefisten de insana dostluk gelmez. Nefsin fenalıklara götürücü büyük bir hasım ve kendisine karşı “en büyük cihad”ın yapılması gereken bir düşman olduğunun bilinmesi, ondan ve şeytandan kurtulma, dolayısıyla da Allah’a (celle celâluhu) yaklaşma istikametinde atılmış ilk adımlardandır. Efendimiz Aleyhisselatü vesselam’ın, “*Senin en büyük hasmın, iki*

*kaşın ortasındaki nefsidir.” ve bir muharebeden dönerken, “Şimdi küçük cihattan büyük cihada dönüyoruz.” buyurması ve yine Kur’ân’da Yusuf Aleyhisselâm’ın dilinden, “**Muhakkak nefis kötülükleri emreder.**”⁵ sözünün nakledilmesi, ondan korkmamız ve karşısında daima teyakkuzda bulunmamız hususunda bizim için önemli dersler ve uyarılardır.*

Hata İşleyenlerin En Hayırlısı...

Her insan hata eder. Hatayı nisbetler perspektifinde ele aldığımız zaman bu küllî hükme hiç kimsenin itirazı olamaz. “Benim hatam yoktur.” diyen işte o zaman en büyük hatayı işlemiş olur.

Efendimiz “Âdem hata etti, evlâtları da hata etti.” buyururken her insanın hata edebileceğine dikkat çekmektedir. Hz. Âdem’in hatası bir istidat olarak sanki generle ve irsiyet yoluyla evlâtlarına intikal etmiş de, dolaşısıyla da hiçbir insanın, (bulunduğu mânevî seviyeyi de nazara alarak söyleyecek olursak) hatadan kurtulması ve hatasız olması mümkün değildir. Ne var ki, her insanın, hayırlı birer hata işleyen olması da mümkündür. Tevbe ve istiğfar ise, bunun tek yoludur. Zira Allah Resûlü “*Her Âdemoğlu hata işler, hata işleyenlerin en hayırlısı tevbe edenlerdir.*” buyurur. Bu hadis, hataları olduğu gibi hata sahiplerini de nisbetler perspektifinde ele almak gerektiği

⁵ Yusuf sûresi, 12/53.

hususunu öğretmesi bakımından da ayrıca dikkat çekicidir.

“Attan İnmeysesüz!”

Murad Hüdavendigâr, “Allahım, ordumu muzaffer ve beni de şehit eyle.” diye dua etmiş ve harbe öyle çıkmıştı. Duası kabul edildi: Ordu muzaffer, o da şehit oldu. Bağından yediği hançerle upuzun yatarken de, etrafındakileri son bir kere daha ikaz etti ve hayata gözlerini yumdu. Son cümlesi “Attan inmeysesüz!” olmuştu...

Vücudumu O Kadar Büyüt ki...

Hız. Ebû Bekir’e isnat edilen böyle bir söz var: “Yâ Rabbi, vücudumu o kadar büyüt ki, Cehennem’i ben doldurayım. Oraya bir başkası girmesin!” Bu sözün Hız. Ebû Bekir’e isnadı oldukça zayıftır. Bazıları da aynı ifadenin Beyazid-i Bistamî’ye ait olduğunu nakletmektedirler. Üstad Bediüzzaman’ın Tarihçe’sinde de benzeri bir ifadeye rastlanır. Gerçi Tarihçe’deki bu ifade, aynıyle, Üstad’a ait midir, değil midir bilemeyeceğim? İhtimal ki onun söylediği bu mealdeki bir sözü, Eşref Edib o üslûba ifrağ etmişti. Her ne şekilde olursa olsun, aynı mânâyaya gelen bu ifadeyi Bediüzzaman da kullanmıştır, diyebiliriz.

Ne var ki, bütün bunlardan, bu şahısların Cehennem’i hafife aldıkları mânâsını çıkarmak da fevkalâde yanlış. Bu ve benzeri ifadeler, belli şartlar altında ve belli hâllerde (buna tasavvufî mânâda sekir hâli dememiz de

mümkündür) söylenmiş sözlerdir ve umumî kanaati aksettirme gibi bir mülâhaza da söz konusu değildir.

Kaldı ki, bazı ahvâlde hemen hepimiz aynı şeyi hem söyler hem de yaparız. Bir şefkatli baba düşünün ki, evlâdı mahsur kaldığı bir yangın içinde biraz sonra cayır cayır yanacaktır. Böyle bir durumda evlâdından yükselen feryat, babanın ciğerini dağlarken, böyle bir babanın davranışları nasıl akıl ve mantık kriterlerini aşar, öyle de, ümmet-i Muhammed'e karşı âzamî ölçüde şefkatli bu büyük zatların, ümmetin düştüğü durum itibarıyla müstehak oldukları neticeyi düşündükçe, yukarıdaki ifadeye benzer sözler sarfetmeleri gayet normaldir.. ve bu türlü sözler değerlendirilirken böyle bir ölçü içinde değerlendirilmelidir. Yoksa umumî mânâda bu sözleri ölçü almak doğru değildir. Zaten böyle yanlış ölçüler, onların kavgasını verdikleri doğrularla da hep bir çatışma hâlinindedir. Efendimiz sabah akşam “Allahım, bizi Cehennem azabından koru.” diye dua ederdi. Bütün büyüklerimiz de aynı duayı vird edinmiş ve Cehennem'den korunmak için, Cenâb-ı Hakk'a bu kabîl dua ve yakarışlarda bulunmuşlardır. Evet, bu hususun böyle bilinmesinde, ölçülü ve dengeli olma adına fayda vardır.

Bir Anekdotan Alınacak Ders

Damat Efendi lakabıyla meşhur “Mecmeu'l-Enhür” sahibi Muhammed b. Süleyman, talebelik günlerinden

birinde, gece yarısı, mum ışığı altında ders çalışmaktadır. Bir ara kapı çalınır. Açar. Karşısında bir genç kız durmaktadır. Yolunu kaybettiğini ve ortalıkta başkaca da bir ışık görmediği için buraya geldiğini söyler. Molla, onu içeriye alır. Sonra da kendini yine dersine verir.. verir ama, sabaha kadar ara sıra elini, yanan mumun üzerine tutmayı da ihmal etmez. Evet, sabaha kadar bunu pek çok defa tekrar eder. Gün ışıdıktan sonra genç kız oradan ayrılır. Evine döner. Burası Osmanlı vezirlerinden birinin sarayıdır. Ve bu genç kız da, o vezirin kerimesidir. Saray halkı, ona geceyi nerede ve nasıl geçirdiğini merakla sorarlar. Çünkü bütün gece onu aramış ama bir türlü bulamamışlardır. Genç kız başından geçenleri ve gördüklerini bir bir anlatır. Vezir, mollayı sarayına davet eder ve niçin sabaha kadar elini yanan mumun üzerinde tuttuğunu ve elinin yanmasına sebep olduğunu sorar. Molla: “Yolunu kaybettiği için kapımı çalan genç kızı dışarda bırakamazdım. Bu sebeple onu odama aldım. Nefsimin desiselerine karşı koyabilmek için de, elimi ara sıra mumun bana Cehennem’i hatırlatan alevi üzerine koydum. Ve böylece yanlış bir şey yapmaktan kurtuldum.” der.

Esasen, her haram kapımızı çaldığında, bize ait davranış şekli de işte böyle olmalıdır. Zaten, her haramın zehirli bal olduğu da bilinen gerçeklerden değil mi? İnsan, geçici ve süflî zevkleri ebedî ve ulvî Cennet zevkine tercih etmemeli...

Şeytanlar ve Onlardan Korunma

Şeytanlar yapıları ve vazifeleri itibarıyla ayrı ayrıdır: Bazı şeytanlar, insanın kanı içinde dolaşırlar, bazıları insanın abdestiyle uğraşırlar, bazıları da insanın namazına musallat olmaya çalışırlar. Şeytanla ilgili âyet ve hadisler yorumlanırken, onların ayrı ayrı kategorilere girdikleri daima göz önünde bulundurulmalıdır.

İnsanın namazına musallat olmak isteyen şeytanlar, hadislerin anlattığına göre, ezan okunurken insandan uzaklaşırlar. Namaza durulduğunda döner yeniden gelirler. Kamet başlayınca yine kaçarlara. Cemaat namaza durunca yine gelir ve namaz kılanlara, o güne kadar hatırlamadıkları pek çok şeyi hatırlatarak namazın içine girerler.

Tabîî, şeytan her namaza müdahale edemez. Bunu şöyle bir benzetme ile anlatabiliriz: Nasıl ki, havada mevcut mikroplardan bazıları tozları kullanır ve onları binek edinerek değişik yerlere ulaşır ve kendileri için elverişli muhitlere konarak oralara yerleşirler. –Onun için bugün modern hastahanelerde tozlar yok edilerek bir ölçüde mikropların intikali önlenmeye çalışılmaktadır-. Bunun gibi şeytanların bazıları vesvese yoluyla insanın içine girmeye ve orada yerleşmeye çalışır.. eğer insan, daha başta dua ile, dinin hükümlerini tam yaşamakla vesveseyi belli bir yerde tecride tâbi tutabilirse, şeytanın içine girmesini engellemiş olur. Abdestin tam ve mükemmel alınması, abdeste musallat olmak isteyen şeytana set olacağı

gibi, hakkına riayet edilerek kılınan namaz da, nama-za musallat olmak isteyen şeytana karşı bir mahfazadır. Hatta namazdaki secde, tek başına şeytanı uzaklaştırmaya yetecek bir potansiyel güç demektir. Kul secde edince şeytan: “*O secde etti kurtuldu, ben secde etmedim kaybettim.*” deyip başına toprak saçtığını Hz. Sahib-i Şeriat söylüyor.

Ben, ihlâs ve samimiyet içinde okunan ezanlar esnasında köpeklerin havlamaya başladığına çok şahit olmuştum. Öyle ki, bazen köpekler ezanla beraber havlamaya başlar ve ezan bitince de susarlar. Onların bu davranışlarından, kendimce hep şu mânâyı çıkarmışım: Köpekler nasıl zelzele gibi hâdiseleri bizlerden önce hissetme melekesine sahiptirler, öyle de bizim muttali olmadığımız buudları görme hassasına da malik olduklarından, ihtimal, onlar, ezan okunurken kaçmakta olan şeytanları bu hassaları ile görüyor ve onun için de o garip havlamayı yapıyorlar.

Şeytanlara karşı bizi koruyan melekler de vardır. Ancak onların korumalarına bizim de yardımcı olmamız gerekmektedir. Eğer onlar ciddiyet, samimiyet, hayâ, edep istiyor ve korumalarına, bizim böyle olmamızı birer şart-ı âdi kabul ediyorlarsa, bizler de ancak, onların isteklerini yerine getirmekle koruma altına alınabiliriz.

“*Cennet’te seninle beraber olmak istiyorum.*” diyen sahabiye Allah Resûlü, “*Çok secde ile bana yardımcı ol.*”

buyurmuştı. Ve yine meşhurdur, biri: “Dede himmet”, o da “Oğul gayret!” demiş.

İyi Arkadaş

Eskilerin eskimeyen şu sözleri ne güzeldir:

“Bana arkadaşını söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim.”

“Üzüm üzüme baka baka kararır.”

“Gül, güller arasında yeşerir.”

“İyi arkadaş, insanı Cennet’e, kötü arkadaş da Cehennem’e götürür.”

Evet, her insan, arkadaşlarından iyi-kötü mutlaka bir şeyler kapar. Öyleyse bizler kendisinden hep iyi şeyler kapacağımız insanları arkadaş edinmeliyiz.

Sabır Acıdır

Sabretme, yani dişini sıkıp dayanma, metanet gösterme, sarsılmama, irade felcine uğramama ve her gün bir sürü zehir zemberek hâdiseyi sineye çekip dayanma elbette kolay iş değildir.

“Sabır” kelimesiyle “Sabir otu” aynı kökten gelen kelimelerdir. Sabir otu, zehir gibi acı bir ottur. Zannediyorum eski tıpta, ilaç sanayiinde de kullanılıyordu. İşte sabır, bu sabir otunu yutmak kadar acıdır. Ancak bu acılık, işin başlangıcı itibarıyladır. Netice ise her zaman şeker şerbet olmuştur.

Meczipar

Halk arasında, “Her yerin bir delisi, bir de velisi vardır.” şeklinde bir kanaat mevcuttur. Bunun ne denli doğru olup olmadığını bilemiyoruz ama, tarihe baktığımızda bunun pek çok misalini görebiliyoruz. Meselâ, Hazreti Üftâde’nin yanında meczup bir insan, Ahmed Şazilî’nin yanında başka bir meczup vardır. Bunlardan başka bir de halk tarafından kabul görüp saygı duyulan Somuncu Baba, Derviş Ali Baba, Ayakkabıcı Baba, Nalbant Ahmed Efendi... gibi insanlar bulunuyor. Bütün bunlar, bulundukları devirde halk üzerinde koruyucu melek olmuş ve âdetâ Hızır gibi onların yardımına koşmuşlardır.

Bence bu işin hakikî sırrı; Cenâb-ı Hak, böylesi mukassî görünümlü insanlarda bir vilâyet gerçeğini saklıyor olmasıdır. Mazhar olduğu şeyler kendi müktesebatıymış gibi kibir, benlik ve gururla caka satmak isteyenlere karşı,

Allah, vilâyeti ve kâmil mânâda insanlığı bu pejmurde görünümlü insanlara temsil ettiriyor. Onları bu meçhuliyet semeriyle ketmedip, kendi sırr-ı mektumunun menşuru hâline getiriyor ve bunlar vasıtasıyla vâridâtını insanların kalblerine akıtıyor. Bu vesileyle de, türlü türlü davranışlardan doğacak gazabı önlemiş oluyor.

Gurur, kibir, bencillik... gibi şeylerle ince hesapları olmayan bu insanlara toplum içinde daha çok bizim ihtiyacımız vardır kanaatindeyim. Çünkü her ne kadar bu insanlar yer yer Bektaşice tavırlar sergileyip, çeşitli semerler altında görünseler de, daha çok koruyucu bir ruh gibi, topluma gelmesi muhtemel kötülüklere karşı daima bir şemsiye vazifesi görmekteler...

Kuvvet ve Mantık Üzerine

Savaşlarda insan hissiyatı daima mantığın önüne geçiyor. Tabîî neticede de insanî ve evrensel değerler bütünüyle unutulabiliyor. Kalıcı rahatsızlıklara sebebiyet veren ve nesiller boyu o ülkeyi hatta tüm insanlığı tehdit eden hastalıklara vesile olan NBC, atom bombaları, nükleer ve kimyasal silahlar hep böyle bir ruh hâletiyle kullanılır.

Evet, gücü, kuvveti ellerinde bulunduranlar, temsil ettikleri güce, kuvvete güvenerek, her zaman problemleri o yoldan çözmeyi tercih ettiklerinden çok defa mantık ve muhakemeyi kulak ardı edegelmışlerdir. Bence

bu durum mükemmel dönemlerde bile en masum kişilerin masum olmayan hatalarıdır. Meselâ, Yavuz Sultan Selim –Makamı Cennet olsun– Çaldıran, Mercidabık ve Ridaniye’de haince düşünceleri ezme, yok etme adına elinde bulundurduğu gücü, kuvveti kullanmış; kullanmış ve o problemi mantık ve muhakeme ile halletme cihetini belki de hiç düşünmemiştir. Aynı çizgide Fatih’in Belgrad Ormanları’nda aynı hatayı yapmadığını kimse iddia edemez. İşte bütün bu durumlarda, mantık ve muhakemenin kaba kuvvete yenik düştüğü söylenebilir.

Başımı ayaklarının altına kaldırım taşı gibi koyacağım o koca sultanları kritik etmek, benim haddim değildir. Ama objektif bir gerçeğe dikkatlerinizi çekmek istedim. O gerçek; ihkak-ı hak peşinde koşarken, mantık ve muhakemeyi devre dışı bırakmamak gerektiği gerçektir...

Tarihî Tekevvünler

Büyük tarihî tekevvünler birden gerçekleşmez. Onların geliştiği belli bir vetire ve belli süreler vardır. Meselâ, bu büyük oluşumların biriyle alâkalı bazen bir müjdenin verildiğini duyarsınız. Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) gelmeden önce, “570’de bir insan çıkacak ve nuru bütün dünyayı kaplayacak.” diye müjdelerin verilmesi gibi.. oysaki 570 olur, 610 olur, hatta 630 olur, henüz beklenildiği ölçüde herhangi bir zuhur ve tecellî söz

konusu değildir. Aslında bu zuhur beklenildiği zaman değil, belki daha ileride olacaktır.

Aynı şekilde, 1876'da Şark'ın yalçın kayalıklarından bir ateşpâre zuhur edeceği ve Din-i Mübin-i İslâm'ı yeniden gönüllerde ihyâ edeceği bazı ehl-i keşif tarafından müjdelenmiştir. Oysaki müjdelenen zat, o tarihte henüz dünyaya teşrif etmiştir. Misyonunun tamamlanması gelecek yıllarda gerçekleşecektir. Evet, çekirdekte ağaç, damlada derya görülür ve müjdelenir. Ağacın tam büyümesi, deryanın bütünüyle ortaya çıkması ise zamana bağlıdır; belli bir sürenin geçmesine vâbestedir. Öyleyse kuluğa sabırla zamanın çıldırtıcılığına karşı beklemek icap eder.

Mekke Fethi ve Dâussıla

Mekke fethinin gerçekleşmesinin temelinde, dâussıla düşüncesinin hâkim olduğunu söylemek fevkalâde yanlışır. Dâussıla, yıllar önce inançları uğrunda Mekke'den kovulan, ayrılan ya da ayrılmak zorunda bırakılan insanların, tekrar yurtlarına, yuvalarına dönme arzusu ise, Mekke'nin fethini müteakip fatih sahabenin Medine'ye geri dönmesini nasıl izah edeceğiz? Hatta Sa'd b. Ebî Vakkas ve Sa'd b. Havle'nin Mekke fethi esnasında hastalanmaları, onlarda Medine'ye dönememe endişesi hâsıl etmişti. Bu yüzden Sa'd b. Ebî Vakkas'ın çok üzüldüğünü siyer ve megâzî kitapları kaydeder. Sa'd b. Havle'nin Mekke'de vefat etmesi Allah Resûlü başta olmak üzere,

sahabenin onun hakkında üzüntülerine vesile olmuştu. Bunu da yine aynı kaynaklarda görmemiz mümkündür.

Acaba sahabeyi böyle bir düşünceye iten sebep ne idi? Evet, onlara göre hicretin itmam ve ikmali, dava uğruna hicret edilen beldeye bir daha geri dönmemekle kabildi. Ve yine onlara göre, geriye dönmek, dönecliğin ta kendisiydi.

Şimdi bu düşüncelerle hayat çizgilerini belirleyen ve ondan zerre kadar inhiraf etmeyen insanların gerçekleş-tirdiği Mekke fethine, “Dâussıla yegâne veya hâkim fak-tördü.” demek, insafla bağdaşmayacağı gibi, inandırıcı da olmayacaktır. Evet, bu insanların davalarından baş-ka bir düşünceleri yoktu. Onlara değil Mekke’ye, Çin’e, Maçin’e gidin denilseydi tereddüt etmeden giderlerdi; ni-tekim gitmişlerdir de.

Kâbe - Ümmü’l-Büyût

Kur’ân Mekke şehrine “Ümmü’l-Kurâ” yani “Belde-lerin, şehirlerin anası” diyor. Buradan hareketle Mek-ke’de yer alan ve insanlık tarihi kadar eski diyebileceği-miz Kâbe’ye, Ümmü’l-Büyût (Evlerin Anası) denilebilir.

Ev düşüncesi yeryüzünde Hz. Âdem ile başlamış, onunla doğmuş ve onunla gelişmiştir. Allah’ın izni ve işa-retiyle ilk evi Hz. Âdem inşa etmiştir. Bu açıdan Kâbe’ye insanlık tarihi kadar eski demeyi uygun gördük.

Öte yandan, Kâbe yeryüzünde Sidre-i Müntehâ'nın izdüşümüdür. Bu itibarla kıyamete kadar bütün evler, evlerin içindeki sakinler ona teveccüh edeceklerdir. Öyleyse Ümmü'l-Büyût'un fethi, bütün evlerin fethi mânâsını taşır. Nasr sûresindeki "Allah'ın fethi ve yardımını geldiğinde, insanları Allah'ın dinine fevç fevç giriyor görürsün."⁶ âyetine değişik buudları ile, bu hakikate tercüman oluyor gözüyle bakılabilir ve öyle de değerlendirilirsiniz.

Düşünce ve İfade Üzerine

Ahmet Hamdi Tanpınar ve Yahya Kemal, eserlerini zevkle okuduğum kişilerdir. Bunlar, kendi devirleri itibarıyla küçültülmüş, ufalanmış Türkiye'yi bir türlü hazmedememişlerdir. Onun için bunlar, teselli olarak geçmişe sığınmış, eserlerinde daima geçmişe olan özlemlerini dile getirmişlerdir. Hâlihazırdaki kaos içinde sıkışmayı hayal dünyalarında genişleterek rahatlamaya çalışmışlardır. Tanpınar'ın "Beş Şehir" kitabına ve "Bursa'da Zaman" şiirine bakıldığında bu ruh haletinin hâkim olduğu görülür.

İnsanlar, hiçbir zaman içinde bulundukları zamandan razı olmamışlardır. Bazıları geçmişe, bazıları da geleceğe kaçmış; böylelikle kendilerini ve hayal dünyalarını tatmine çalışmışlardır. Materyalist ve pozitivistler, geleceği düşünüp geleceğin pembe dünyasının hayaliyle hâli

⁶ Nasr sûresi, 110/1-2.

değerlerdirmeye çalışırken, biraz inancı olanlar, hâli geçmişin sağlam temelleri üzerine bina ederek ümitle azmin verdiği enerji ve kuvvetle geleceğin hülyalı maviliğine doğru koşmuşlardır. İşin realitesi ve dengesi de budur. Zira biz, ne geçmişten ne de gelecekten kopuk tek taraflı bir dünya kuramayız. Gelecek çok önemlidir ve bu öneme binaen hâlin değerlendirilmesi ayrı bir önem kazanır. Fakat geçmiş olmayan milletler için bunların ikisinin de önemi kalmaz, söner gider.

Zamanın bereketsizleşmesi, duygu, düşünce ve idealde bereketin kapısını aralamaktadır. Çünkü insanlar, zamanın darlığı nispetinde düşünce ızdırabı çekmekte ve kendilerini zorlamaktadırlar. Bu zorlama ve ideallerdeki şeyleri gerçekleştirme adına çekilen bu ızdıraplar da bir ihtiyaç duası hâline gelmekte ve bu zaruretin verdiği hava, değişik ifade şekillerine vesile olmaktadır. İfadedeki bu değişiklik ve renklilik, edebiyatımız adına ciddî bir zenginliğe ulaşmaktadır. Fakat bu zenginlikten sonra bir unvan dönemi başlamakta ve insanlar yeniden kendilerini rehavete salmaktadırlar. Bu rehavet dönemi, kırk-elli sene hatta Osmanlı'da olduğu gibi daha fazla sürebilmektedir. İnsanların, zamanın boşluklarına ve eriticiliğine karşı koyup fikrî büzüşmeye maruz kalmamaları için; ruh, beyin ve kabiliyet güçlerinin tamamını o düşünce aralığında sabit tutmaları ve kendilerini rehavete salmamaları gerekir.

Bir diğ er önemli husus da insanın durup dururken düşünce insanı olamayacağıdır.   lke ve milletin problemleri üzerinde sürekli düşünülmesi gerekir ki bu, bir bakıma o i  in fiil  duası demektir. Bundan sonra istidadının açık olması ölçüğünde Cenâb-ı Hak ona, değı     k problemleri c     me, insanların onun fikirlerinden istifadesi ve onun vesilesiyle insanlara yol g     tme gibi l     flar da bulunabilir.

İnsanlar, değı     k kaynaklardan istifade ederek enfes ve enteresan düşünceler ortaya koysalar bile; düşünce   retmekten uzak tipler, kendilerinden daha c  k ba     larının düşüncelerini naklederler. Herkesin ulaşamadığı, kendilerine orijinal gelen fikirlerin nakilcili  ini yapan bu insanlar, belki takma kanat kullanarak belirli bir d     nem uçabilirler. Fakat bir g   n mutlaka külah d     r, kel meydana c  kar. O bakımdan, okuma ciddî bir disiplin i  idir ve herkes okurken kendi düşüncesini yakalamaya ve kendi düşünce yapısını kurmaya c  alı  malıdır.

Evr  d    Ezk  r

Herkesin, konumunun gerektirdiği temsil durumuna g   re evrâd    ezk  rı olmalı. Meselâ ben, kendimi beş-on insanın okuduğu evrâd kadar evrâd okumaya mecbur hissetmeliyim. Ve kendi kendime demeliyim ki: “Madem o kadar insan sana teveccüh ediyor,   yleyse o teveccühün hakkını vermeli ve herkesten daha c  k Allah ile

irtibatını kavî tutarak bir taraftan bu nimete şükretmeli, öte taraftan nimetin devamına talebini böyle dile getirmelisin.” Evet, böyle diyor ve bunu da tatbik etmeye çalışıyorum.

Buradan hareketle müezzin, imam, vaiz, müftü vb. değişik İslâmî hizmet ünitelerinin başında bulunan insanlar, temsildeki yerlerine göre evrâd ü ezkârlarını çoğaltmalı ve mutlaka Rableri ile olan münasebetlerini kuvvetlendirmeliler. Aksi hâlde bulundukları makamın hakkını eda etmemiş olurlar.

Lütfen, kimse “O kadar yoğun işin arasında vakit bulamıyoruz, gece geç vakitlerde eve yorgun olarak geliyoruz.” vs. türünden mazeretler uydurmasın. Böyle uydurma mazeretlerin arkasına sığınanlar, dönüp günlük hayatlarına baksalar bir hiç uğruna ne kıymetli zamanlarını harcadıklarını görüp utanacaklardır. Bunu bir başka zaman ifade ederken “Türk insanı zamanzededir. Bazen bir bardak çay için saatlerini harcar, bazen de en hayatî işleri adına vakit bulamaz.” demiştim.

Evet, günlük hayatımızı murakabe ettiğimizde buna bir hayli misal bulabiliriz. Boş ve abes şeylerle zayi ettiğimiz dünya kadar zamanımız olduğunu söylemeye gerek yok... Şimdi bir taraftan böylesine cömertçe harcanan zaman, öte taraftan en hayatî mevzulara vakit bulamama.. bunun telifini yapmada biraz zorlanacağız.

Netice itibarıyla, bir kere daha hatırlatmalıyım ki, mutlaka herkesin evrâd ü ezkâra ayıracağı bir zamanı olmalı ve o, bu konuda hiçbir mazeret ileri sürmemelidir.

Makam ve Mevkinin Götürdükleri

Devlet hayatında “olmazsa olmaz” konumunda bulunan müesseseler vardır. Bunlar devlet çarkının işleyişinde hayatî bir önem arz ederler. Tabii bu makamın insanı gurura, kibire itebilecek duyguları uyandırması da muhtemeldir. İnsan bu duyguları baskı altına alamaz, aksine onların zuhuru imkân verirse, önce fert sonra da böylesi fertlerden müteşekkil o müesseselerin devlet ve millet için zararlı olacağı muhakkaktır. Meselâ, ordunun, devlet hayatında sahip olduğu yeri anlatmama gerek yok... Bu kutlu müessesede arz etmeye çalıştığımız çerçeve içinde bazıları, apoletin zenginliğine aldanıp gurura girebilir. Ama bunlar, böyle duyguları tadil edebilecek duygu, düşünce ve ruh zenginliğine sahip oldukları takdirde –tabii, olmadıklarını kasetmiyoruz– omuzlarındaki yıldızlarla kendilerine hakikî yıldızlar arasında yer bulabilirler. Unutmayalım, o yıldızlar madenî değerleri itibarıyla pahalı değildir ama, onlarla semanın yıldızları olmak da mümkündür. Kaldı ki, hepimizin ömrü durmadan akıp gidiyor. Bir süre sonra, herkes gibi onlar da emekli olacak ve toprağın altına girdiklerinde yaptıklarıyla anılır hâle geleceklerdir.

Osmanlı zekâsı ve dehası bunu çok erken sezdiğinden dolayı, ordu mensuplarının, kalbî ve ruhî hayatla doyumlarını sağlamış, pazu gücünü gönül gücüyle atbaşı götürmüştür. Böylece ruh dünyasının mânevî ikliminde yerini alan pašalar gurur, kibir, enaniyet gibi duygularını daima baskı altına alabilmişlerdir. Fakat Osmanlının son döneminde Sünnî tarikatlar misyonlarını tam eda edemediklerinden ötürü bir kısım kaymalar olmuş ve bozulmalar birbirini takip etmiştir.

Hâsılı, bulunduğu durum itibarıyla hayatî bir ehemmiyeti haiz böyle müesseselerin, bizim anladığımız mânâda mutlaka terbiye görmeleri şarttır.

Şimdilerde medya mensupları için de aynı şeyler geçerli. Gurur ve enaniyet içinde bulunmaya olabildiğine açık bu meslek gruplarının da kalbî ve ruhî hayatı paylaşımları anlamında terbiyeden geçmeleri önemlidir. Gerçi bu arkadaşların her sene çilehanelere kapanarak bir er-bain (40 gün) yapmaları zordur ama, orada yiyip içmelerine dikkat etmeli ve bütün vakitlerini Rabbileri ile münasebet içinde geçirmelidirler. Evet, “kût-u lâ yemût” ölçüsüne göre ölmeyecek kadar bir şey yemeli ve elden geldiğince vaktini dua ile, kitap okuma ile geçirmeli. Bunun Ramazan’dan 5-6 ay sonra olması, zamanlama bakımından isabetli olur. Böylece 12 ay ikiye bölünmüş hevâ-yı nefse açık yanlar bastırılmış ve kâmil insan olma yolunda önemli bir adım atılmış olur.

İmam Gazzâlî Hazretleri hayatında üç defa erbain yapmış. Birinde, tasavvufî ruh ve mânâyâ yönelmiş; bu dönemde varlığı ulûm-u zâhirenin çerçevesinin dışında görme ve varlığı farklı yorumlama ufkuna ulaşmış. Bir süre sonra, bir erbain daha yapmış. Bunda da esmâyâ açılmış ve bir öncekine nispetle daha farklı bir müşâhedeye uyanmış. Üçüncü erbainde, tasavvuf ölçüsünde kendisine tecellî eden şeylerin verâsına ulaşmış. Aslında kim olursa olsun insan bu türlü arayışlar içine girmezse, hep nazarî Müslüman olarak kalır. Böyleleri eşyanın hakikatini tam müşâhede edemedikleri gibi varlığın perde arkasına da muttali olamazlar.

– Siz de erbain yaptınız mı?

Ben eğer ona “erbain” denecekse, ilk erbaini cebrî olarak askerde yaptım. Talat Aydemir hâdiselerinde, birlik olarak, bilmeden onun safında yer aldığımız için, silahlarımızın mekanizmaları alındı ve biz, Mamak’ta –zannediyorum– iki ay kadar hiç dışarı çıkmadan âdeta orada tecrit edildik. Bu tecridden önce gıdama, yiyecek ve içeceğime dikkat etmekle beraber böyle bir tecridde daha fazla dikkat etmek zorunda kaldım. Ben o erbainde rüya-yakaza arası bazı şeylerin tecellîsine şahit oldum ki onları burada söylemem –zannediyorum– münasip olmaz.

Ancak şu kadar diyebilirim ki, erbainin cebrîsinde bile eğer perde aralanıp, çeşitli şeyler münkeşif oluyorsa, iradî erbainlerde Rabbimin neler göstereceğini tahmin etmek zor olmasa gerek.

Son olarak bir şey daha ilave etmek isterim. Madem insan bu yolla eşyanın perde arkasına muttali oluyor. Öyleyse bu kapı ihmal edilmemeli ve onu ardına kadar açmak için mutlaka zorlanmalı. Bu vesile ile Mevlâna'nın anlattığı, Celaleddin-i Harzemşah'la alâkalı bir kıssa hatırıma geldi. Hazret, her gün kapısına gelip yeri eşeleyeyen, sonra da çekip giden bir köpek görür. Nihayet bir gün ona sorar: “Sen her gün gelip burayı eşeliyor, sonra da çekip gidiyorsun. Sebep nedir?” Köpek şöyle mukabelede bulunur: “Ben bir gün burada bir kemik bulmuştum.”

Evet, madem Allah (celle celâluhu) bizlere, erbain vesilesi ile aklımıza-hayalimize dahi gelmeyen nimetler lütfediyor, öyleyse o hiç terk edilmemeli...

Büyükleri Kabullenmek

İnsanlar için imtihan vesilesi bir hayli çoktur. Bunlardan biri de İmam Rabbânî, Mevlâna, Bediüzzaman ve emsali şahısları kabullenmektir. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) döneminde, O'nunla birlikte yaşayıp da O'nun büyüklüğünü kabul etmeyen insanlar, kendi içlerinde birtakım saplantıları aşamadıklarından dolayı, –Hâşâ, yüz bin defa hâşâ!– Efendimiz'i yetersiz ve küçük görmüş; “Cenâb-ı Hakk'ın ihsanı yerli yerine verilmedi.” gibi bir yoruma girmişlerdir.. girmişler ve imtihanı kaybetmişlerdir. Aslında bu durum, Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) zamanında olduğu gibi, diğer peygamberler ve büyükler için de söz konusudur.

Yalnız burada şöyle bir hususa dikkat etmek gerekir. Başta peygamberler olmak üzere böylesi büyük zatlar, sırf imtihan vesilesi olmak için yaratılmış değildir. Burada asıl problem, kaybeden kişilerin kendi içlerinde bir kısım problemlere takılıp kalmalarıdır. Cenâb-ı Hakk'ın ihsanlarının nasıl tecellî edeceğini biz bilemeyiz.. evet, bazen O, kapımızın herhangi bir halâyikini bile tutup başımıza getirebilir.

Yeri gelmişken yıllardan beri zihnimde hep canlılığını koruyan bir hususu “lâ fahre” diyerek arz etmek istiyorum: Fakir her zaman, geçmişe sığınıp onun hülyaları ile yaşayıp ve geleceği de onun üzerinde karınca karınca bir dantela gibi örmeyi gaye-i hayal edinmiş biri olarak bir neslin yetişmesi için çok başarılı olmasam da hep çırpınıp durdum. Yıllar ve yıllar hep genç nesiller arasında, selef-i salihin ölçüsünde geleceği kucaklayacak insanlar aradım durdum. Yer yer bazılarında az bir fevkalâdelik hissedince hemen ona ümit bağladım. Meselâ, İzmir Kemeraltı gibi bir yerde, “Gözüme haram bir şey ilişir.” düşüncesiyle kafasını kaldırıp etrafa bakmayan ve harâmın arpa boyu kadarından bile ürperen talebelere şahit olduğumda hep ümitlendim ve kendi kendime “Cenâb-ı Hak, bunlardan birisini –şimdilik sana talebelik yapıyor dahi olsa– istihdam eder ve yarın başına getirirse, karşısında oturup elpençe divan durmaya hazır mısın?” deyiverdim. Bu uğurda nefsimin tepkilerini kırmaya çalışıp:

“Bunu yapmalısın, yapmak zorundasın.” diye zaman zaman kendimi çok ciddi zorladığım oldu. Bu, benim hayatımda bir-iki değil; defaatle olmuştur.

Hâsılı, bugün içinde bulunduğumuz kutlu zeminin bânisi olan zat bile “Biz arkadan gelenlere zemin hazırlıyoruz.” diyerek, bu konuda bizlere önemli bir mesaj vermektedir. Evet, egoizm saplantısı içinde boğulup kalmak dünya ve ukbâda bizim kaybımıza sebep olan tehlikelerin başında gelir. Kazanmak istiyorsak bunu mutlak surette aşmanın yollarını aramalı ve bulmalıyız.

Ah Keşke!..

Ah keşke sırtında taşıdığın bir sadak veya o sadakta bir ok olsaydım! Omuzunda taşıdığın ve yer yer gerip okunu yerleştirdiğin yayın ben olsaydım! Veya kaşında bir kutlu tüy, kirpiğinde bir mübarek kıl olabilseydim.. ayağında parmağın, parmağında bir tırnağın olsaydım! Hayır hayır, atının yelesinde bir tutam kıl veya ağzında gem, sırtında eyer olabilseydim.. olduğuma da şükür. Ya karşında olup da Ebû Cehillerin safında bulunsaydım..!

Evet, Allah’a sayısız hamd ü sena olsun. Bizleri O’nun safında yaratmış.. yaratmış ve birçok lütuflarla, ihsanlarla serfiraz kılmış. Ondan sonra da o lütuf ve ihsanları değerlendirme imkânı bahşetmiş. Artık bize, ölesiye bu yolda yürümek düşmüyor mu?

Rabbimizle Münasebet Adına Önemli Bir Ölçü

İnsan Rabbisiyle münasebeti adına “Ne kaybettiği şeyler karşısında mahzun, ne de kazandığı şeyler karşısında sevinçli?” olmalıdır. Zira bize göre kazanmak da, kaybetmek de bir imtihan vesilesidir. Ayrıca hangisinin ötelere ötesinde bizim lehimize ya da aleyhimize olacağını kestiremeyiz. Kim bilir belki de hüznün ve kederli anlarımız, inşirah zamanlarımıza nispeten, bizim ahirette daha çok mükâfat almamıza sebep olacaktır. Onun için yaptığımız her şeyin rıza-i ilâhiye uygun olup olmadığına bakmak lâzımdır. Bu açıdan bizi ne Fatih Bey’in gönlünü hoş tutmamız, ne de Fatih Sultan Mehmed gibi İstanbul’u fethetmemiz değil, Rabbin rızasına ermemiz, O’nun hoşnutluğunu kazanabilecek ameller yapmamız sevindirmelidir.

Şahsen ben, hemen her gün bu türlü mülâhazalarımı hatırlatma ihtiyacı hissediyorum. Çünkü etrafıma baktığımda görüyorum ki, insanlar başarılarından ya da muvaffakiyet televvünlü hâdiselerden dolayı çok seviniyor, inşirah duyuyor ve memnuniyet gamzeden tavırlar içinde bulunuyorlar. Aslında insan bu türlü şeylere sevinebilir.. sevinebilir ama, bence bu sevincin keyfiyeti önemlidir.

Meselâ, bu türlü hâdiseler sonunda insan, Cenâb-ı Hakk’a yönelmeli, “Minnet Sana, şükran Sana Allahım.” demelidir. Neden? Çünkü o neticeyi yaratan Allah’tır. Kişiyi o yola sevk eden yine Allah’tır. O hâlde?...

Evet, bizim en parlak, en bereketli yanımız, Allah ile irtibatımızı ifade eden yanımızdır. Daha doğrusu öyle olmalıdır. Ölesiye çalışsak ve bütün cihanlar bizim olsa, şayet O'nun rızası yoksa, yapılanların da hiçbir kıymeti yoktur. Yeryüzünde nâm-ı celil-i Muhammedîyi, Arş'tan yere sarkmış bir bayrak hâlinde tüllendirsek, dalgalandırsak, O'nun rızası olmadığı müddetçe bunun da bir değeri yoktur. Onun için her zaman esas olan, Rabbimiz'in rızasıdır. Bizim Rabbimiz'den niyazımız, Kur'ân'ın ⁷ **وَرِضْوَانٍ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ** diye anlattığı, en büyük makam olan o rıza makamına bizi erdirmesidir.

Eskiden kurmalı saatler vardı. –Şimdi elektronikler çıkınca onların “pabucu dama gitti.”– Sabah-akşam 12 saatte bir kurulmaya ihtiyaç duyulurdu. Ve o saatler, bu iradî kurma ile çalışır giderdi. Şimdi bizim de tıpkı bu saatler gibi, 12 saatte bir mutlaka Rabbimiz'le münasebetimiz adına iradî kurulmalara, iradî ayarlamalara ihtiyacımız var. Aksi hâlde kendimizi gaflete salıyor sayılırız. Bence, yeryüzünde selden, depremden, yangından daha büyük bir bela varsa, o da insanın kendini gaflete kaptırması ve Rabbisiyle olan münasebeti sezememesidir. Yani insanın: “O şu anda bana nasıl bakıyor, benim nasıl olmamı istiyor?” diye düşünememesidir.

Bu itibarla, hesabında bunlar olmayan birisi, Alvar İmamı'nın o enfes beyanıyla “Belâ-yı ekber odur ki

⁷ Tевbe sûresi, 9/72.

özünü gaflete salmış.” bir insan hâline gelmiş demektir. Evet, özünü gaflete salan ve gaflete dalan bir kopuktur. Allah Resûlü “Din nasihattir.” diyor. Bu, yukarıda arz ettiğimiz mânâda sürekli kurma ve kurulma demektir.

Rabbim bizleri rıza-i ilâhî doğrultusunda daima iyiye, güzele, doğruya kanallere etsin.. yarın huzuruna vardığımızda yüzümüzü kara edecek amelleri işlememize imkân ve fırsat vermesin. Âmin..!

O’nu Gör, O’nu Bil, O’nu Tanı

Ben şahsen, Allah’a karşı vefa hissi, samimiyet ve ihlâsla yapılmayan bir işin semereli olacağına inanmıyorum. Aksine, vefa, samimiyet ve ihlâsla gerçekleştirilebilecek hayırlı amellerin, dünyadaki ordularla elde edilemeyeceğine bütün ruh u canımla kat’iyen iman ediyorum. Aslında ben, bu ve buna benzer sözleri 15-20 seneden beri, –tabii.. İmam Gazzâlî’den Bediüzzaman’a pek çok İslâm büyüğü ve İslâm dâhilerini takliden– bu işin hakikatini bütün derinliği ile vicdanımda tam duymadan söylemiş olabilirim ama, şimdilerde bunu vicdanımda daha net, daha açık görüyor ve bu hakikate bundan önceki yıllara nispeten çok daha fazla inanıyorum.

Evet, Allah’a karşı vefa hissini canlı tutulması ile elde edilecek zaferler, ordularla elde edilebilecek zaferleri –inanın– kat kat aşar. Meselâ, şimdilerde mazhar olduğumuz lütuf ve ihsanların elde edilmesi için Fatih başta,

sağ cenahta Ulubatlı Hasan, sol cenahta Hızır Çelebi İstanbul'un fethine yürüyen o büyük fetih ordusu ile dahi elde edilemeyecek kadar zor ve önemli olduğuna inanıyorum. Öyleyse misyonun böylesine öneminden dolayıdır ki, sık sık vicdanlar kontrol edilmeli, Allah ile olan ahd ü peymanlar gözden geçirilmeli, Ulûhiyet, Mâbudiyet ve abdiyyet konuları tekrar tekrar ele alınmalıdır. Eğer biz kul isek –ki kuluz– lütfedilen bütün bu ihsanları, boynumuza geçirilen bir tasma veya ayağımıza geçirilen bir pranga gibi görmeliyiz. Bu ve buna benzer mülâhazalarla biz gerçek ubûdiyeti sergileyebilirsek, bunun karşılığında Rabbim de rahmetini sağanak sağanak üzerimize yağdırmaya devam edecektir.

Evet, Üstad Hazretleri'nin 17. Söz'de dediği gibi “Yalnız Bir'i bil, yalnız Bir'i gör, yalnız Bir'i tanı.” düşüncesi bizim bütün davranışlarımızın esası olmalıdır. Yani insanlarla oturup kalkma, onları sevme veya nefret etme... sadece O'ndan ötürü bulunmalıdır. Bu açıdan şimdilerde içte ve dışta çok ses getiren eğitim, kültür faaliyetleri, milletimiz ve hatta topyekün insanlık adına yapılan hizmetler bizim nazarımızda bir hiç olmalıdır. Zaten “O'nu bulan neyi kaybetmiş ve O'nu kaybeden neyi bulmuştur ki?” demiyor mu Ataullah-i İskenderânî. O hâlde boşa olta atmamalı, boşa zıpkın salmamalı. Her şeyde sadece O'nun rızası gözetilerek hareket edilmeli ve Allah'a talip olmanın ötesinde bütün düşüncelere elden geldiğince kapalı kalınmalıdır.

Her zaman çevremizde açılıp kapanan çiçeklere bakıp bayılıyorum ben. Çünkü onlar sürekli güneşi takip ediyorlar. Açılıp kapanmalarını ona göre ayarlıyorlar. İşte onların bu hâlleri, kulluk dersi adına bana çok önemli geliyor. O'nun rızasının olduğu yerlerde var, aksi takdirde yok. Ne kadar güzel! İşte bizim varlığımızın en anlamlı buudu da bu; Rabbimizle olan irtibatımızı kavî tutup gerisine karışmama.

Öte yandan Rabbimiz'in şu icraatına bakın ki, boyumuza-posumuza bakmadan, gerçek kadr ü kıymetimizi nazara almadan tenezzülen konuşmalarını bizim anlayabileceğimiz seviyede yapmış ve yapıyor.. ve yine tenezzülen,

“Sıgmam dedi Hak arz u semaya,
Kenzen bilindi dil madeninden.”

beytinin ifade ettiği gibi, insan kalbine tecellî dalga boyunda inmiş ve “Gör Beni burada!” demiş. Dolayısıyla insan hüşyar bir anlayış ve idrakte azıcık kendi kalbine dönüverse tasvir, tasavvur ve tahayyüllerin çok çok üstünde, keyfiyetsiz, kemmiyetsiz verâların verâların verâların.... verâsında O'nu ter ü taze bulabilir. Zaten böyle bir bulma da her zaman insanın gayesi olmalıdır.

Orta Yol

Hz. Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem), ümetinin tek çizgi üzerinde birleşmemesi hususunda

ciddî endişeleri vardı. Hatta birleşseler bile, onu korumakta zorlanacakları ve arkasından ihtilaflara, iftiraklara düşecekleri korkusu içindeydi. Bu sebeple O, hemen her mevzuda ümmetinin hepsinin uygulayabileceği ölçüde emirlerini vaz' ediyor ve tabîî kendisi de şahsî hayatında onu en zirvede yaşamaya çalışıyordu. Meselâ, “el-İtkan” ve “Menahilü'l-irfan” kitaplarında gördüğümüz kadarıyla Allah Resûlü, Kur'ân-ı Kerim'in kıraati adına, Cenâb-ı Hakk'a dua dua yalvarıyor ve “Allahım, ümmetim Kur'ân'ı tek harf üzerinde okuyamayabilir, ziyade et.” diye yalvarıyordu. Ve sonunda “seb'at-i ah-ruf” yani yedi kıraat esası kendisine talim buyuruluyordu.

Yine misvak için, “Eğer ümmetime zor gelmeyeceğini bilseydim, her namaz öncesinde, misvaklanmalarını emrederdim.”, teravih için de aynı düşüncenin ürünü olan beyanlarıyla “Üzerinize farz kılınır korkusuyla namaza çıkmadım.” buyuruyordu. Hz. Âişe Validemiz'in beyanlarıyla o, “İki şey arasında muhayyer bırakıldığında, ümmeti için kolay olanı seçerdi.”

Evet, Efendimiz'in bütün davranışlarını, Hz. Âişe'nin ifade buyurduğu bu espri içinde ele alıp değerlendirmek mümkündür. Misalleri daha da çoğaltabiliriz. Ancak bu üç misal bile, Allah Resûlü'nün arz etmeye çalıştığımız vasfı adına bir fikir vermiştir zannediyorum.

Genç Nesil

Büyük dava insanların, pek çok nesir ve şiirlerini “Genç Nesil” ve “Genç Adam” üzerine örgülediklerini görürüz. Bunun değişik sebepleri vardır. “Genç insanı olmayan bir davanın ayakta durması mümkün değildir.” Hz. Ömer’e isnat edilen bir sözdür ve bu bence çok önemlidir. Bundan dolayıdır ki, pek çok büyük, rüyalarını görüp hayallerinde tüllendirdikleri geleceği, hep gençlik malzemesi ile örgülemeyi düşlemişlerdir.

Evet, İslâm davasını temsil eden insanların yanında, daima gençlik adına birileri bulunmuştur, Meselâ, Hz. Musa yanında Yuşa, Ashab-ı Kehf yanında Yemliha, Hz. Mesih’in yanında ismini bilemediğimiz biri.. ve tabii Efendimiz’in yanında da Hz. Ali (radiyallâhu anh). İşte bütün bunlar fütüvvetin temsilcileridirler. Peygamberlerde böyle olduğu gibi, Yakın Çağ tarihi itibarıyla da böyledir. Meselâ, ilk dönem itibarıyla Sokrates’in etrafında gençler vardır. Asrımızda Bediüzzaman’ın etrafında hâlelenen insanlar da gençlerdendir. Hulusi Efendi, Hüsrev Efendi, Hafız Tevfik Efendi... ve daha niceleri onunla tanıştıklarında 25-30 yaşlarında birer gençtirler. Bir ikinci dönem itibarıyla, Bayram Abi, Sungur Abi, Abdullah Yeğin’ler de kendi dönemlerinin gençleridirler. Ve bu dava, onların omuzlarında temsil edilip bugünlere gelip ulaşmıştır.

Tevfik Fikret, Necip Fazıl, Mehmed Âkif... gibi şairler, bu mevzuda “Şebab” ve “Gençlik” türküleriyle

hayallerini süsleyip onu, hep rüyalarının Heraklit'i olarak görmüşlerdir.

Bütün bunlar gösteriyor ki, hemen her dava insanı, bütün sa'y ve gayretini, istikbal vaad eden böyle bir gençlik yetiştirmeye harcayıp, onu âdetâ hlyalarının yorumcusu olarak görmüştür.

Kendi slbumuz

Herkes, kendi davranışları, kendi sözleri, kendi tavırları ile kendi karakterini sergiler. Bu açıdan biz, dost-düşman herkese kendimiz gibi davranmak zorundayız. Meselâ, çoğu zaman ben, bize küfreden insanlara bile, "bey", "efendi" tabirlerini kullanarak hitap etmişimdir. Bu, bizim slbumuzdur. Bizler slbumuzdan taviz vererek, bulunduğumuz konumdan aşığıya inemeyiz. Unutmayalım ki "Gelen konar, göçen gider." fakat, biz slp ve duygularımızla kalır ve messiriyetimizi de devam ettiririz.

Ayrıca ben, bu türlü davranışlarımızın düşmanlık yapanlarda, "Bu adamlar böyle yapmakla, duygu ve düşünce açısından mâşerî vicdanda mâkes buluyorlar. Biz ise, huşunetle davrandığımız müddetçe haksız kabul ediyoruz." düşüncesini uyaracağını ve tavırlarını değiştirebileceğini tahmin ediyorum.

İsterseniz bu duruma, gücümüzün yetmediği konularda iftira ve tezvire kilitlenmiş tali'sizleri teknik nakavt etme nazarıyla bakabilirsiniz.

Fakat beşeriyet icabı, iftira ve tazyiklere belli noktaya kadar sabredip, tahammülün kalmadığı yerde, Allah'a yönelip O'na havale etmek de düşünülebilir. Bu bir bakıma, gizli bir deşarj ve vücudun zehirli şeyleri dışarı atması sayılabilir.

Buna delil olarak Kur'ân-ı Kerim'deki bir kısım sert ifadeleri gösterebiliriz. Yalnız, her zaman olduğu gibi burada da ifrat ve tefritlere düşmemek gerektir. Zira bu sert ifadeler, ister Yahudi, ister Hristiyan, isterse müşrikler için olsun, uç noktayı temsil edenleredir. Üstad bu ince espriyi bir yerde yakalayarak: "Siz, Yahudiyi Yahudiliğinde, Hristiyanı Hristiyanlığında dost edinmeyin." der. Aksi hâlde hususî ahvâlde, hususî şahısların hayatlarında bir kısım hususiyetlere râci olan ahkâmı, umumî mânâda algılamak, onu şiddet ve hiddet kitabı olarak kabul etmek olur ki, bu da Kur'ân'ın ruhuna muhaliftir. Hâsılı biz kendi üslûbumuzdan aslâ fedakârlıkta bulunmamalıyız.

Uyum Üzerine

Ancak kolektif şuurla altından kalkılabilecek işlerde her bir ferdin bir uyum kahramanı olması gerektiğine inanıyorum.

Evet, her bir fert, kobralarla anlaşabilecek kadar engin sineli ve onları idareye kararlı olmalıdır. Zaten en iyi arkadaş, en kötü insanlarla iyi geçinendir. Sadece iyi insanlarla iyi geçinmek, iyi insanların şiarı değildir. Bence

iyi insan, en kötü insanlarla dahi iyi geçinebilen, atmosferin şihapları bağrında erittiği gibi, huysuzlukları, geçimsizlikleri... sadrında, sinesinde eritebilen ve şeytanla dahi –o kadar küfür ve dalâletine rağmen– bir diyalogu olabilen insandır.

Fakat bütün gayretlere rağmen, uyum adına ortaya konan performans yeterli olmuyorsa, hâdisenin ânında, problemi çözeceğine inanılan birisine intikal ettirilmesi gereklidir. Ama bu mevzuda hiç mi hiç dedikoduya ve gıybet girilmemelidir.

Kendimizi Anlatma

İster fert isterse külliye, başkalarının bizim hakkımızda suizanda bulunmalarının doğru olmadığı muhakkak. Bunun dinî tabirle ifadesi “haram”. Ancak bizim de, onların hakkımızda suizanda bulunmalarına sebebiyet verebilecek davranışlar veya bulanık tavırlar içinde bulunmamız birer saik sayılabilir. Ben öteden beri hep bu endişeyi taşımışım. Yani acaba bizler, kendimizi anlatma ve tanıtmaya adına bize düşeni yapabildik mi? Şayet yapamadı isek ve hâlen yapamıyorsak başkalarına günah işletiyoruz demektir.

Sahip olduğumuz düşünce ve misyon itibarıyla bize olabildiğine yabancı olan insanların, meselâ bazı gazete yazarlarının –isimleri önemli değil– hatta bırakın onu bazı mü'minlerin bile bizi anlamaları zannediyorum zor

olacaktır. Evet, her şeye rağmen bizler, yine de söz ve davranışlarımızla kendimizi anlatmak zorundayız. Ta ki başkalarını günaha sevk etmiş olmayalım.

İslâm ve Biz

Kâinatın mayası muhabbettir. Huşunet ve hırçinlikle bir yere varılamayacağı ve varılmadığı ortadadır. Sevgi, saygı ve muhabbetle kime ait olursa olsun, kapıların tokmağına dokunulduğunda, diyalog yollarının açıldığı ve İslâm'ı en güzel şekilde anlatma imkânının doğduğu izahtan vârestedir.

Ayrıca, başkalarını hep hatalı görmek, onları çeşitli bahanelerle sürekli karalamak, nefsimiz adına bir teselli vesilesi sayılsa da bunun İslâmî esaslarla taban tabana çatıştığı da muhakkaktır. Bu durum İslâmî anlayışın değil, kendi kafamızda şekillendirdiğimiz düşüncelerimizin ürünüdür. Yani vaz'-ı ilâhî değil, bir vaz'-ı beşerîdir. Bunun dünya ve ukbâ adına ne bize ne de insanlığa bir şey kazandırmayacağı da kesindir.

Bize düşen bu dini, onun evrensel özelliklerini nazara alarak, evrensel buudlar içinde tebliğ ve temsil edebilmektir.

İlklerle Beraberlik

Günümüzde Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve O'nun şanlı ashabının açtığı yolda ilerleyerek, maddî

ve mânevî buudlarıyla cihat faaliyetlerini yapan irşad erleri, bana öyle geliyor ki, ruhen hep o ilklerle beraberler. Yani inançta, amelde, duyguda ve düşüncede onlarla birleşebildikleri ölçüde, sahabe-i kiramın ruhanî maiyyet ve teyidatı altındadırlar. Meselâ, onlar binlerce insanın şehadetiyle bin bir türlü maddî-mânevî sıkıntılara göğüs gererek, dur durak bilmeden bu yolda koşuyorlar.

Öyleyse onlar, Bedir'e, Uhud'a, Huneyn'e iştirak edenlerle aynı çizgide birleşiyorlar demektir. Bu ise, – inanın bana– Hz. Hamza'nın, Şüheda-yı Uhud'un ruhaniyatı onlarla birliktedir anlamını taşır. Yanlış anlaşılmasın, bu, onlar bizim bulunduğumuz buudda ve bizim anladığımız mânâda cihada iştirak ediyorlar demek değildir. Belki bu, onlar kendi bulundukları buudların şartlarına ve Allah'ın vermiş olduğu izne göre, asırlar sonra da olsa, aynı düşüncenin hizmet erleri ile bir ve beraberdir mânâsına gelir.

Şikâyet

Cenâb-ı Hakk'ın bizlere ihsan buyurduğu bunca lütuflar karşısında birlik ve beraberlik içinde bulunmamız şarttır ve elzemdir. Kaldı ki bizim birlik ve beraberliğimiz Allah'ın yeni yeni lütuf ve ihsanlarına sebep olacaktır. Ama ben görüyorum ki bazı arkadaşlarımız birbirleriyle geçinemiyor, uyum içinde hareket edemiyor, suizanlara, gıybetlere, şikâyetlere giriyor. Bu hususta sırasıyla bazı ölçüler vermek istiyorum:

1. Başta da beyan ettiğim gibi, her şeye rağmen “Hakk’ın hatırı âlîdir.” deyip, dirlik ve düzenimizi bozacak bu kabîl şeylerden olabildiğince kaçınmak. Üstad Hazretleri’nin “Zamanımızda münakaşa eden, haklı dahi olsa haksızdır.” veciz beyanını hayat düsturu yapmak.

2. Şikâyet mevzuu yapılacak problem hayatî ehemmiyeti olmayıp zamanla aşılabilecek cinsten ise setretmek ve sabretmek.

3. Problemi nihâî planda çözüme kavuşturabilecek üst seviyedeki birisine intikal ettirmek. Fakat insan, problemi o zata arz ederken tıpkı bir muhabirin yaptığı gibi, vak’ayı rapor şeklinde anlatmalı. Hem de garazsız ve ivazsız bir şekilde. Gereksiz yere isim tasrih etmemeli, ses tonunu, yüz işmizazlarını değiştirmemeli, “Böyle böyle bir problem oldu. Tedavi etme adına teşebbüslerim oldu. Fakat altından kalkamadım veya olmadı. Çünkü altında kalıp ezileceğim vehmine kapıldım. Onun için meseleyi zat-ı âlînize getirdim.” denmelidir.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) döneminde de birçok problem oluyor ve mesele kendisine isim tasrih edilmeden anlatılıyordu. O da minbere çıkıyor, problemi ve ardından çözüm yolunu söyleyerek meseleyi hallediyordu.

İşte biz bu tür nüanslara, tertibe, terkibe tam riayet edemediğimizden dolayı, problemleri götürüp

müraiddir. Size iyi görünmek için o tür davranışların içine girerler. Bazıları da hakperesttir. Size karşı haşin, sert görünür ama doğruyu konuşur, doğruyu anlatır.

Şimdi bizler şahsımızla alâkalı meselelerden dolayı her konuşulanı dinlemeye kalkarsak, inanın bana gıybet çarkı dönmeye başlar. Hâlbuki gıybet etmek haramdır. Gıybet etmeme de bir meziyettir, iman işidir, yürek işidir. Yiğitliğin emaresidir. Onun için yanımızda gıybet edilmeye başlandığı an bu yiğitliği göstermek zorundayız. “Dinlemiyorum böyle şeyleri, kalkın, defolun gidin yanımdan.” demeliyiz. Bunu yapacak cesaretimiz yoksa, bari kendimiz kalkıp gitmeli ve o şeytan meclisini terk etmeliyiz.

Bu hususta bir de konum meselesi var. Meselâ benim konumum. Bazen oluyor ki bana intikal eden hâdiseler karşısında kendimi şikâyet bürosu şefi gibi görüyorum. Gelen-giden belki günde 100 adam problemini anlatıyor ve ardından “Çöz bunu!” diyor. Problemleri çözme neyse ama onların intikalinde gıybetlere girme yok mu, işte onlar beni mahv u perişan ediyor. İmanlı sinelerde, imanlı dillerde bu kâfir sıfatını görmeye hiç tahammül edemiyorum.

Ben sizlerden tekrar rica edeyim. Allah aşkına bu türlü davranışları hayatımızdan silip atalım. Zira şu hâle gelen hizmeti hafızanallah yiyip-bitirecek iftirak ve gıybet virüsünden başka bir şey bilmiyorum. Hele gıybet, hele

gıybet!. Meselâ, İslam’a hizmet yolunda öyle insanlar tanıyorum ki, zinaya karşı olabildiğine kapalı, yediği, içtiği, giydiği şeylerde harama kilitli, namazları çok mükemmel, fakat gel gör ki gıybetin merkezinde. Hâlbuki gıybet de en azından zina ölçüsünde haram. Onun için tekrar rica ediyorum birilerini çekiştiren, her fırsatta gıybet eden insanlara karşı ortaklaşa tavır alalım. Konuşmayalım, konuşturmayalım o insanları. Bulunduğumuz ortamları iftira ve gıybetle nâmüsait hâle getirelim. İctimaî hayatımızı perişan eden bu iki virüsten, yılandan, çiyandan kaçır gibi kaçalım.

Düşünce ve Şahsiyet Kayması

Hakkın olacak işler

Boştur gam u teşvişler (telâş)

Ol hikmetini işler

Mevlâ görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

.....

Deme şu, niçin şöyle

Yerinedir o, öyle

Bak sonuna sabreyle

Mevlâ görelim neyler

Neylerse güzel eyler

.....

Nâçâr kalacak yerde
Nâgâh açar ol perde
Derman eder ol derde
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler

İbrahim Hakkı kâinatta cereyan eden her hâdiseye karşı bakış açısını bu ifadelerle dile getirir. Aslında bu “Sizin kerih gördüğünüz nice şeyler vardır ki, onlar sizin hakkınızda hayırlıdır. Yine sizin hayır zannettiğiniz nice şeyler vardır ki, onlar da şerdir. Allah bilir, siz bilmezsiniz.”⁸ âyetinin muhtevasını yansıtmaktadır. Evet, başa gelen nice şeyler var ki, insan bazen onları kabullenmekte zorlanır. Hâlbuki musibet görünümlü ve dış yüzü itibarıyla fevkalâde nâhoş olan bu şeyler, şayet bizim metafizik gerilimimizi artıracaksa; artırıp kendimizi yeniden gözden geçirmemize sebep olacaksa, hatta günahlara karşı yeni bir tavır ayarlaması yapmamızı sağlayacaksa, bütün bunlar bizim için mahz-ı hayır demektir. Aksine bunlar, dünyada kaybetmemizin yanı sıra, ahiret kaybını da netice verecekse, eyvah! İşte o, “hüsran içre hüsran”dır.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) musibet televvünlü işler öncesi ve sonrasında, hep Allah’a teveccüh etmiştir. Meselâ, gökte siyah bir bulut belirince

⁸ Bakara sûresi, 2/216.

Efendimiz'in –tabiri caizse– beti-benzi atmış ve hemen secdeye kapanmış, kendini duaya salmıştır. Zira bu bulut, daha önceki ümmetlerin helâkına sebebiyet veren bulut gibi olabilir.. O'ndan bu dersi alan Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer ve Bediüzzaman'a gelinceye kadar niceleri, yüzlerini Rabb-i Ecell-i A'lâ karşısında hep yere koymuş ve “Bizim günahlarımız yüzünden ümmet-i Muhammed'i helâk etme Allahım!” diyerek dua dua yalvarmışlardır. Rica ederim, bu büyük zatlar, kendileri hakkında böyle düşünüyorlarsa, bizim nasıl düşünmemiz lâzım? Oturup durumumuzu bir daha gözden geçirmemiz icap edecek. Her ne ise, onu da sizin irfan dolu düşünce dünyanıza havale ediyorum.

Yalnız burada çok önemli bir hususa işaretle yetineceğim. O büyük zatlar kendi haklarında böyle düşünebilirler ama, biz onlar hakkında böyle düşünemez ve bunun kat'iyen böyle olduğunu ifade edemeyiz. Onların kendilerini bu kabîl sorgulamaları, hâdiselere mukarrabîn perspektifinden bakmaları itibarıyladır.

Evet, Üstad Hazretleri'nin yaklaşımları içinde, bir topluluğun başına gelen olumsuz şeyler, başta bulunan insanlar yüzündendir. Savaş sonrası galibiyet bütün orduya, ama mağlubiyet komutanlara mâl edilmelidir.

Hâsılı, düşüncede doğruyu bulma çok önemlidir. Bunu bulma yoluna isterseniz kalb metodolojisi de diyebilirsiniz. Yani bir şeyin doğru veya yanlış olduğuna

dair yapılacak değerlendirmelerde ölçü ve kıstasların bulunduğu ve kalbin tatmin olup ya da olmamasını netice veren kalb metodolojisi. İşte bu ölçülerin yerli yerine oturmasına paralel, zamanla o kabîl hâdiseler karşısında, davranışlar da, takınılan tavırlar da düzgün olacak ve şimdilerde hemen her gün etrafımızda görerek eksikliğini daha çok hissettiğimiz düşünce kaymalarından da, bundan kaynaklanan şahsiyet kaymalarından da kurtulacağız inşaallah!

Perspektife Giren Şahıslar

Hız. Ömer (radıyallâhu anh) ve Günümüzün Demokrasi Anlayışı

Hız. Ömer (radıyallâhu anh) dönemi, fikhî meselelerin tetkik ve tahkiki açısından daha sonraki devrelere ışıık tutan önemli bir devredir. Bu dönemde her ne kadar fikhî açıdan belirli bir usûl ve prensip olduğı söylenemese de, her şeyin büyük ölçüde bir kısım ana disiplinlere irca edilerek yürütüldüğü de bir gerçektir.

Bunu bir misal ile izah edecek olursak: O'nun ashabın ileri gelenleri ile istişarede bulunması, bu suretle ortaya pek farklı görüşlerin çıkması, herkesin kendi görüşünü delillendirerek müdafaa etmesi söylenebilir. Arazi hukukuyla alâkalı, Hız. Ömer'le Hız. Bilal arasında görüş ayrılıklarının olduğı ve bunun günlerce tartışıldığı

ve neticede, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) Hayber ve Fedek'teki tatbikatı üzerinde mutabakata varıldığı zikredilebilir.

Ancak, bizim burada asıl üzerinde durmak istediğimiz mevzu, böylesine çözümü basit bir konuda bile Hz. Ömer'in (radiyallâhu anh), meseleyi müzakereye sunması ve çözümü –Resûlullah'ın uygulamasını çok iyi bilmesine rağmen– sahabenin görüşüne arz etmesi ve her zaman müzakereye açık olmasıdır ki, zannediyorum bu, günümüzün demokrasi havarilerini epey şaşırtacaktır.

İrşad Yuvaları ve Bediüzzaman

Bediüzzaman Hazretleri, yaptığı hizmetleri yer yer değişik teşbihlerle ifade etmiştir. Onun hizmetiyle alâkalı çok orijinal bulduğum bir temsili sizlere arz etmek istiyorum.

Eskiden evlerde, hatta saraylarda bile su yoktu. Halk su ihtiyacını sokak başlarında yapılan “Hamidiye çeşmeleri”nden bin bir zorluk içinde ancak karşılayabiliyordu. Bu zorluklar karşısında daha sonraları bütün evlerde kuyu açılması düşünülmüş, Çırağan, Dolmabahçe Sarayları gibi yerlerde dahi bu çözüme başvurularak halkın su sıkıntısı giderilmiştir.

Bunun gibi Üstad da Risale-i Nur vasıtasıyla âdeta yerin altındaki bütün suları teker teker her eve bağlayıp, hem istifadeyi kolaylaştırmış, hem de kesilmez bir

kaynak sağlamıştır. Evet, o, modern usûllerle istifade usûlünü getirip, Kur'ânî ruh ve mânânın bütün evlerin içine taşınmasını sağlamıştır. Artık herkes musluğu çevirdiğinde ona ulaşip, istifade etme imkânına sahiptir.

O başka bir yerde, “Cenâb-ı Hak bana bir asâ vermiş. Nerede olsam, hatta kayanın başında bile olsam, oraya vurup su çıkarıyorum.” sözleriyle bu küllî hakikate işaret etmektedir. Buna göre irşad yuvalarının bu şekilde ilim-irfan merkezi hâline gelmesini, Bediüzzaman'ın hizmetinin bir sonucu olarak değerlendirmek mümkündür.

Ayrıca, böyle dar dairede hizmet daha hâlisâne olacağından, büyük komplekslerin yanında bunlar kat'iyen ihmal edilmemelidir.

Bediüzzaman

Merhum Elmalılı, Hz. Bediüzzaman'dan kat be kat fazla eser veren, Kur'ân'ın bütününü hem de devlet otoritesinin emriyle tefsir eden, mübarek bir zattır. Hatta siyasî ideolojinin oturma aşaması sayılan o günlerde, Kur'ân'ın muamelâta ve ceza hukukuna ait âyetlerinin bile açık açık tefsirini yapmıştır.. yapmıştır ama, buna rağmen onun hayatında, Bediüzzaman misali takipler, işkenceler, sürgünler, mahkemeler olmamıştır.

Evet, Bediüzzaman'ın Barla'da iki talebesi ile kıra çıkması bile problem olurken bu ülkede pek çok kişiye ilişilmemesi şöyle izah edilebilir: Bir kere Hz. Bediüzzaman'ın

hareket felsefesinde, bütün bir topluma yeniden hayat üfleme anlayışı yatakmaktaydı. Bu ise, siyasî dengeleri ellerinde bulunduran insanları oldukça rahatsız etmiştir. Ancak “Korkunun ecele faydası yoktur.” fehvâsınca onun atmış olduğu tohumlar yeşerdi, semalara ser çekti, olgunlaştı, meyve verdi ve şimdi onun bu ihya düşüncesini benimseyenler, Allah rızası istikametinde ve millet yolunda harıl harıl hizmet veriyorlar.

Muhabbet İnsanları

Mevlâna, Yunus, Hoca Yesevî, Bediüzzaman Hazretleri gibi muhabbet insanları, kuvve-i kudsiyeleri ve Allah’la irtibatları bizlerden daha fazla, yanılma payları da daha az olduğu için, çevrelerindeki insanlara sevgi, muhabbet ve hoşgörü hususunda inkârı kabil olmayan gayretleri, müessiriyetleri olmuştur. Ama onları yaşadıkları dönem itibarıyla değerlendirecek olursak, ne Ahmed Yesevî ne Mevlâna ne Osmanlı’nın bidayetinde yaşadığı söylenen Yunus Emre ne de yakın tarih itibarıyla Bediüzzaman, günümüzdeki mü’minlerin başlattığı diyalog ve müsamaha gayretleri neticesi ulaşılan seviyeyi görememişlerdir. Hatta onların her birerleri, insanın onur ve haysiyetine yakışmayacak şekilde muamelelere maruz kalmışlardı. Ahmed Yesevî’yi, altmış yaşından sonra, ta ölünceye kadar, ömrünü bir çukurda geçirmeye iten sebebin aleyhinde söylenen şeyler ve insanlardan gördüğü tazyik olduğunu bilmem biliyor muydunuz? Mevlâna

kendi döneminde tekfir edilmiştir; Yunus Emre, hep meçhul yaşamış ve neredeyse yirminci asırda tanınmış. Evet, kendi döneminde kadri, kıymeti bilinmeyenlerden biri de Yunus'tur.

Ve, Asrın Çilekeşi'nin yaşantısı, o hepimizin malumu!.. “Beni nefsini kurtarmayı düşünen hodgâm biri mi zannediyorlar? Ben, cemiyetin imanını kurtarmak yolunda dünyamı da feda ettim, ahiretimi de. Seksen küsur senelik hayatımda dünya zevki namına bir şey bilmiyorum. Bütün ömrüm harp meydanlarında, esaret zindanlarında, yahut memleket hapishanelerinde, memleket mahkemelerinde geçti. Çekmediğim cefa, görmediğim eza kalmadı. Divan-ı Harplerde bir cânî gibi muamele gördüm; bir serseri gibi memleket memleket sürgüne yollandım...” ifadeleriyle anlattığı zehir-zemberek bir hayat yaşamıştır.

Bütün bunlara rağmen onların hiçbiri, kendi dönemlerinde sizler kadar hüsnükabule mazhar olmamış, mesajları mâşerî vicdanda bugün olduğu ölçüde mâkes bulmamıştır. Zannediyorum onlar bu asırda bulunup sizin bu durumunuzu görselerdi: “Nasıl oluyor da siz böyle tabakat-ı beşer çapında diyaloga muvaffak oluyorsunuz, bu işin sırrı nedir?” diye size sorarlardı.

Bu devâsâ kametlerin mazhar olamadıkları bir olgu ve bir mazhariyeti elde tutmak için bu yolda ısrar etmek gerekir. Dün önemli bir zat bana, “Daha düne kadar

hak-hukuk mevzuunda hassas olmayan medya, bugün büyük ölçüde bu tavrından vazgeçmiş durumunda.” dedi. Aslında bunlar yeryüzüne Cenâb-ı Hakk’ın koyduğu hüsnükabulün bir göstergesidir. Onun için bunu görmezlikten gelme nankörlük, görüp de şükretmemek inkârın ayrı bir buududur.

Tahiri Mutlu

Hz. Bediüzzaman’ın hizmet anlayışına göre, eğer bir belde de onun bir talebesi varsa, orası, İslâm düşüncesi hesabına fethedilmiş demektir. Demek ki o, kendine çıkarıklık yapan hemen her ferdi, “Himmetim milletimdir.” diyen insanlar konumunda kabul ediyor. Aslında bu anlayışta ve bu düşünce istikametinde yapılacak hizmetler, bizden hem Allah’ın hem de Peygamber’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) beklediği hizmetlerdir.

Evet, ben de bu düşünceye gönülden katılarak diyorum ki: Allah’a yürekten inanan her bir mü’min gönül, bir beldeye gittiğinde orada tam merci olmalı ve bütün karanlıkları parçalayacak bir performans sergilemeli.. duygu ve düşünceleri ışığa garkedecek bir misyon ortaya koymalı ve çevresinde hemen yüzler, binler hâlelenmelidir –ve inşaallah öyle olur– Bu ise ancak, sahabenin ilkleri gibi, davayı hayatının gayesi bilmekle gerçekleştirecek bir husustur.

Konuyla alâkalı bir hatıra nakledeyim size: Kitaplar ilk defa baskıya gireceği dönemde Üstad, sağa-sola hem

de 50-100 lira gibi küçük bir para bulmak için adam gönderiyor. Tahiri Mutlu –makamı Cennet olsun– bunu duyuyor ve koşu koşu köyüne gidiyor. Köy meydanında bütün mülkünün satılık olduğunu ilan ediyor, arazisinin bir kısmını haraç-mezat satıyor.. satıyor ve parayı sevine sevine getirip Üstadına teslim ediyor.

Sadece o mu? Elbette hayır. Hulusi Efendi, Hüsrev Efendi, Mustafa Gül ve diğerleri hep aynı duygu ve düşünceyi paylaşırlar. Demek ki onlar, öyle samimî ve öyle bir safvet içinde idiler ki, bunu hayatlarının gayesi biliyor ve o uğurda hırz-ı can ediyorlardı. Gün geliyor bu safvet, onları ilklerle buluşturuyor. Biri, gecenin geç saatlerinde teksir makinesinin kolunu çevirirken, *حَسْبِيَ رَبِّيَ جَلَّ اللَّهُ مَا فِي* *قَلْبِي غَيْرُ اللَّهِ نَزَرَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ* diyor. Tam o esnada birden kapı açılıyor ve içeriye Raşit Halifeler giriyor, “Devam edin, bizler sizinle beraberiz.” diyorlar.

Zaten, İslâmî esaslar çerçevesinde meseleye baktığımızda, dava şuuruna uyanan herkesin böyle davranması gerekmez mi? Meselâ Allah (celle celâluhu) bana: “Ben seni mütedeyyin bir aile ocağında yetiştirmedim mi? Senin gözünü tekyede, medresede dünyaya açmadım mı? O hâlde niye böyle miskin bir hayat yaşıyorsun?” derse ben ne cevap veririm? Hadis-i şerifte Allah Resûlü buyuruyor ki: “Kul dört şeyin hesabını vermeden kıyamet günü bir adım dahi atamaz; evet, ömrünü nerede geçirdiğinin, ilmiyle ne yaptığının, malını nereden

kazanıp nereye harcadığının, vücudunu nerede yıprattığının hesabını.”

Hâsılı, bizlerin, yakın ve uzak çevresinde hâlâ İslâm'ı tanımayan insanlar varsa, durumumuzu yeniden gözden geçirmemiz icap edecektir.

Bediüzzaman ve Post – Modernizm

Her ilmin kendine has bir orijini ve o orijin etrafında örgülediği terminolojisi vardır. O terminolojiye vâkıf olmadan, bahis konusu ilim hakkında fikir mütalâasında bulunmak doğru değildir. Aksi hâlde insan yaptığı tespitlerde bir kısım yanlışlıklara düşebileceği gibi, başkalarını da yanıltabilir. Meselâ, Bediüzzaman'ın Risale-i Nur Külliyyatı, kendine has orijini ve o orijini ifade eden terminolojisiyle, hedefleri itibarıyla olmasa da üslûbu itibarıyla nev-i şahsına münhasır koleksiyondur. Öyleyse onunla alâkalı araştırma ve değerlendirme yapmak isteyenlerin öncelikle o terminolojiye vâkıf olmaları şarttır. Ayrıca bunların külliyyatın ihtiva ettiği sahaya ait, en azından ansiklopedik ölçüde bir bilgiye sahip olmaları gerekir.

Daha önceki yıllarda Üstad'ın pozitif neticeleri değerlendirmesini esas alarak ona pozitivist diyenler çıkmıştı. Geçenlerde de ona bir kısım eski telakki ve anlayışlara karşı çıktığı düşüncesinden hareket ederek post-modernist dediler. Bence bu türlü yanlış değerlendirmelerin temelinde, öncelikle o eserlere

ait terminolojiyi tam kavrayamama yatmaktadır. İkinci olarak da post-modernizm adına oluşturulmuş bulunan şablondur. Onlar, bu şablona belki de bir tek görüşü itibarıyla uyan herkesi oturtmakta ve Bediüzzaman'a post-modernist sıfatını takmaktadırlar. Hâlbuki eğer post-modernizm, oturmuş bazı şeylere karşı bir başkaldırı ise Üstad bundan fersah fersah uzaktır.

Evet, Üstad, pozitivist olmadığı gibi post-modernist de değildir.

Necip Fazıl'ın Düşünce Ufku ve...

Türkiye'de basın tarihimiz açısından, bazı yazarların hep birbirleriyle kapıştıklarını görürüz. Daha çok uç noktalarda bulunan insanların gerçekleştirdiği ve bazen günlerce, hatta aylarca süren bu kapışmalar, o dönemde o düşüncelerin temsilcileri tarafından ilgiyle takip edilmiştir.

Bu türlü tartışmalar, bazen birbirine yakın insanlar arasında da olmuştur. Meselâ, rahmetli Necip Fazıl ile Peyami Safa veya Nureddin Topçu farklı zamanlarda birbirleriyle kıyasıya tartışmışlardır. Ancak bunlar, netice itibarıyla davaya zarar verme noktasına geldiğinde, kalemlerini kırmasını da bilmişlerdir. Meselâ, bugün bile herkesin gözlerini yaşartan bir hâdisе vardır ki unutulmamalıdır. Necip Fazıl'ın Peyami Safa ile devam eden bir tartışmasında “Çevremizde ağzını açmış ve canavarlar gibi bizleri yutmak için bekleyen, bir sürü düşman

varken, bizim kendi kendimizle uğraşmamız doğru olmaz.” mülâhazasıyla kalemini kırması bir vefa ve firaset örneğidir. Üstad’ın fitratını bilenler, onun bu davranışının ne denli bir fedakârlık olduğunu takdir edeceklerdir sanırım.

Burada onun hassasiyetiyle alâkalı hoş bir hatıramı da zikretmek isterim. 1965’de Kırklareli’nde bir konferans vermişti. Orada mahallî bir mecmua, bu münasebetle Necip Fazıl aleyhinde çok kötü şeyler yazmıştı. Biz de onu Üstad’a göndererek kendilerini bundan haberdar etmiştik. Bunun akabinde çıkan ilk Büyük Doğu’nun orta sayfalarında kocaman bir çomar, yanında da küçük bir fino bulunan karikatür çizilmiş ve altına da: “Biz böyle kocaman çomarlarla uğraşırken bu fino da nereden çıktı?” diye yazılmıştı.

Hâsılı, basındaki tartışmalar, üslûbumuza aykırı ve fitneyi körüklüyor mahiyette olmamalıdır. Böyle yapılmıca hem kitleler aldatılıp, yanlış şeylerle meşgul edilmiş, hem de başkalarına koz verilmiş olur. Hele bu kapışmalar esnasında gıybetlere giriliyor ve bu gıybetler de hasetten kaynaklanıyorsa, hatta olur olmaz itham ve iftiralar da bulunuluyorsa, bunun İslâmî esaslarla telifi mümkün değildir.

Ayrıca, bir de günümüzde üstü kapalı gıybetler var ki, bunlar daha tehlikeli ve başkalarını Müslümanlar hakkında en kötü zanlara ve tahminlere sürükleyecek

mahiyette. Evet, bir kısım gizli şeyler dönüyor imajı uyar-
mak –aslı olmasa da– inananları töhmet altında bırakır.
Böylesi sözler, kocaman bir cemaati ilgilendiriyorsa, o
daire-i kudsiye içine giren herkesle helâlleşmek gerekir.
Aksi hâlde, böylelerinin Cennet’e girmesi hayal olur.

Halid b. Velid ve Mute

Bazı siyer yazarları Mute savaşında Hz. Halid’in or-
dusunu geri çekmesini çok değişik değerlendiriyorlar.
Kanaatime göre Hz. Halid, öyle bir ortamda, yapılabi-
leceklerin en güzelini ve en doğrusunu yapmıştır. Zaten
Medine’ye dönüşlerinde de, Allah Resûlü’nün hiçbir şey
dememesi, hatta yapılan şeyi tahsin buyurması bu kana-
atimi pekiştiren en önemli bir unsurdur.

Mute, kuvvetler dengesinin olmadığı, 3 bin’e karşılık
100 bin kişilik iki ordunun karşı karşıya geldiği savaştır.
Bizans o günlerde dünyanın süper gücü, Müslümanlar ise
malum.. ve Medine’de kendilerine henüz yer-yurt edin-
meye çalışma konumundadırlar.. sayıları az, imkânları
dar, arka çıkanları da yoktur. İşte bu, iman, aşk, şevk, ci-
had, gazâ, şehadet... gibi duygu ve inançlarla dopdolu üç
bin insan, koskoca bir devletle çarpışmaktadır Mûte’de.

Mûte aynı zamanda, Allah Resûlü’nün canı gibi
sevdiği Zeyd b. Hârise, Cafer b. Ebî Talib, Abdullah b.
Revâha’nın şehit düştüğü bir ulu meşheddir. Üç kuman-
danı peşi peşine şehit düşen askerin moral gücünü tasvir

etmeme gerek yok sanırım. İşte Hz. Halid'in kumandayı eline aldığında İslâm ordusunun hâli budur.

Acaba Mute'de ne yapmıştır Hz. Halid? 3 gün üst üste ordunun değişik kanatlarında yer alan insanları sürekli yer değiştirerek, Bizanslılara, takviye güçler geliyor imajını vermiş ve evvelâ moral olarak onları çökertmiştir. Bu arada cansiperâne savaşmış.. ve farklı rivayetlere göre o gün elinde 7 veya 17 kılıç kırılmıştır. Sonra da askerini usta bir manevra ile geriye çekebilmiştir. İşte Hz. Halid'in böyle geriye çekilmesi, kısa veya uzun vadeli bir teknik ve taktiktir. Tabir-i diğerle iki adım ileriye atlamak için bir adım geriye çekilmektir ve tam bir aksiyondur.

Kaldı ki İnsanlığın İftihar Tablosu da iradî veya gayriiradî olarak tecellî eden böyle bir geri çekilme taktiğini Huneyn'de uygulamıştır. Yani hafif bir bozgun neticesi geriye çekilen kuvvetlerinin gözü önünde atını düşman ordusu üzerine yöneltip “Ben peygamberim, bunda yalan yok!” diyerek askerlerini derlemiş-toparlamış ve Taif okçularını kısıp almıştır.

Hendek'te de aynı şey geçerlidir.. evet, o güne kadar Arapların bilmediği bir savaş tekniğinin uygulanması, yani Medine'nin etrafında hendeklerin kazılması bir taktiktir ve kat'iyen bir geri çekilme, ölümden kaçma değildir? Rica ederim, 3.000 inanan insanın 20.000 kişi ile karşılaştığı, dolayısıyla kuvvet dengesinin hiç ama hiç mi hiç bulunmadığı o muharebeden, hem de hiç şehit

vermeden, kadınların kılına dahi dokundurulmadan çıkılması bir başarı değil midir? Dolayısıyla Allah Resûlü'nün Huneyn'de Hendek'teki tabyeleri, Hz. Halid'in Mute'deki taktikleri, pratikte strateji düşüncesine dayalı davranışlardır. Ve bir mânâda aksiyonun ta kendisidir.

Müteferrik

Kudsî Mekânlarda Yolculuk

Cenâb-ı Hak hayatımda üç defa hacca gitmeyi nasip etti. –O’na binlerce hamd ve sena olsun!– 68’li yıllarda Diyanet İşleri Başkanlığı, ilk defa görevli olarak hacca üç kişi göndermişti. Eskişehir ve Denizli müftüleriyle beraber bir de fakiri vazifelendirmişlerdi. Görevimiz ise, oradaki hacıların durumunu tetkik edecek ve yapılacak iyileştirme çalışmalarıyla ilgili rapor hazırlayıp, bu mevzuda yapılacak şeylere ışık tutacaktık.

İkincisinde, kendisine hac farz olduğu hâlde gidemeyen çok yakın bir dostumuzun pederi namına gitmiştim. Aslında bu şekilde bir hacca gitmeyi hiç istemezdim. Çünkü öyle birinin namına yapılacak bir hac, bana çok ağır gelirdi. Ama, oraları özlemiştim. Bu vesileyle de o dostla beraber ikinci kez o kudsî yolculuğa çıktık.

Diğeri ise, medyada aleyhimize şiddetli bir kampanya başlatılmıştı. Buna karşı ruhumda duyup hissettiğim sıkıntılarla, yine özlemini çektiğim o kutsal mekânlara gidip, dua etme ve o arındırma muslukları altında yıkanma ihtiyacını duydum. Cenâb-ı Hak imkân verdi ve 1986'da üçüncü kez yeniden hacca gitmek nasip oldu.

Ne var ki, bu son haccımda, Mekke ve Medine'yi çok sevdiğim hâlde, hizmet itibarıyla memleketime dönme zorunda olduğum mülâhazasıyla, oradan ayrıldık ama, giriş yapmama tahdit konmuştu. Uçak kapıları bu şekilde yüzümüze kapatılınca, biz de bu zorunluluk karşısında ve biraz da ülkeme olan sevgi ve muhabbetle, kaçak olarak karadan girme yolunu seçtik. Daha sonra da kendim, Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne gidip ifade verdim.

Bu arada yaşadığım bir iki hâdiseyi nakletmek isterim. Orada bulunduğum sıralarda, çok küçük suçlardan dolayı çadır hapsine maruz kalan insanların olduğunu duyduk. Sizin gidip onları ziyaret etmeniz ve ihtiyaçlarını karşılamanız ise mümkün değildi. Çünkü onları arayıp sormanız, sizin de aynı cezaya maruz kalmanız için yeterli bir sebebi.

Diğer bir şey ise, İnsanlığın İftihar Tablosu'nun medfun bulunduğu Ravza-i Tahire'nin bir köşesinde, Emr-i bi'l-mâruf mehy-i ani'l-münker diye bir müesseseye şahit oldum. Hadd-i zatında bu müessese, İslâm'ın güzel ve hoş gördüğü şeyleri emredip, nâhoş ve

çirkin gördüğü şeylerden de meneden bir müessesedir. İnsanların Peygamber'e ve bu kutsal mekânlara duydukları özlem, aşk ve muhabbetle geldikleri bu yerde, böyle bir müessesenin kurulmasına bir anlam veremedim. Ve hiç unutmam, bu müessese tarafından, elimde üç el tespih bulundurduğumdan mı, yoksa Kur'ân ve dua okuyorum diye mi ya da beni tanıyan üç-beş insanın gelip hâl hatır sorarak çevremde toplanmasından dolayı mı, derdest edilip götürüldüm? Sanki cürm-i meşhud sahibi bir suçlu gibi muamele gördüm. Gariptir, onlar üç el tespihlerin ticaretini yapacaklar, milyonlarca hacıya dağıtacaklar, siz ise, bunları çekemeyeceksiniz.. tabii çok garip geldi bana. Bütün bunlar karşısında kendi ülkemin kıymet ve değerini bir kez daha anladım.

İşin ilginç bir yanı da bu insanlara bir şey anlatmanın mümkün olmadığıdır. Sizin de bir Müslüman olduğunuzu söylemeniz bu insanları harekete geçirmiyor ve kurtuluşu bir daha bu gibi şeyleri yapmama üzerine bir mazbata imzalamakta buluyorsunuz. Aksi ise, hemen sınır dışı edilmek.. tabii haccınızı eda edemeden (!).

Bir Anekdöt

Tasavvuf kitaplarında yer alan bir menkıbeye göre ehlullahtan biri kılı kırk yararcasına titiz bir hayat yaşamaktadır. Böylesine şuurlu bir hayat yaşayan bu zatın çocuğu ise eline bir çivi alıp, suyun olmadığı bir yerde

tulum ile evine su taşıyan halkın arkasından koşarak tulumu bir çivi atıp deler. Fakat millet, efendisinin hatırına çocuğa bir şey diyemez.

Bu hâl, günlerce devam eder. Nihayet bir gün gelir bu durum canlarına tak der. Çünkü suyun zor bulunduğu o çölde kan-ter içinde bir yerden bir yere su taşımaya çalışırlar, fakat çocuk bir türlü fırsat vermemektedir. Sonunda gelip bu hak dostuna “Efendim, sizin çocuğunuz olduğundan dolayı sizi üzecek ve belki de size karşı ayıp olacak ama, çocuğunuz şöyle şöyle yapıyor.” dediklerinde, büyük insan beyninden vurulmuşa döner. Gözlerini kapatır ve “Acaba hayatımda ben buna benzer ne yaptım ki aynıyle döndü ve benim hayatımda bana bir ızdırıp olarak yaşattırılıyor?” diye düşünür fakat cevabını bulamaz.

Kendisinden sonra hanımına, “Hele bir de sen düşün!” der. Kadın derin derin düşündükten sonra “Efendi, buldum!” diye cevap verir: “Ben bu çocuğa hamile iken elimde tıgla bir şey örüyordum ve bu tıglarla komşunun evine gitmiştim. Rafta bir portakal vardı. Öyle canım çekti ki o tığın ucunu oraya bir-iki batırıp ağzıma götürdüm.” deyince, “Tamam hanım!” der. Beraberce abdest alıp kibleye yönelirler ve Allah’a tevbe ve istiğfarda bulunurlar. Aradan yarım saat geçmeden çocuk kan-ter içinde kendini odaya atar ve “Baba, Allah aşkına beni affet, meğer ben şimdiye kadar ne yapıyormuşum!” der.

Evet, insanın başına bela ve musibet adına ne gelirse gelsin, mutlaka kendisiyle bir irtibatı vardır ve sebebi- ni kendinde aramalıdır. Bu hakikate itiraz, Kur’ân’a itiraz demektir. Çünkü bunu bize Kur’ân “Sana gelen iyilik, Allah’tandır. Başına gelen kötülük ise nefsendendir.”⁹ be- yarıyla ifade etmektedir. Dolayısıyla insan her türlü fit- ne, bela ve musibetten Allah’a sığınmalı fakat dûcâr ol- duğu hâdiselerin perde arkasında da daima kendini me- sul tutmalı ve günahlarından tevbe edip Allah’a yalvar- malıdır.

Okuma ve Okutma Keyfiyeti

Günümüzde yeni yeni okuma ve okutmayla ilgili tek- nik yöntemler geliştirilmektedir. Bu yöntemlerden –ister nelerin okunup okutulacağı adına, isterse okumanın ve okutmanın keyfiyeti adına olsun– herkesin istifade edip yararlanabileceği düşüncesindeyim.

Eskiden beri devam edegelen metot ve ilim anlayışı ile yetişen insanlar, fûnun-u müspete ile dinî ilimler ara- sındaki irtibatı koruyamayıp, kalb-kafa birliği sağlayama- mışlardır. Bu sebeple de medrese ilimleri, tekve ve zavi- ye ruhundan koparılmıştır. Bu kopukluk bir ölçüde bu- gün dahi hâlâ devam etmektedir.

Kitap müzakere eden arkadaşların, hayatlarında po- zitif ilimlerle beraber dinî ilimlere de yer vermeleri çok

⁹ Nisâ sûresi, 4/79.

önemlidir. Meselâ, imana ait bir eseri okuyan arkadaşı-
mız, sıkılmamak için hemen arkasından ahlâk-ı âliyeye
dair bir esere başlamalıdır. Felsefeyle meşgul olan bir ar-
kadaş, arkasından tasavvufla ilgili bir bölüm okumalıdır..
değilse, felsefe denecek, hukuk denecek ama eskiden ol-
duğu gibi ahlâk-ı âliye adına zaafılar yaşanacak; fizik de-
necek, kimya denecek ama metafizikten, İslâm'ın ruhun-
dan bigâne kalınacaktır. Dolayısıyla da ilim ve İslâm dü-
şüncesi adına hayatta boşluklar yaşanacaktır.

Okuma ve okutma keyfiyeti adına söylenecek diğer
bir şey de, eskiden camilerde bir anda 7-8 tane ders hal-
kası olduğu gibi, günümüzde de aynı mekânlar tekrar
değerlendirilip, herkesin “telakki-i bi'l-kabul”üne maz-
har olmuş, İmam Gazzâlî'nin İhya'sı, el-Munkız'ı, İmam
Rabbânî'nin Mektubat'ı, Bediüzzaman'ın Risaleleri... gi-
bi kitaplar müzakere edilmelidir. Bu türde yapılacak bir
çalışmayla, vatan sathı bir mektep hâline getirilecek ve
bu şekilde okullarımızla beraber, camiler ve kahvehane-
ler tekrar ilim yuvaları hâline gelebilecektir.

Kayıp Eşyalar Karşısında Tavrım

Zaman zaman, eşyalarını kaybedip ve bunun kar-
şısında hiç üzüntü duymayan insanları gördükçe hay-
ret ederdim. Arabası birkaç defa çalındığı hâlde soğuk-
kanlılığını koruyup: “Ne yapalım Allah verdi, Allah aldı.
Üzülsem geriye mi gelecek.” diyen, hatta 30-40 milyon-
luk bir makinenin yere düşüp parçalanması karşısında,

“Eskiden bu tür şeylere çok üzüldüm. Hatta üzüntümden gözlerime uyku dahi girmezdi. Ama baktım ki, bunun hiçbir faydası yok, kendi kendime üzülmemeye karar verdim...” diyen insanlara şahit olmuşumdur.

Aslında bu tür insanlara hep imrenmiş ve “Keşke ben de böyle olabilseydim!” demişimdir. Dostlarımızdan bir tanesi hediye olarak bir kitap imzalayıp kütüphaneme koymuştu. Bir ara kayboldu ve bulamadım. Belki kütüphaneyi beş-altı defa alt-üst ettim. Çıkarıp her gün bir insana bir elbise versem, bir arabam olsa onu hediye etsem hiç üzülmem.. evet, o konuda çok rahatım ve telaşım söz konusu değildir, ancak fiyatı çok daha ucuz bir kitabın kaybolması karşısında öyle muzdarip oldum ki, “Acaba İzmir’e gittiğimde orada mı unuttum?.” deyip, sadece o kitap için gidip oraya bakmayı bile düşündüm. Derken bir hafta boyu, yani kitap bulununcaya kadar hep arayış içinde oldum.

Aslında, Allah için vermek, benim için ayrı bir zevk kaynağıdır. Her şeyimi verebilir ve her verişimde de “Sırtımdan bir yük daha eksildi.” der, mutluluk duyarım. Ancak füzulî harcanan beş kuruş için de fevkalâde rahatsız olurum.

Çeşitli vesilelerle burada misafir olarak kalan ve bazen pantolon, ceket, saat... gibi eşyasını unutup giden ve merak da etmeyen insanları görünce hayretten donakalırım. Hele bazıları öyle unutulmayacak şeyler unutuyorlar

ki, bunlar karşısında insanın; “Bir gün burada bir adam bulunursa ona da şaşmayın!..” diyesi geliyor...

Hafızanın Korunması

Sokaklar hafızayı öldürüyor. Çocukken çok kuvvetli bir hafızam olduğunu söylerler. Yeterli param olmadığı için çok defa ders kitabı alamazdım. Çoğu zaman ders halkasının ortasına oturmaya çalışır; sıra bana gelinceye kadar yanımdaki arkadaşın kitabından kendi yerimi ezberlemeye çalışırdım.

Erzurum’da 6 ay kadar kaldığım yerin yanında sinema bulunduğunun uzun zaman farkına varamamıştım. Bir defasında arkadaşlarla sokağa çıkıp dönünce dersimi tam veremedim. Hocam durumu anlamış ve “Ne oldu sana?” diye hayretle sormuştu. Eğer, ruha ters mâlâyâniyâtı düşünmek insanda stres yapıyor ve onu devamlı meşgul ediyorsa günümüzde insan dimağının nasıl hırpalandığını tahmin edebiliriz. Allah, genç nesillerimizi fena duygulardan muhafaza buyursun!

Konferans Hatıraları

1976 yılında seri konferanslara çıkmıştım. Malatya'ya gideceğim zaman, sis yüzünden Ankara'dan uçak kalkmadı. Arkadaşlarla bir taksi tuttuk. Vaktinde yetişip milleti bekletmemek için, şoföre sürekli "Sür!" diyordum. Şehre, ancak gece 11'de varabildik. Ancak, konferansı dinlemek için toplananlar, şehrin dışından itibaren yolun iki yanında toplanmış ve heyecanlarından hiçbir şey kaybetmeden bekliyordlardı. Bitkin olmama rağmen arkadaşlar kollarımdan tutarak kürsüye çıkardılar. Dinleyici gençlerin diriliği ve coşkusu sebebiyle, bir müddet konuşabildim. İşin olumlu yanları Malatyalı gençlere ait olmak üzere çok coşkulu olmuştu.

Evet, ben en diri bir dinleyici kitlesini Malatya'da buldum diyebilirim. Çorum da Malatya'dan geri değildi. Vaazlarda olsun, konferanslarda olsun, bazı arkadaşların

ve dinleyicilerin teveccühü, heyecanı ve coşkusu çok defa hatibi konuşmaya sevk eder. Konya’da bir grup, konferansı sabote etmeye çalıştı. Ve orada her şey ciddi bir isteksizlik etrafında örgülendi.

O zaman, durup dinlenme bilmeden şehir şehir dolaşabiliyorduk; şimdi ise artık bu mümkün değil. Demek bir zaman deliliğe ve delilere de ihtiyaç oluyor. Akıllılara ihtiyaç duyulduğu zaman deliler meydandan çekilmeli!..

Derin Çukur

Fazla kilolu arkadaşların zayıflaması gerekiyor. Bazı zayıf arkadaşlarımız da nedense daha çok zayıflıyorlar. Bir zaman, bir arkadaş 50 kilo falan geliyormuş. Kendisine latife yollu, Gümüşhanevî Hazretleri 45 kilo kadarmış deyince, o da: “Benim 5 kilo daha vermem lâzım.” cevabını verdi. Ben de İhlâs Risalesi’ndeki ifadeye telmihle ve mecaz olarak, “O zaman senin için derin bir çukura düşme ihtimali var.” demiştim.

Ekoloji

Avrupa’da kendilerine “Yeşiller” adı veren çevreci bir grup ortaya çıktı. Siyasî parti kurmanın yanı sıra, değişik ad ve unvanlarla organize olarak, bu konuda çalışmalar başlattılar. Hatta bu çalışmalar vesilesiyle, dünyanın kaderine hâkim güçler ile temasa geçip onlarla bütünleştiler.

Bize gelince; bizde Müslümanları bu işe uyarmak bir hayli zor. Bu konuda 5-6 yıllık gayretimiz içinde ciddi bir mesafe alındığı söylenemez. Okullar, yurtlar seviyesinde sahip çıkma olmadı bu işe. Zaten devletin de bu işi ciddi anlamda sahiplendiği söylenemez. Yanan ormanları yeneden ikame için kaç defa müracaat ettiğimiz hâlde, pek çoğunda müspet cevap alamadık.

Evet, çevreye sahip çıkmak, ekolojik dengeyi korumak ve kollamak Müslümanın aslı görevleri arasındadır. İnşâallah, başta arkadaşlarımız bu hakikate uyanır, sonra da bunu dinî, millî, vatanî bir görev telakki ederek, etraflarına anlatarak yemyeşil ve dengeli bir dünya kurmayı başarırlar.

“Küçük Dünyam”

Bir müessesede itaat şuuru ve disiplin anlayışı esas ama, öte yandan da, sevgi, teveccüh, gönül kırmama, incitmeme, rencide etmeme de en azından diğerleri kadar önemli. Bazen oluyor ki, hassasiyetimin duvarlarına çarpan bazı hâdiseler beni bayılacak hâle getiriyor. Meselâ, bir yerde konuşma yapmışsınız. Merdivenleri aç-susuz, yorgun-argın yavaş yavaş çıkıyorsunuz. Birisi kesiyor önünüzü “Hocam takkenizi verir misiniz?” diyor. “Bu kadar hâl bilmezliğe pes doğrusu!” diyor ve daha bir hafakanlanıyorsunuz. Kaldı ki bu ve bu kabil şeylerde liyakat esastır. Aslında, o basit nesne bir değer ifade

ediyorsa, eğer senin ona liyakatın varsa bugün veya yarın çeşitli vesilelerle Allah senin eline ulaştırır onu.

Öte yandan, öyle yerler vardır ki, günde bin bir meselenin konuşulduğu bir arena gibi. Her bir şahıs ise kendi problemini “en önemli” telakki ederek hemen, evet, hem de hemen arza çalışıyor. Hâlbuki onlar kendilerine göre en müsait anda buraya geliyorlar ve benim müsait olup-olmadığımı hiç mi hiç düşünmüyorlar. Oysaki, inanın bana, beni o kadar çok bağlayan ve bekleyen işler var ki, bazen Rabbim’e “Bir günü niye 24 saat yaptın Allahım, 48 saat yapsan olmaz mıydı?” diyorum.

Tabii bütün bu sıkıntılar yakın gelecekte zevke inkılâp edecek şeyler ama terbiye, disiplin, mesai tanzimi hatta bedenî ve ruhî rahatsızlıkların da dikkate alınması lâzım. Kimse bu sözlerimden rencide olmamalı. Bir hakikati beyan için şimdilik bu kadar söylüyorum.

Ölüleri Yakma

Geçenlerde ölen birisi, cesedinin yakılmasını vasiyet etmiş; o bu düşüncesiyle âdeta, Hz. Âdem’den bu yana bütün dinlerin fasl-ı müştereki sayılabilecek olan ölülerin toprağa gömülmesi meselesine karşı çıkmış oluyor. Hâlbuki Kur’ân-ı Kerim’de müşâhede ettiğimiz gibi ilk insanlardan kardeşini öldüren Kabil, bir karganın delâletiyle onu gömüyor ve bu süreci başlatıyor. Dinler arenası olan Hindistan’da, bazı sözde dinlerde cesetlerin

yakılması söz konusu olsa bile, semavî bütün dinlerde ölü gömme bir fasl-ı müşterektir. Hatta, İslâm hariç, diğer dinler çok hükümlerinde tahrife uğramış olmalarına rağmen, ölüleri gömme, hiç tahrife uğramadan bugüne kadar devam edegelmiştir.

Gerçi bir hadis-i şerifte Allah Resûlü, cesedini yakma tavsiyesi yapan bir zattan bahseder. Bu zat oğullarına, “Cesedimi yakın ve külümü savurun.” der, onlar da yakar ve külünü savururlar. Daha sonrasını Allah Resûlü şöyle hikâye eder: “Allah onun zerratını biraraya getirir ve ona, ‘neden?’ diye sorar. O zat da: ‘Günahlarımla huzuruna çıkmak endişe ve korkusundan’ der.”

Görüldüğü gibi burada mülâhaza çok farklıdır. Keşke bu mülâhaza bizim de ruhlarımızı sarsa!. Böyle endişeler bizim de davranışlarımızın mihrakı olsa! Fakat bu ve buna benzer mülâhazalar olmadıktan sonra, “telakki bi'l-kabule” mazhar olmuş ve insanlık tarihi boyunca uygulana gelen bir gerçeğe karşı çıkmamanın hiçbir mânâsı yoktur.

Cuma Günü ve Şer Güçler

Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ifadesiyle cuma günü, bizim günümüzdür. Öyle olmasına rağmen, yeryüzünde şer güçlerin, Müslümanlara musallat olduğu günün genellikle hep cuma günü olduğu görülür.

Evet, şeytanlar ve şer güçler, cuma namazlarını ifsat için her türlü hileye başvurur; insanların, cumaya

gitmemeleri için, çeşitli yolları dener, onlara engel olma-ya çalışırlar. Hatta bazen camiye kadar gitmiş de otura-cak bir yer bulamamışsa ona: “Ben bir daha bu camiye gelmem!” dedirtip, camiye, cemaate karşı onda nefret hissi uyarır. Bazen de imam, Kur’ân okurken, “Şunun okuyuşuna bak, bari Kur’ân okumasını bilseydi!”, hut-bede, “A be birader! Başka bir konu kalmamış mıydı?” şeklinde tenkitler üreterek, camiden çıkıncaya kadar, bin bir türlü fitneyle, ellerinden gelen her şeyi yaparlar.. ve kim bilir, daha nicelerini ne akla-hayale gelmedik şeyler-le iğfal ederler.

Biz bu tespitlerimizle, diğer günlerde fitne ve fesat olmaz demek istemiyoruz. Biz cuma gününün ayrı bir hususiyeti olduğunu vurgulamak istiyoruz. Evet, nasıl Arafat’a çıkılan Arefe günü, haccın yümün ve bereketi-nin toplandığı gündür; aynen öyle de cuma günü de haf-tanın günleri içinde bir nokta-i beyzâdır. Onun lekelen-mesiyle diğer günler de o lekeden nasiplerini alırlar.

Bütün bunlar karşısında insan bir defa “Lâ havle velâ kuvvete illâ billah” dese, etrafta fitne ve fesat saçan bu güçler, tepelerine bir balyoz yemiş gibi olur ve ken-dilerini yerde bulurlar. Ama, şeytan bir taraftan yaptıkla-rını süslü ve cazip gösterirken, diğer taraftan da bunları gerçekleştirmede çıraqları olan insî ve cinnî avenelerini kullanmaktadır. Öyle olunca da insan çok defa aldatıldı-ğının farkına varamamaktadır.

Tarihi Prizma

Gaye-i Hayalimiz

Bizim bir tek hedefimiz vardır o da, Zat-ı Ulûhiyet'in yine O'nun rızası için bütün sinelerde yer bulunca-ya dek anlatılmasıdır. Evet, bunun dışında başka hiçbir mülâhaza bizi ilgilendirmez. Biz sohbetlerimize rızayı Bâri'nin dışındaki şeyleri konu edinmeyi bir yanlışlık sayar ve içine girmişsek, farkına vardığımız an hemen keser ve konumuza döneriz. Böyle düşünmemiz, başkalarına karşı bir tavır olarak da algılanmamalıdır; aksine çizilmiş sınır içinde hareket ettiğimiz delili sayılmalıdır.

Burada bahsini ettiğimiz sınır, irşad ve tebliğ usûlü ile ilgilidir. Yoksa İslâm hakikatlerinin ulaştırılacağı mekân adına değildir. Zira bu anlamda bir sınır tayini bahis mevzuu olamaz. Meselâ bir kutlu tarafından bize: “Bu mesele, İlhanlılarla şu safhada, Selçuklularla bu merhalede,

Osmanlılarla da şu seviyede insanlığa tanıtıldı; bundan sonra da şuraya kadar size aittir.” denseydi, biz bunu yapmaya çalışacak, geriye kalan vaktimizde de yine boş durmayacak ve “Bu sınırlar dışında başka yer yok mu?” deyip sesimizi duyurmak için uygun zeminler arayacaktık. Aslında mezmum bir şey olmasına rağmen, olanca hırşımızı da ortaya koyacak ve ruhumuzun ilhamlarını başkalarına da duyurmaya çalışacaktık. Zira bu hırs, zamanı büzüp daraltmanın, az zamanda çok iş yapmanın hırsı değil; Nâm-ı Celil-i Muhammedi’nin bir bayrak gibi her tarafta dalgalandırılmasının hırsıdır. Mademki Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem): “*Benim davam güneşin doğup battığı her yere ulaşacaktır.*”¹⁰ demiş, o hâlde bunun bizim için bir gaye-i hayal olmasında ne sakınca olabilir ki! Evet, bir mü’min için en önemli mesele, nâm-ı celil-i ilâhînin dört bir yanda duyurulması olmalıdır.

Bunun dışında, devletimizin dünya devletler muvazenesinde yerini alabilmesi için, Üstad’ın bundan yüz sene evvel çekirdek bir düşünce olarak ortaya attığı, ciddi bir ilim seferberliği başlatıp, insanları cehaletten kurtarmak; ekonomik yönden esaslı tedbirler alıp halkın refah seviyesini yükseltmek; ittifak ve vifak ölçüsünde olmasa bile, en azından ihtilâfların işletilmemesi şeklinde de olsa bir birlik sağlamak.. evet bütün bunlar da bir önceki düşünceye tâbi hususlardır. Zira temel düşüncemiz; Allah

¹⁰ Bkz.: Müslim, *fiten* 19; Tirmizî, *fiten* 14; Ebû Dâvûd, *fiten* 1.

rızası için, Allah adının her tarafta şehbal açmasını sağlamaktır. Böyle hareket edildiği müddetçe Cenâb-ı Hak, bu milleti tutacak, kaldıracak ve himaye buyuracaktır.

İkinci bir mesele ise, günümüz şartları da nazar-ı itibara alınarak, İslâm evrenselliğinin temsili hususudur. Bunun yolu da, ferden ferda İslâm'ın güzelliklerini başkalarına anlatmaktan geçiyorsa bu işi yarına bırakmadan yapmak; belli bir seviyede yapıyorsa, o zaman da mümkünse bunu ikiye, üçe katlamak...

Rahman ve Rahim Sıfatları

Rahman ve Rahim sıfatları, aynı kökten gelen Cenâb-ı Hakk'a ait iki sıfattır. Bu sıfatlar, ihtiva ettiği mânâ itibarıyla birbirinden farklıdır. Rahman sıfatı tıpkı Lâfz-ı Celâle'de olduğu gibi, şu ana kadar başka bir varlığa isim olarak konulmamış, sadece ve sadece Allah'a mahsus bir sıfat olarak bilinmektedir. Elmalılı Hamdi Yazır, onu tefsir ederken: "Rahman; yeryüzünde canlı-cansız, mü'min-kâfir.. herkese Allah'ın rahmet etmesidir."¹¹ şeklinde bir yaklaşımda bulunur.

Rahim sıfatı ise, dünyada iken vazife ve sorumluluğunu bilmiş kişilerin, mazhariyeti ne ölçüde olursa olsun, ahirette mükâfatlandırılmalarını tekeffül ve ifade eder. Evet, görüldüğü gibi Rahman sıfatı mânâ yönüyle daha umumi görünmektedir.

¹¹ Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dili Kur'ân Dili* s.34.

Kelime ve harflerin çokluğunun mânânın genişliğine delâlet etmesi, Arap dilinde bir esastır. Bu iki kelimenin her besmelede geçmesinden başka, sûrelerin içinde de zikredildiğini düşünecek olursak, Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinin, bereketinin bunca vurgulanmasındaki espriyi daha iyi anlarız. Bir kudsî hadiste, Allah'ın rahmetinin gazabına sebkât ettiği ve onun her şeyi kuşattığı ifade edilir.¹² Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir başka hadisinde ise, bu rahmetin sadece insanlara değil; bütün canlılara şamil olduğu vurgulanır. O: "Allah, rahmetini yüz parçaya ayırmıştır. Onun doksan dokuzunu kendi katında bırakmış, bir parçasını da yeryüzüne indirmiştir. Mahlûkatın birbirine karşı merhameti, meselâ hayvanın yavrusunu emzirirken, ona basmamak için ayağını kaldırmasında olduğu gibi, işte bu bir parça merhametten dolaydır."¹³ buyurur.

Evet, dünyada bu denli geniş olan Cenâb-ı Hakk'ın rahmeti, ahirette de herkes için çok önemli bir nokta-yı istinattır. Allah'ın orada kimlere rahmet edip, merhame-tiyle kucaklayacağını bilemeyiz. Bunun, sadece iman ve amel eden kullara has olduğunu söyleyip dünyada insan-lara karşı bir Cehennem zebanisi gibi davranmak doğru değildir. Aksine, onlara karşı Cennet hâzinleri gibi yu-muşak edalı olup, yarım kelimeyle dahi olsa bir kurtuluş yolunun olabileceğini hatırlatmak gerekir. Unutmayalım

¹² Bkz.: Buhârî, *tevhid* 15, 55; Müslim, *tevbe* 14-16.

¹³ Bkz.: Buhârî, *edeb* 19, *rikak* 19; Müslim, *tevbe* 17.

ki, bazen mükellefiyetlerin tam-tekmil edası bile, insanın kurtuluşuna yetmeyebilir. Bu hakikati, Nebiler Serveri şu hadis-i şeriflerinde beyan buyururlar. Şöyle ki, bir gün Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem): “*Hiç kimse ameliyle kurtulamaz.*” der. Sahabe Efendilerimiz: “*Sen de mi ey Allah’ın Resûlü?*” diye sorduklarında, O: “*Evet, ben de kurtulamam. Ancak Allah rahmet ederse.*”¹⁴ cevabını verir. Ama aynı Allah Resûlü bir başka hadislerinde: “*Lailahe illallah deyin, kurtulun.*”¹⁵ buyurur. Buradan hareketle fukaha, bu kelimeyi söyleyen insanlarla savaşta karşı karşıya gelinmiş olsa bile, kesinlikle öldürülmemeleri gerektiğini söylerler. Bu hususta Allah Resûlü’nün Üsame b. Zeyd,¹⁶ Mikdat b. Esved,¹⁷ Muhallim b. Cessâme’ye¹⁸ (r. anhüm) olan serzeniş ve itapları hepimizin malumudur.

Hâsılı, rahmet hepimiz için çok önemli bir kaynaktır. Rahmetten mahrum kalan, her şeyden mahrum kalır. Her insan, rahmeti kendisi açısından yorumlayıp, ona ehil olup olmadığının muhasebesini yapabilir; ancak başkaları hakkında bu türlü yorumlara girmesi, kesinlikle doğru değildir.

¹⁴ Buhârî, *rikak* 18, *merdâ* 19; Müslim, *sıfâtü’l-münâfikin* 71-78.

¹⁵ Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/492, 4/63; İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef* 7/332.

¹⁶ Buhârî, *meğâzî* 45, *diyât* 2; Müslim, *îmân* 158.

¹⁷ İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef* 6/481; et-Taberânî, *el-Mu’cemü’l-kebir* 12/30.

¹⁸ İbn Hişâm, *es-Siratü’n-nebeviyye* 6/38-40; et-Taberânî, *el-Mu’cemü’l-kebir* 6/40-41.

Birlik ve Beraberlik

Dine hizmet etmek için bir araya gelmiş insanlar arasında bulunup da, bu topluluğun genel havasından istifade edemeyen insanlar olabilir. Hatta bunlar, herhangi bir topluluk içinde bulunmayan insanların ferdî bir kısım muvaffakiyetleri karşısında bakışı bulanıp: “Madem ‘Allah’ın yardımı cemaatle birlikte”; o hâlde bu insanların durumu nedir?” diyebilirler.

Evvelâ şunu belirtmeliyim ki, zikredilen hadis-i şerifin mânâsı kesinlikle doğrudur ve İslâmî düşünce için bir araya gelmiş insanların bütünü hidayet üzeredir. Evet, eğer bir topluluk, Cenâb-ı Hakk’ın rızası istikametinde hareket ediyorsa yaptığı şeylerde başarılı olsun veya olmasın, o, Hakk’ın rızasını kazanmış demektir. Dinî hizmetler adına atılmış her adımı aynı şekilde değerlendirmemiz mümkündür. Ayrıca, farklı farklı insanların aynı duygu ve düşünce etrafında birleşip hizmet etmeleri ilâhî inâyetin bir tezahürüdür. Diğer taraftan da, birlik ve beraberlik, inâyetin celbine önemli bir vesiledir.

Dolayısıyla böyle bir düşünceye sahip olan insanlar, evvelâ bu meselenin perde arkasını görememekte ve acele edip indî kararlar vermektedirler. Cenâb-ı Hakk’ın, bir insanın sadece dünyasını mamur edip ahiretini onun tepesine yıkması, O’nun elinin o insan üzerinde olması demek değil, aksine aleyhinde olması demektir. O hâlde böyle bir topluluk dışında kalan insanların, her tuttuğu altın oluyorsa, ihtimal bu onlar için bir imtihandır.

Diğer bir husus da, eğer Cenâb-ı Hak kendi dinine hizmet misyonunu, kendi hoşnut olduğu insanlara eda ettirecekse, bu işi gece-gündüz O'nun rızasını hecele-yen insanlara yaptıracaktır. Bir zamanlar enbiyâ, evliyâ, asfiyâ ile gerçekleştirilen bu ulu iş, şimdi de şu ya da bu toplulukla gerçekleştirilebilir.

Burada mühim olan, o insanların, yaptığı işler karşı-sında gurur ve kibire girmeden, ciddî bir vazife şuuru ve sorumluluğu içinde vazifelerine devam etmeleridir. Allah için birlik ve beraberlik ise bunun en önemli bir temina-tıdır.

Mukaddes Emanet

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir hadis-i şeriflerinde: “*Bu dava, güneşin doğup battığı her yere ulaşacak.*”¹⁹ ifadesini kullanır. Bu hadisten, şehirlisinden köylüsüne, siyahından beyazına herkesin İslâm'a inanıp onu yaşayacağı ve bu din, sadece medenîlerin veya bedevîlerin ya da sadece falanca kavmin dini olmayacağı, bütün insanlığın dini hâline geleceği mânâlarını çıkar-mak mümkündür.

Ne var ki, bu uğurda bütün çaba ve gayretler gösterilmiş olmasına rağmen, yeryüzünde şimdiye kadar bu denli bir yayılma söz konusu olmamıştır. Ancak bu durum, hadislerin mânâsıyla bir çelişki arz ediyor şeklinde

¹⁹ Bkz.: Müslim, *fiten* 19; Tirmizî, *fiten* 14; Ebû Dâvûd, *fiten* 1.

algılanmamalıdır. Zira şu ana kadar bu davayı temsil eden insanlar, çağlarına has bütün imkânlarını kullanmışlar ve vazifelerini yerine getirmişlerdir. Bundan sonrası ise, muhabere ve muvasala vasıtalarının, bir köy hâline getirdiği şu dünyanın insanlarına düşmektedir. Evet; bu vazife, İslâm'a gönül vermiş insanların omuzlarına konmuş mukaddes bir emanettir. Bugün bu emanet, bir tâk gibi onların başları üzerinde durmaktadır. O hâlde mezkur vazifenin yerine getirilmesi için herkes kendini birinci kutlu ve birinci sorumlu bilmelidir.

Metafizik Gerilim Gevşeyince...

Devletler de tıpkı insanlar gibi doğar, büyür ve ölürler. Ancak, canlı kalma şartlarına riayet edildiği takdirde, oksijen çadırında da olsa, ömür bazen uzatılabilir. Osmanlı Devleti, bu hakikate çok güzel bir örnek teşkil etmektedir. II. Abdülhamid o baş döndürücü firaset, kıyasat ve fetanetleriyle ve çevresindeki dört başı mâmur idarecileriyle, Devlet-i Âliye'nin ömrünü uzatmışlardır.

Cihan tarihinde, bir sülalenin elinde devam etmiş ve 6 asır dünyanın kaderine hükmetmiş başka bir devlet yoktur. Bu mânâda Osmanlı'ya, "Neden yıkıldı?" yerine "Neden bu kadar uzun yaşadı?" demenin daha doğru olacağı kanaatindeyim.

Evet, Osmanlı'yı yıkan birçok sebep vardı. Zannediyorum bu sebeplerden en önemlisi de fetihlerin verdiği

zafer sarhoşluğuydu. Son dönemler itibarıyla, bir Tarık, bir Yavuz Selim ve Sultan Süleyman gibi hareket edildiği söylenemez. Dolayısıyla da bir zafer sarhoşluğu her zaman söz konusu olabilir. Bu dönemde, güçlü ordularımızın ve yüksek iradelerimizin dünyayı hep tedip edip, onu hâkimiyetimiz altında bulunduracağını ve hâkim konumumuzu devamlı muhafaza edeceğini zannettik. Oysa hâkim olma, bir kısım esasları ve onların muhafaza edilmesini gerektiriyordu. Heyhât ki biz, çoktan o esasları kaybetme vetiresine girmiştik bile... Dolayısıyla bu dönemde devletin, idarî, iktisadî, siyasî, kültürel yanlarıyla alâkalı herhangi bir alternatif projemiz olmadı. Nasıl olsa fatih ordular, cihanı fethediyor ve ÷lkemize ganimet akıtıyordu.. iktisadımızı buna göre plânlar, “gelir-gider” dengesi der, kulağımızın üzerine yatar ve yan gelip keyfimize bakarız, diyorduk. Ne var ki biz böyle düşünürken hasımlarımız da boş durmamış, yapmış oldukları inkılâplarla süper devlet olma yollarını bulmuş ve yürümüşler.. biz ise içine girdiğimiz “teekköl” fasit dairesinde kendi sonumuzu hazırlamışızdır.

İnhitatımızı hazırlayan bu sebebe; tenperverlik, rahatperverlik, haremperverlik, çoluk çocuğa düşkünlük, ideal ve mefkûre insanı olamama... gibi zaaf ve hastalıkları da eklemek mümkündür.

Doğrusu, ışık doğudan geldiği ve “biz” kaynaklı olduğu hâlde; sırf kendi prizmamızda odaklayıp

değerlendiremediğimizden dolayı onu elden kaçırmışızdır. Kur'ân-ı Kerim'in ifadesiyle, Allah insanlara zulmetmez; zulüm evvelâ insanların kendi nefislerinde başlar. Zira onlar, heva-i nefislerine uyup bedenî hayatlarını yaşadıkları için, birer cismaniyet insanı olmuşlar ve dolayısıyla da duygu, düşünce ve “gaye-i hayal”den uzaklaşmışlardır. Allah da ölmüş ruhları gibi onların cesetlerini de öldürmüştür.

Evet, geçmişteki o ölmeler belki bizim için çok ağırdır, ama –inşaaallah– ilerideki milletçe dirilişimizin onu telâfi edeceğine inanıyorum.

Ruhî Hayat

“N’olur Yâ Rab, N’olur Yâ Rab, Neyin Noksan Olur Yâ Rab!”

İçimizi imanla doldurup, bizi imana doyursan.. cismaniyetimiz adına yaşamayı unutturup kalb ve ruhun derece-i hayatına yükselterek, soluklarımızı meleklerin soluklarına ulaştırsan.. yolunda küheylânlar gibi coşturup, sinelerimizin çatlayacağı ana kadar da yorgunluğumuzu hissettirmesen.. milletimizi bir kere daha ayağa kaldırıp, zilletimizi sona erdirerek, devletler muvazenesinde yerimizi alma gaye-i hayaline ulaştırsan.. “N’olur ya Rab, neyin noksan olur ya Rab!”

Namaz ve Secde

Muhakkikîn-i ulema, namaz rükünleri arasında yer alan secdeyi, “insanın ulaşabileceği en son zirve” olarak

kabul eder ve “diğer rükünler, secdeye ulaşabilmek için birer basamak hükmündedir.” derler.

Bu tahlile bütününüyle katılıyorum. Evet insan abdest ile başlayan, Rabbin huzuruna çıkma ameliyesinde çeşitli safhalardan geçer ve Allah Resûlü’nün ifadesiyle “Kulun Rabbisine en yakın olduğu” mekâna, yani secde hâline ulaşır.²⁰ Yalnız burada önemli olan, secdedeki insanın, Rabbisi ile olan kalbî münasebeti ve duyduğu, hissettiği şeylerdir. Meselâ bana göre bir insan, kıyamda dururken “Rabbim, şayet Sen teşrî kılmasaydın, Sana karşı nasıl kulluk yapılırdı ben bilemezdim; Sana sonsuz hamd u senalar olsun”; rükuda “Bu hâlim benim ubudiyetimi ifade etmede yeterli mi değil mi bilemiyorum ama Efendimizi örnek alarak yapabildiğim kadar yapmaya çalışıyorum, Sen kabul eyle.” ve secdede; “Eğer muktedir olsaydım Allah’ım, başımı ayaklarımdan da aşağıya koyardım.” gibi düşüncelerle namazın her bir rükunünü duya duya eda etmelidir.

Evet, namaz, miracın gölgesinde ötelere ötesine yapılan bir seyahat ise, secde de o namazda en âzâm bir rükün olduğuna göre, insan secdede nihâî kurbeti hissetmeye ve kalbinde onu yakalamaya çalışmalıdır.

Bana göre secde, Mevlâna’nın tabiriyle “şeb-i arûs” misali insana değerlendirmesi için verilmiş bir fırsattır. Herkesin mârifet ufkü ve kâmet-i kıymeti ölçüsünde

²⁰ Müslim, *salât* 215; Ebû Dâvûd, *salât* 148; Nesâî, *tatbîk* 78.

“âsâr-ı feyz”e mazhar olabileceği bir zemindir. Secde Allah’ın haricinde her şeyin ve herkesin nefyedilip “illallah” deneceği mekândır ve onun Rabbisiyle olan kurbet yudumlayacağı bir yerdir.. evet Cenâb-ı Hakk’ın şanına muvafık kemal-i inkiyadın adıdır secde. Öyleyse burada ne, nasıl, ne şekilde ve niçin yapılması gerekiyorsa, bunlar nazara alınarak yapılmalıdır.

Dünya-Ukbâ Muvazenesi

Dünya, ahiretin tarlası hükmündedir²¹ ve ahireti kazanma adına insana bahşedilmiş yegâne fırsattır. Bundan dolayıdır ki, dünya ile ahiret arasında sıkı bir irtibat vardır. Allahu Teâlâ Kur’ân-ı Kerim’de, “Allah’ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu gözet. Dünyadan da nasibini unutma; Allah sana nasıl iyilik ettiyse sen de öyle iyilik et, yeryüzünde bozgunculuk isteme, çünkü Allah bozguncuları sevmez!”²² buyurarak, dünya ve ukbâ hayatımız adına bize önemli ölçüler vermektedir. Âyette Allah’ın lütfetmiş olduğu nimetlerin, ahireti kazanma yolunda kullanılması ve bunun yanında, “Dünyadan da nasibini unutma.” ifadesiyle, dünyanın kesben terk edilmemesi üzerinde durularak insanlara, dünyada aziz ve şerefli olarak yaşama imkânlarını araştırmaları gerektiği mesajı verilmektedir.

²¹ Bkz.: el-Gazâlî, *İhyâu ulûmi’ d-dîn* 4/19; es-Sehâvî, *el-Makâsidü’l-hasene* s.497.

²² Kasas sûresi, 28/77

Bir Menkıbe

İbrahim Havvas Hazretleri, gönül dünyamızı aydınlatan altın silsilenin önemli bir halkasıdır.

Burada müsaadenizle kendisine ait bir menkıbeyi nakletmek istiyorum:

Hazret, bir sene hacca gitmek niyetiyle yola çıkar. Yol boyunca kulağına “İbrahim Havvas!” diye gaipiten bir kadın sesi gelir ve gayri ihtiyarî olarak Mekke tarafına değil de İstanbul’a doğru gider. Şehre girer ve orada kapısının önünde insanların toplandığı yüksek bir köşk görür. Daha sonra oradakilerden Rum kayserinin kızının delirmiş olduğunu ve çaresi için doktorlarını topladığını öğrenir.

Aslında, kayserin kızı bir vesileyle Barnaba İncili’ni okumuş ve orada Efendimiz’le alâkalı hakikatleri öğrenerek ihtida etmiş; Papazlar ise, “Ruhuna şeytan girdi ve delirdi.” gibi düşüncelerle onun yakılmasına karar vermişlerdir.

İbrahim Havvas Hazretleri, “Ben prensesi tedavi edebilirim.” diyerek onun yanına yaklaşır ve daha sonra aralarında şöyle bir konuşma geçer:

– Ey İbrahim Havvas! Hoş geldiniz.

– (İbrahim Havvas Hazretleri, hayret dolu ifadelerle) Beni nereden tanıyorsunuz?

– Canımı, canana teslim etmek istedim ve Hak Teâlâ’dan sevdiği bir kulunu yanımda bulundurmasını niyaz ettim. “Üzülme, yarın İbrahim Havvas dostum sana gönderilir.” buyruldu.

– Hastalığınız nedir?

– Gerçeği buldum ve ihtida ettim. Bu sebeple hâlîme delilik, bana da deli dediler.

– Bizim diyara gelmek ister misiniz?

– Sizin diyar neresidir?

– Mekke, Medine ve Kâbe gibi mukaddes beldeler...

– Sağ tarafına bak!

Sağ tarafına bakan İbrahim Havvas Hazretleri, bir düzlükte Mekke, Medine ve Beytül-Makdis’i karşısında görür. Az sonra prenses, “Vakit yaklaştı, istek ve arzu haddi aştı.” deyip, kelime-i şehadet getirerek ruhunu Rahman’a teslim eder.

Kayser’in kızı, bütün debdebe ve ihtişamın yaşadığı bir saray ikliminde yetişmiştir. Onun bunları elinin tersiyle itip terk etmesi, kanatlanıp uçmasına yetmiştir.

Hep Canlı Kalma

Bir insanın, İslâmî aşk ve heyecanını devam ettirebilmesi için sürekli aksiyon içinde olması gerekir. Bu da bu uğurda devamlı plânlar, programlar geliştirerek, sık

sık beynini, kalbini, ruhunu yoklamakla mümkündür. Dahası, öğrendiği hakikatleri başkalarına aktarmak için mutlaka hep bir muhatap peşinde olmalıdır.

Anlayıp ruhuna mal ettiği düşünceleri, cismaniyeti adına aldığı gıdalarla bedenın şekillenmesi gibi, onun ruhunu şekillendirmesi de böyle bir hamle ve aksiyona bağılıdır. Evet en güzel neticeler, sürekli aksiyonla elde edilir. Meselâ bir uluhiyet inancı ya da mârifet hakikati ki, bunlar nazari şeylerdir; bunu ancak başkalarına götürdüğümüz, o konuda gönlümüzün ilhamlarını başkalarına fısıldadığımız ölçüde tam anlayabiliriz.. daha doğrusu tam duyabiliriz.

Bu, bizim dinî ve ruhî hayatımız adına canlılığımıza vesile olmanın yanında, Cenâb-ı Allah'ın teyidine de önemli bir sebeptir. Yani Allah (celle celâluhu) ancak, kendisini bu işe adanmış, yani dine hizmeti hayatının gayesi hâline getirmiş kimseleri destekler. Siz O'nun dinini desteklediğiniz sürece, O'nun desteğini garanti etmiş sayılırsınız.

Bu sebepten herkesin hem kendi canlılığı, hem de iman ve Kur'ân'a hizmet adına mutlaka bir plânı, hedefi ve ideali olmalıdır; olmalı ve kendi konumuna göre üslubunu çok iyi ayarlayarak muhtaç sinelere mutlaka ruhunun ilhamlarını boşaltma yollarını araştırmalıdır.

Yoksa insan hiç farkına varmadan, duygular dumura uğrar ve gün gelir söner gider. Bu ise mânen ölüm demektir. İş yapmayan insanlar, kaydıklarının da farkına varmadan kayar giderler. Sonra da ihtimal en önemli işleri önemsiz görür ve daha önceki yol arkadaşlarını hafife almaya başlarlar. Sukûtu kendilerinde arayacaklarına, ya başkalarının suudunu sukût görür veya -el-iyazubillâh- öyle olmasını arzu ederler.

İman Esasları Etrafında

“Kendini Bil”

İnsanın en zor keşfedeceği şey, onun kendi iç âleminde meydana gelen inhiraflar ve başkalaşmalardır. İnsana en yakın olan yine insanın kendisi olmasına rağmen o, eline iki ayna almayınca ense kökünü dahi göremeyecek kadar kendine yabancıdır. İnsanın kendini bilmesi ve iç âlemini tanıması ise, onun bedenini bilmesinden çok daha zor ve karmaşıktır. Bu açıdan da insanın, mutlaka bir mürşit ve muallimin rahle-i tedrisinden geçip kendini bulmaya ihtiyacı vardır.

Peygamberler, örnek hayatları, oturmuş kişilikleri ve mümtaz şahsiyetleriyle, insanlara mürşitlik ve muallimlik vazifesini kusursuz eda eden kimselerdir. İrşat ve tebliğde en önemli esas, söylenen hakikatlerin yaşanması ise Peygamberlerin, tebliğ ettikleri hususları temsilde eşleri

yoktur. En mukaddes kitapların bile, insanın kendisini bulması mevzuunda, bir rehberi olmazsa, yetmeyeceği bir hakikattir.. ya başkaları.!

Nefis Belâsı

Ben şahsen mânânın Herkül'ü bile olsam, bir salise nefsimle baş başa kalmaktan Allah'a sığınırım. Muhal farz perde-i gayb açılrsa, arş-ı rahman'ı temâşâ etsem, o bağın gülünden nergisinden gönlüm ilhamlarla dolup taşsa hatta, sözgelimi uzak istikbalim adına beraat vaa-di alsam, yine derim ki: "Allah'ım beni benimle baş başa bırakma; beni hep Sen evir çevir!" Ben doğru işlerden bile yanlış şeyler çıkarabilirim. Çünkü tabiatımda beni yanlışlıklara çeken yanlarım pek çok.

Bütün bunlarla ifrat ediyorsunuz dersenez, derim ki: Allah Resûlü sabah-akşam "*Allah'ım, beni göz açıp kapayıncaya kadar nefsimle baş başa bırakma!*"²³ duasını dilinden düşürmüyordu. Eğer âlemlere rahmet olarak gönderilen Allah Resûlü böyle davranıyorsa, bu bize bir işarettir ki, kimse garantinin zerresine sahip olduğunu iddia etmemelidir. Eğer O böyle diyorsa, Hz. Musa da Hz. İsa da Hz. Davud da öyle der. Kaldı ki bir başka yerde yine O, "*Hiç kimse kendi ameliyle Cennet'e giremez.*"²⁴ buyurur.

²³ Ebû Dâvûd, *edeb* 101; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 5/42.

²⁴ Buhârî, *rikak* 18, *merdâ* 19; Müslim, *sıfâtü'l-münâfikîn* 71-78.

Evet isterse birisi büyüklüğüyle, başarılarıyla, muvaffakiyetleriyle, zaferleriyle dillere destan olsun; emirliğiyle “*ni’m-e’l-emir*” dedirtecek seviyeye; ordularıyla “*ni’m-e’l-ceyş*” dedirtecek ufka ulaşsın; binler, yüz binler İstanbul’u fethetsin...²⁵ evet bütün bu başarılar, kurtuluşumuz adına eğer ilâhî teyidat yoksa, hiçbir şey ifade etmezler. “Allah, rahmetiyle bizi sarıp sarmalar ve fazlıyla kuşatırsa işte o zaman kurtuluruz.” Yoksa –hafızanallah– Cennet yolu benim için çok rahat, Allah’a ulaşma hazır ayağımın dibinde, az yürüyünce varırım mülâhazaları.. şeytanî mülâhazalardır.

Temsil

Eğer bir din âlemşümul ise, artık o din bir yönüyle dünya çapında büyük istidatlar tarafından arızasız, kusursuz, hatta insanın kendine ve yakınlarına rağmen temsil edilmelidir ki kimsenin içinde herhangi bir ukde kalmasın. Efendimiz âlemşümul bir dinin tebliğcisi olmanın şuurunda ve onun gereklerini gözetme hassasiyetiyle de temsilin zirvesindedir. Bu meyanda O’nun, tebliğ yanının bir misyon, temsil yanının da bir vazife ve sorumluluk olduğunu da hatırlatalım.

Amcasının oğlu İbn Abbas, halasının oğlu Zübeyr b. Avvam ve amcazadesi Ubeyd b. Harise gibi birer

²⁵ Bkz.: Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/335; et-Taberânî, *el-Mu’cemü’l-kebir* 2/38.

dev kamet ve liyakat sahibi kimseler, liyakatleri olduğu hâlde, başkalarının aldığı bile almadan O'nun yanında hep birer nefer olarak çalışmışlardır. Hz. Abbas, mantık, düşünce, felsefe, boy pos, güzellik, emniyet telkin edicilik gibi hiçbir eksiği olmayan bir insandı. “Bana da imaret ver.” demesi karşısında Efendimiz, “*Bu vazifeyi isteyeene vermeyiz.*”²⁶ buyurdu. Hz. Ali'ye ve Hz. Fatıma'ya da aynı istikamette sözler söylemişti. Evet, O'nun için söz konusu olmasa bile insanın kendi yakınlarına birer paye vermesi demek başkalarını küstürmesi ve uzaklaştırması demektir.

Şimdi de meselenin hassasiyetini, bizzat Efendimizin karşılaştığı hâdiselerde takip edelim: Peygamberimiz, Huneyn harbini müteakip ganimet dağıtırken, kalblerini telif için Safvan ve emsâli kabile reislerine fazlaca bir şeyler vermişti. Bu bedevi kabilelerinin reisleri oldukça sert, haşin, dediğim dedik, inadım inat insanlardı. Allah Resûlü bunların kalblerini telif etmek suretiyle onlara İslâm'ı sevdirdiyordu. Ancak bunu anlayamayan bazı Ensar gençleri; –tabir aynen bu– “Bu adam kendi yakınlarını buldu, onları kayırmaya başladı. Kılıçlarımızdan hasımlarımızın kanları damlıyor, O ise, bizim ganimet olarak elde ettiğimiz şeyi onlara dağıtıyor.” dediler. Allah Resûlü, bu problemi çözmek için yerinde, sür'atli ve çok isabetli bir hamle yapıp hemen Ensar'ı topladı ve meseleyi oracıkta

²⁶ Buhârî, *ahkâm* 7; Müslim, *imâret* 14.

hallediverdi.²⁷ Buhari ve Müslim’de gördüğümüz bir başka hadis-i şerifte ise, Ensar’dan görünen bir zat –kim bilir belki içinde nifakı vardı veya peygamberimizle konuşurken, huzurun adabının gerektirdiği espriyi kavrayamamış biriydi– gelip diyor ki: “Zübeyr tarlasını suluyor, benim tarlam onun tarlasının altında, o istediğim zaman suyu salmıyor ki ben de tarlayı sulayayım.” Efendimiz: “Zübeyr, kendi tarlalarını sula, ondan sonra suyu saliver komşun da sulasın.” diyor. Bunun üzerine adam “Halanın oğlu da ondan!” deyiveriyor. Allah Resûlü de canı çok sıkılıyor; Zübeyr’e “Duvarlarının şurası dolana kadar suyu tut.”²⁸ diyor.

Aynı hassasiyet Hz. Ebû Bekir döneminde de devam ediyor. O devletin başında olduğu dönemde Teymoğulları’ndan kimseyi işin başına getirmiyor. Hz. Ömer de aynı hassasiyeti koruyarak Adiyoğulları’ndan kimseyi kayırmıyor.. ve tabii bu dönemde hiç kimsenin idareden şikâyeti yoktur ve herkes hâlinden memnundur. Ancak, sadr-ı sânisinde Hz. Osman’ın, Beni Ümeyye’den bazı zatlari iş başına getirmesi, “Yakın akrabasını korumaya başladı.” şeklinde tenkitlere ve şikâyetlere sebebiyet verdi ki, önü alınmaz fitnelerin kapısı da böylece aralanmış oluyordu.

²⁷ Bkz.: Buhârî, *menâkıbü’l-ensâr* 1-2; *megâzî* 56; Müslim, *zekât* 132-140.

²⁸ Buhârî, *şîrb* 6, 7, 8, *sulh* 12, *tefsîru sûre* (4) 12; Müslim, *fezâil* 129.

Hız. Ali'nin vefatını müteakip Hız. Hasan'a biat edildiğinde, bir Peygamber torunu gibi kucaklanmamıştı. Hız. Hüseyin'i öldüren insanlar peygamber torunu öldürdüklerinin farkındaydılar. Evet, dünya saltanatı ve çıkarları araya girince, Allah Resûlü yakınlığı görülemeyebiliyordu. Tarihî realiteler içinde meselenin bu yanı da gözardı edilmemelidir.

Gerçi daha sonra Emeviler de, Abbasiler de, Selçuklular da, Osmanlılar da, bu meselede "Babadan evlâda" diyerek bir yanlışlığa girmişlerdi ama, bu onlara aitti ve geldi geçti... Ne var ki biz, meseleyi Raşit Halifeler dönemindeki inceliği ve dava-yı nübüvvetin vârisleri açısından ele alacak olursak çok isabetli olmadığını görürüz.

Tehlikeli olan sadece sülâle ve akraba-i taallukat değıl; değışik menfaat duygularıyla, birilerinin bazı faslı müşterekleri kullanarak, birilerini bir araya getirip bir parti kurması, –ki bu parti kurmadan daha ziyade bir şebeke, bir çete kurmaya benziyor– kurup devleti öyle idare etmeye yeltenmesi de aynı yanlışlıklar cümlesindendir.

Bence evrensel bir din bütün insanlar tarafından temsile açık olmalı; dünyanın neresinde olursa olsun liyakatlıler gelmeli iş başına... Kur'an'ın *إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ* "*Allah indinde en şerifiniz, en muttaki olanınızdır.*"²⁹ sözüne kulak verip, takvayı esas almalı; yani hem farzları ye-

²⁹ Hucurât sûresi, 49/13.

rine getirip kebairden içtinap etmeli hem de şüpheli şeylerden sakınmalı; hatta bazı mübahları şüphelidir mülâhazası ile terk etmenin yanında, şariat-ı fitriyenin kanunlarını çok iyi bilip onlara da riayette bulunmalı; yani mutlaka korkma, sakınma, vikayeye sığınma, şariat-ı fitriye ve âyâtı tekviniyenin kanunlarına riayette bulunma ve onları kavrama, değerlendirme, yorumlamada kusur edilmemelidir.

Şimdi, böyle muttakileri arayıp bulmak var iken, getirip onun yerine başkalarını koymak elbette ki doğru değildir. Bu her zaman için söz konusudur. Evet, siz, önemli bir yere geldiğinizde, daha liyakatlılar varken bir yakınınızı, akrabanızı korur ve iyi bir iş yapma imkânı doğduğunda kendi yakınlarınıza salıqlarsanız, bir hata yapmış olursunuz. Oysaki Efendimiz, Hz. Fatıma'nın hizmetçi istemesi karşısında ona şöyle buyurmuştu: *“Ben falan yerde filan yerde şöyle yapan böyle yapan insanların hakkını sana veremem. Ashında sana ondan daha hayırlı bir şey verebilirim, yatağa girdiğiniz zaman otuz üç defa ‘sübhaneallah’, otuz üç defa ‘elhamdülillâh’, otuz dört defa ‘Allahu ekber’ demen o hizmetçiden daha hayırlıdır.”* buyurur. Zannediyorum Efendimiz vefat edeceği ana kadar da, Fatıma Validemiz hep değirmen taşı çevirdi.. eli nasırlandı.. su taşıya taşıya omuzu da nasır bağladı.. Onun bir-iki eski urbası vardı ve sadece bir odacıkta oturuyordu.³⁰

³⁰ Buhârî, *farzu'l-humus* 6; *deavât* 11; Müslim, *zikir* 80.

Aynı durum Hz. Ömer dönemi için de her zaman söylenebilir. O, kendi yakınlarından biri bir şey istediğinde: “Hayır Allah Resûlü’nün huzurunda, falanı öyle bir savaşırken gördüm ki, evlâdım, onu bırakıp da bunu sana veremem.” derdi. Ve Hz. Ömer’in sokakta torununu tanıyamaması da bu hususta önemli bir ipucudur. Hz. Ebû Bekir de takva hususunda aynı hassasiyet içinde idi... İlk altı-yedi sene Hz. Osman da hep öyle davrandı. Hz. Ali de öyle hareket etmişti ama, onun zamanında iş şirazeden çıkmıştı.. ve ona diğerleri ölçüsünde kendini ifade edebilme imkânı kalmamıştı.³¹

Bütün bunlarla beraber, Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer bizim için çok önemli örneklerdir. Bugün de “din-i mübîn-i İslâm’ı” gerçek mânâda temsil etmeyi düşünüyorsak, kendi yakınlarımızı değil; Allah’a yakın olanları tutmalıyız ki Hak da bizi tutsun. Yoksa yakınlarımızı kayırdığımız; kardeşime iş, akrabama iş dediğimiz takdirde, halkın genel teveccühünü kaybederiz.

Bu arada, kardeşlerimin fakir kalması için dua ettiğimi de size söylemeliyim. Tabîî, böyle bir hassasiyetin yorumlanmasını anlayışınıza havale ediyorum. İstemediğim hâlde, eğer fakire bırakılan hediyeleri yakınlarıma verseydim, onunla süpermarket açarlardı. Ben, bu yollarla değil, Allah’ın onlara meşru yoldan bile bir şey vermesini istemiyorum; çünkü Müslümanın en büyük sermayesi,

³¹ Bkz.: İbn Sa’d, *et-Tabakâtü’l-kübrâ* 3/297, 4/70.

itibarıdır. Eski yıllarda bazı dostlarım önemli yerlere gelmişlerdi. Bu sebeple ben, Kestanepazarı'ndayken âdeta hiçbir Erzurumlunun selâmını dahi almazdım. Bir gün liyakati da olan birisi geldi ağladı ve “Benim bütün suçum Erzurumlu olmak mı?” diyerek bana sitem etti.

Eğer insanımızın sizi kabul etmesini istiyorsanız, sırtınızı ne hemşeri ne de akrabaya vermelisiniz. Bu millette güvenmeli, sevmek istiyorsanız bu milleti sevmelisiniz.

Ölen Duygular Canlandırılabilir mi?

Canlandırılacak olanları da vardır, canlandırılmayacak olanları da. Üstad, “İnsanda bazı duygular vardır söner ve ölür.”³² buyuruyor. Ben kendi tecrübemle onların neler olduğunu bilemeyeceğim. Ancak, öyle anlaşıyor ki insanın kemalâtına medar bazı letaif, eğer ihmalle ölmüşse, bir daha dirilmeyebiliyor. Dolayısıyla insan o ihmalin cezası olarak belli bir noktadan ileriye geçemez.

Ama imana esas teşkil edecek duygular, meselâ, insanın latîfe-i rabbaniyesi, kalbin bedene nispeti gibi kalbe nispeti olan sırrı; bunlar günahlar yüzünden tıpkı güneşin kaybolmasıyla kapanan çiçekler, tomurcuklar gibi kapanır, güneş doğunca da yeniden açılabilirler. Ne var ki, bu açılıp kapanmanın da herhâlde bir sınırı olsa gerek... Çünkü “Her bir günah içinde küfre giden bir yol

³² Bediüzzaman, *Lem’alar* s.163 (On Yedinci Lem’a, On Dördüncü Nota, Üçüncü Remiz).

vardır.”³³ Bu itibarla da insan o kadar karanlıkta kalınca, ihtimal bir daha belini doğrultamayabilir. Onun için insan, “Kayıp düşsem de kalkar, doğrulur, yine yoluma devam ederim.” deyip kendini günahlara salmamalıdır. Çünkü her zaman kötü düşme ve kalkamama da söz konusudur.. evet insan, hiç düşmeyecek şekilde hareket etmelidir.

Gaflet ve temkinsizlikten kaynaklanmayan düşmeler mazur görülebilir; Allah ekstra ihsanda bulunup böyle bir kulunu yeniden ihyâ edebilir. Tıpkı cahiliye insanından – cahiliye yaşamış olmasına rağmen– sahabi çıkardığı gibi. Günümüzü de aynı şekilde düşünebiliriz. Zira çağ ifrit bir çağ ve şeytan fitneye körük çekmekte...

İçinde bulunduğumuz şartları ve fırsatları düşününce, meseleye, bazılarımızın durumu itibarıyla bakabilirsiniz. Ailelerimiz dindardır ve dinî bir muhitte hayata gözlerimizi açmışızdır ve bu konumumuzla, yerde İsrail’in (aleyhisselâm) azametli heykelini her an müşâhede etmemiz lâzım gelirken, ne acıdır ki sıradan birer insan olduğumuz bile münakaşa edilebilir. Ayrıca kendimizi içinde bulduğumuz iman ve İslâm zemini bizim birer iyi insan olmamız için imkânlarımıza sunulmuş teyit edici, destekleyici bir faktör, sağlam bir zemin, bir vasat, bir ortam teşkil etmektedir ki, değerlendirilmemesi büyük ihmal sayılsa gerek.

³³ Bediüzzaman, *Lem’alar* s.9 (İkinci Lem’a, Birinci Nükte).

Dünya-Ukbâ Münasebeti

Eskiden olduğu gibi günümüzde de, bazıları dünya ile ukbâyı birbirine karıştırmakta ve dünyevî kıstaslarla ukbâya ait meseleleri değerlendirme cihetine gitmektedirler. Hâlbuki dünya-ukbâ birbirinden tamamen farklı gerçeklerdir. Âyet ve hadisler böyle bir iltibasa girmemize fırsat vermeyecek kadar açık, sarîh ve nettir.. ve yanlış “algılama”lara sebebiyet verebilecek bir husus yoktur.

Meselâ; Kur’ân ahirette “rahik-i mahtum” denilen, insana mahmurluk veren bir içecekten bahsetmektedir ki, bu mükâfat olarak verilecektir.³⁴ Hâlbuki dünyada mahmurluk veren içecekler haram kılınmıştır. Dünyada hırs, tûl-i emel... gibi duygular insana lihikmetin verilmişken, ahirette insanın bu tür duygulardan arındırılacağı anlatılmaktadır. Dünyada ipekten mamul elbise giyen, altın ve ziynet eşyaları kullanan erkeklerin, ahirette bunlardan nasibinin olmayacağı bildirilmiştir. İki korku ve iki emniyetin bir arada insana verilmeyeceği hadis-i şerifin ifadesiyle sabittir. Yine dünyayı isteyene dünyanın, ahireti isteyene de ahiretin verileceği, âyet-i kerimelerle beyan edilmektedir.³⁵

Bütün bunlardan anlıyoruz ki, dünya ile ukbâ arasında bütünüyle olmasa bile bazı meselelerde zıtlık bahis

³⁴ Bkz.: Mutaffifin sûresi, 83/25.

³⁵ İbn Hibbân, *es-Sahih* 2/406; el-Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* 1/483.

mevzudur. Öyleyse ahirete ait meseleleri dünyaya ait kıstaslarla değerlendirme kat'iyen doğru değildir.

Hadis-i şerif, Cennet'in insanın istemediği, kerih gördüğü, Cehennem'in ise, onun istediği, arzu ve şehvet duyduğu şeylerle çevrili olduğu³⁶ hakikatini bizlere ifade etmiştir. Buna göre emredilen ve yasak edilen şeylere birer “sırr-ı ubudiyet” taalluk etmektedir. Dolayısıyla kul olan, her zaman ve her mekânda bu kulluğunu Rabbisine göstermek zorundadır. Buna muhalefet eden insanların ukbâda kurtulmaları sebepler plânında çok zordur.

Evet, insanın mârifet-i Sâni'ye ulaşabilmek, ahirette kurtulabilmek için iradesini devreye koyarak, bütün kötü arzu ve isteklere karşı savaş açması şarttır.

Kul Hakkı

İslâm, insan haklarına büyük önem vermiş ve onu muhafaza altına almıştır. Her Müslüman, hangi din ve ırktan olursa olsun ferdin şahsî haklarına saygılı davranması ve bir başkasının hakkını üzerine geçirmemeye dikkat etmesi gerekir. Zira herkesin hesap endişesiyle titrediği kıyamet gününde hiçbir suale tâbi tutulmadan Cennet'e girecek olan şehidin bile hesap vereceği tek husus “kul hakkı”dır.

Zaman zaman insanın gerek fertler ve gerekse değişik merciler tarafından mağdur edilip hakkı yenmiş

³⁶ Buhârî, *rikak* 28; Müslim, *cennet* 1.

olabileceği gibi kendisi de bir başkasının hakkını üzerine almış olabilir. Hakkının yenmiş olması, fert için hiçbir zaman bir kayıp vesilesi değildir. Çünkü böyle bir durumda kişi; “Benim hakkım yenmişse varsın helâl olsun.” diyerek, hakkını helâl etmiş olur. Ancak başkasının hakkını yemişse, mutlak surette ondan helâllik dilemesi ve karşılığını ödemesi gerekir.

Burada konuyla alâkalı bir hatıramı nakletmek istiyorum: Babam, kılı kırk yararcasına İslâm’ı yaşamaya çalışan bir insandı. Bir zamanlar babamın yanında çalışan bir işçi, ceketini bizim samanlıkta bırakıp gitmiş. Aradan yıllar geçmesine rağmen gelip ceketini geri almamış. Babam bunu hiç unutmamış ve vefat edeceği an, amcamlara; “O ceketin sahibini bulup verin.” diyerek, ölüm heyecanı içinde bile üzerine kul hakkı geçmemesi için onun sancısını çekmiştir.

Evet, kul hakkı çok önemlidir. Ben yer yer mü’minler için dua ediyorum. Ama kul hakkına gelince, o bizi aşan bir mevzudur ve bu hususta bir şey yapmamız mümkün değildir.

Bana zekât düşmediği için verdiğim şeyleri hep sadakam, zekâtım olsun düşüncesiyle vermişimdir. Fakat şimdi; “Allahım, bilmeyerek birilerinin hakkı benim üzerine geçmiş olabilir. Verdiğim bu şeyleri onun namına al, kabul et ve sevabı onun olsun.” diyerek vermenin daha doğru olacağına inanıyorum.

Hâsılı, Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna, kul hakkıyla gitmemeli; şayet hak sahibini biliyorsak bizzat helâlleşmeli, bilemediklerimiz için de onlar adına tasaddukta bulunup sevaplarını yine onlara bağışlamalıyız.

Her Gunahta Küfre Giden Bir Yol Vardır

Günahlar, küfrün meşcereliğidir. Bu sebeple günaha girmiş birinin, belli ölçüde küfürden nasibini alması da söz konusudur.

İnsan her işlediği günah karşısında pişmanlık duymalı ve bir daha o günaha dönmek üzere Rabbisine tevbe etmeli, evbe ve inabede bulunmalıdır. Hz. Âdem'i (aleyhisselâm) yükseltip safiyyullah yapan da işte bu mülâhazadır. Bir rivayete göre o, bir hayat boyu, işlediği günahın ızdırabını hep kalbinde hissedip, hacaletinden bir türlü başını semaya kaldıramamıştır. Ama bu hâl ona, saf, duru, berrak mânâsına “safiyy” sıfatını kazandırmıştır.

*“Hayır! Gerçek öyle değil! Asıl onlardır ki yapmaya alıştıkları kötü işler, gitgide kalblerini paslandırdı.”*³⁷ âyetinin tefsirinde Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), “İnsan bir günah işler ve onu tevbe ile silmezse, kalbinde bir leke olarak kalır. Eğer tevbe ederse kalbi yine parlar. İkinci bir günah işlediğinde ise o leke büyür. Ve kalb günah işleye işleye öyle bir kararır ki,

³⁷ Mutaaffifin sûresi, 83/14.

*bütün kalbi ele geçirir.*³⁸ İşte Kur'ân'da Yüce Allah'ın, 'Yapmaya alıştıkları kötü işler, gitgide kalblerini paslandırdı.' âyetinde bildirdiği pas da budur." buyurmaktadır. Evet kalb, insandaki bütün azaların kilidi, anahtarı durumundadır. Onda hâsıl olan bir arıza, mânevî olarak diğerlerine de sirayet eder ve böyle bir durumda kulun Allah'a teveccühüne mâni olur.

Hâsılı insan, sürçüp düştüğü an, hemen tevbeye yönelmeli, günaha attığı ilk adımını geri çekip, açılan menfezi hemen anında kapatmalıdır ve Allah'ın rahmetiyle tekrar münasebete geçme yollarını aramalıdır. Günahlar, mü'minin Cennet'e doğru uzanan hayat yolu üzerine kurulmuş birer tuzaktır. Rabbimiz, hepimizi o tuzaklardan muhafaza buyursun!

Suizan

Konuştuğumuz şeyler, üslubumuz, jest ve mimiklerimiz başkalarını yanlış mülâhazalara sevk edecek televvün içinde olmamalı. Düşüncelerimiz, düşüncelerimizi ifade de kullandığımız kelimeler, hukukta olduğu gibi, çerçevesi belirli, eskilerin ifadesiyle de efradını câmi, ağıyarını mâni, fevkalâde sağlam ve muhkem olmalı. Bilhassa sırtlarında ağır mesuliyetler taşıyan insanlar, uluorta konuşmamalıdırlar.

³⁸ Tirmizî, *tefsîru sûre* (83) 1; İbn Mâce, *zühd* 29.

Evet, toplumun “matmah-ı nazarı”, farklı bir ifade ile “cazibe merkezi” hâline gelmiş insanlar, “sıradan” olmayı terk etmek mecburiyetindedir. Onlar, şahsî hayatlarında veya Allah ile münasebetlerinde “*İnsanlardan bir insan ol.*” emrince, kendilerini “sıradan bir insan” olarak kabul etseler bile; toplum içindeki konumları itibarıyla aslâ sıradan bir insan gibi davranamazlar.

Bu anlattığımız hususlara, Nebiler Serveri’nin şu hâli ne güzel örnektir: Efendimiz, mescid-i şerifte itikaf buyururlarken Safiye Validemiz O’nu ziyarette gelir. Ziyaret sonrası, Safiye Validemiz (radiyallâhu anhâ) dönüp giderken, (aslında bütün âlemin kendisine ayağa kalkması gereken Yüce Nebi) ayağa kalkar ve zevcesini mescidin dışına kadar teşyi eder. –Evet O, feministlerin akıllarının köşesinden bile henüz geçmeyecek ölçüde hanımlarına karşı ciddî bir vefa ve sadakat, hatta saygı hisleriyle doludur.–

Allah Resûlü, günümüzde nereden aldıklarını bilemediğim bir anlayışla hanımlarını üç adım arkadan yürüten bazı Müslümanlara da ders verircesine, zevcesini yanına almış, onunla beraber yürürken, iki sahabi, hızla oradan gelip geçer. Onlardan birisi Evs kabilesinden çok önemli bir zât olan Üseyd b. Hudayr, diğeri de Abbad b. Bişr’dir. Efendimiz, onlara “*Olduğunuz yerde kalın!*” diye emreder. Sonra da Safiye Validemizin yüzünden nikabı açar ve “*Bakın, bu zevcem Safiye’dir.*” der. Sahabe

efendilerimiz; “Estağfirullah ya Resûlallah, senin hakkında suizan mı?” dediklerinde, Allah Resûlü: “*Şeytan, insanların kanının dolaştığı yerde dolaşır.*”³⁹ buyururlar.

İmam-ı Şafiî Hazretleri, bu hâdisе münasebetiyle: “Eğer o iki sahabinin aklından, acaba Peygamber bir kadınla mı dolaşıyor? diye geçseydi, kâfir olurlardı.” hükmünü vermiştir.⁴⁰ Demek ki, Hz. Seyyidü’l-Mâsûmîn hakkında, bu kadarcık olsun suizanna girilmemelidir. Bu mülâhaza “Başkaları hakkında suizan edilir.” şeklinde yorumlanmamalıdır. Burada konumuzla ilgili olan husus Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem), Hz. Safiye’yi onlara gösterip “Zevcem” demesiyle, suizan kapısını kapatmış olmasıdır. İşte biz de bu anlayıştan hareketle, konuşma ve davranışlarımızın yanlış yorumlanmasına meydan verilmemesine dikkat ve su-i te’vil, su-i tefsir kapılarını kapatmanın bizim için de bir sorumluk olduğu hükmünü çıkartabiliriz.

Evet, bizler, kendimiz günaha girmeme mükellefiyeti altında olduğumuz kadar, başkalarını günaha sokmakla da mükellefiz.

Burada mevzu ile ilgili bir düşüncemi daha sizlere açmak istiyorum; benim, düşüncelerimi ifadede su-i

³⁹ Buhârî, *i’tikâf* 8, 11, 12, *edeb* 121, *ahkâm* 21; Müslim, *selâm* 23-25.

⁴⁰ İbn Hacer, *Fethu’l-bârî* 4/280; el-Aynî, *Umdetü’l-kârî* 11/152, 24/250.

taksirim, aceleciliğim, insanların idrak seviyelerine mü-
maşat edememem ve benzeri sebeplerden dolayı ba-
zılarını günahlara sürükleme gibi bir tavrım olmuşsa,
Rabbimin beni affetmesini dilerim. Şayet benim hakkım-
da suizanda bulunanlar, bu mevzudaki yanlış yorumla-
rından dolayı ilâhî prensiplere göre, benim etimi yemiş,
yani gıybetimi etmişlerse, yerden göğe kadar onlara hak-
kım helâl olsun. Bundan dolayı, Rabbim “Ne kabirde,
ne de daha ötesinde onları muahaze etmesin.” derim.
Ancak, benim kendilerine hakkımı helâl ettiğim kimseler,
acaba benim hakkımda aynı şeyleri düşünüyorlar mı?
Bilemiyorum. Şahsen ben, bu noktada “*Siz kendinize
bakın, siz doğru yolda olduğunuz takdirde sapan kimse
size zarar veremez.*”⁴¹ âyetinin muhtevası doğrultusun-
da hareket etmeye çalışıyorum.

⁴¹ Mâide sûresi, 5/105.

Perspektif

Gaye ve Metod

İnsanların ve topyekün dünyanın İslâm'a uyanması için, Hz. Sadık u Masduk'un takip ettiği çizgide bir yol ve metot takip etmek gerekir. Hz. Sahib-i Hakikat'ın ifadesiyle, *"Bir tek insanın hak ve hakikate uyanması, yer-yüzünde yığın yığın koyunların ve develerin tasaddukundan daha hayırlıdır."*⁴² Çünkü bir insanın hidayetine vesile olmak, daha dünyada iken onun vicdanındaki Cennet'i ona duyurmak, ahiretteki Cennet'e de onu hazırlama demektir. Bu sebeple bu irşat ve tebliğ faaliyetlerini bir plân ve program dahilinde ve hiç doyma bilmeden yapmak, herkesi doyuracak noktaya ulaştığında da *"Hel min mezid –Daha yok mu?"* demek, çok yüksek bir idrak ve mübarek bir gayrettir.

⁴² Buhârî, *fezâilü ashab* 9, *meğâzî* 38; Müslim, *fezâilü's-sahabe* 33, 34.

Evet, müspet düşünceler, yine müspet esas ve disiplinler üzerine bina edilmeli ve bu uğurda himmetler hep âlî tutulmalıdır.

İdeal Muhacirin Vasıfları

Kelime mânâsı olarak, bir yerden bir yere göç etmeye hicret, bu ameliyeyi pratiğe döken kişiye de muhacir denir. Daha geniş ifadesiyle hicret, içteki duygu ve düşüncenin aksiyona dönüşmesidir. Bu mânâda hicretin, hemen her yüce davada çok önemli bir yeri vardır.

Biz burada hicret mevzuundan ziyade, ideal mânâda bir muhacirde mutlaka olması gereken bazı esaslar üzerinde durmak istiyoruz:

1. Hicrette iç dizayn ve iç kontrol çok önemlidir. Bu açıdan muhacir olarak bir yere göç edilirken, sadece bu “gitme” meselesi nazar-ı itibara alınıp hâlisane bir niyetle gidilmelidir. Sahabe Efendilerimiz (radıyallâhu an-hüm) Mekke’den Medine’ye hicret ederken, yurdu-yuvayı bütünüyle terk etmişler ve daha sonra arkada bıraktıkları şeyleri hayallerinden bile geçirmemişlerdir. Oysaki Mekke, öyle kolay kolay terk edilecek bir şehir değildi. Bir kere o zamanlar, Medine halkının yarısı çoban, yarısı çiftçi ve sınıf itibarıyla da ikinci-üçüncü sınıf insanların yaşadığı bir yerdi. Hâlbuki Mekke, hem ilim hem de ekonomik seviye olarak o zamanki Arap yarımadasının en medenî şehirlerinden biriydi. Buna rağmen sahabe-i

kiram, Mekke'yi kafalarından öylesine söküp atmışlardı ki, daha sonraki dönemlerde değişik vesilelerle Mekke'de kalan muhacirler hastalandıkları zaman, “Burada ölüp kalacağız ve hicretimiz bâtil olacak!” endişesiyle tir tir titrerlerdi. Bu sebeple, yüce bir mefkûre uğruna göç eden insanlar, hep ihlâs ve samimiyetle hareket etmelidirler.

2. Hiçbir beklentiye girmeden bu şerefli işi gerçekleştirmelidirler. Bu sayededir ki, Cenâb-ı Hakk'ın, hicret uğrunda terk edilen şeylere mukabil büyük lütuflarda bulunması beklenir. Evet Allah (celle celâluhu), niyetin hulûsuna göre terk edilen şeylere karşılık olarak, bazen bir, bazen on, bazen yüz, bazen bin kat karşılık verebilir. Bir kere daha hatırlatalım ki, bunun yegâne şartı beklenti içinde bulunmamaktır. Buna rağmen Allah, çeşitli lütuf ve ihsanlarda bulundu ise, insan “Rabbimizin meşiet-i Sübhâniyesi öyle gerektirmiş ki, hiç lâayık olmadığımız hâlde bize bunları bahşetmiş.” demeli, şükran duyguları içinde iki büklüm olmalıdır.

3. Muhacir, hicret edeceği yere giderken, “bir daha geri dönmek” üzere gitmelidir. Çünkü muhacirin mezar taşları, hicret ettiği yeni dünyaların bir nevi tapu kayıtları gibidir. Hatta muhacir, kendi ülkesinin yemyeşil yamaçlarını, bağlarını ve diğer bütün güzelliklerini düşündüğünde “Aman Allah göstermesin burada ölmek mi!” duygusuyla sahabe gibi tir tir titremelidir.

Evet, ideal muhacir, niyetini hâlisane yaptıktan sonra gideceği yere gitmeli, “Senede bir defa olsun gelip ülkemi göreceğim.” gibi mülâhazalara kapılmamalı ve bir daha da geriye dönmeyi düşünmemelidir. Hatta o ilk ga-ripler gibi yerlerini terk etmeyi, savaşta cepheyi terk etmekle eş tutmalı ve bir adım bile yerlerinden ayrılmamalıdır.

Hak Erlerine Pırlanta Ölçüler

Allah’tan başka en parlak şeylere bile iltifat, gölgeyi hakikatin yerine koymak demektir. Hâlbuki en sönük hakikatler, en parlak gölgelerden daha parlaktır. Allah ise hakikatler hakikatidir.

O’nunla alâkalı bir yüce davada kaybetmek söz konusu değildir. Bir panayır gibi kazanç yollarının herkese açık olduğu bir davada, kendilerini riya ve süm’a ile tecrit eden tâli’siz ruhların, er geç iflas edip mahrumiyete düşmeleri kaçınılmazdır.

Herhangi bir mü’mine, “Git falan yerde falan işi yap.. filan şeyi anlat..” şeklinde bir vazife tevdi edildiğinde, “Allah Allah! Bu insanların bakış zaviyeleri mi bozulmuş? Onca güzel insan varken ne diye beni seçiyorlar?” şeklinde düşünmeli ve en küçük işleri bile kendinden çok büyük görmelidir.

Allah’ın her tecellisi bize bir rahmettir. İnsan, ufkunu iyi seçebilirse, her şeyi güzel görebilir ve her zaman ilâhî

vâridâtı soluklayabilir. Fakat kulluk çok zordur. İnsan, her defasında ayrı bir mantık, muhakeme ve tedbir-temkin adına yeni mülâhazaların tespiti ile ancak yolunu devam ettirebilir.

“Adı Konulmamış Bir Tasavvuf Hareketi”

Soru: Bir gazeteci, sizin teşvik ve tavsiyeleriniz ışığındaki faaliyetleri, “Adı konulmamış bir tasavvuf hareketi” olarak tarif ediyor. Bu tarifi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Tasavvuf, İslâm'ın ruhî hayatıdır. Hiçbir dönemde ehl-i sünnet ve'l-cemaat çizgisine göre İslâm'ı temsil edenler, o ruh ve mânânın dışında olmamışlardır. Tarikat ise tasavvuf düşüncesi içerisinde, dinin özüne varmak suretiyle Hakk'ın rızasını ve dolayısıyla dünya ve ahiret saadetini kazanmayı amaçlayan disiplinler mecmuasıdır.

Tasavvuf, bir hayat tarzı olarak Asr-ı Saadet'te yaşanmış; daha sonra ise “tarikat ricali” diyebileceğimiz insanlar tarafından, şahısların karakter, ruhî yapı ve anlayışlarına göre sistemleştirilmiştir. Bu gayet normal bir harekettir. Şu anda benim gücüm yetse ve insanların içlerini, kafalarını okuyabilsem, sünnet kıstasları içinde istidat ve kabiliyetlerine göre onlara bu kabil vazifeler tahmil ederdim. Örneğin birisi tefekkür insanıdır. Ona devamlı tefekkürle hemhâl olmasını salık verip aynı zamanda şu

evrâdı da ihmal etme derdim. Kur'ân'ı çok iyi anlayan başka birisine de devamlı Kur'ân'la meşgul olması tavsiyesinde bulunurdum. Bu bir yönüyle değişik istidatları, müstaid oldukları konularda istihdam etmektir. Esasında meşâyihin yaptığı da bundan farklı değildir. Onlar, şahısların karakterlerine, içtimaî durumlarına, genel yapılarına göre onlara, dinin ruhuna uygun sorumluluk tahmil ederek, herkesin kabiliyetine göre onun mânevî terakkisini sağlayıp, “İnsanın yaratılışından gaye, insan-ı kâmil olmaktır.” esprisini gerçekleştirmeyi hedeflemişlerdir. İşte tasavvuf budur..!

Bu işe, “Adı konulmamış bir tasavvuf hareketi.” denmekle, şayet Allah’a yaklaşma yolunda olan insanlar veya insan-ı kâmil olma peşinde koşan insanlar mânâsı kastediliyorsa, bu doğrudur ve bu mânâda mutasavvıf olmayan veya tasavvuf yolunda bulunmayan bir mü'min yok demektir. Ama bununla, tasavvuf duygu ve düşüncesini ister muhatapların farklılığı, isterse o işi temsil eden şahısların farklılığı açısından tarikatlar hâline getirip sunma meselesi anlaşılıyorsa bu mânâda bu çalışmalar, ne tasavvuf ne de tarikattır.

Kardeşlik

Üstad Hazretlerinin “Kardeşlerinizin meziyetleri ile iftihar ediniz.”⁴³ şeklindeki tavsiyesi, tamamen inanca

⁴³ Bediüzzaman, *Lem'alar* s.203 (Yirmi Birinci Lem'a, Dördüncü Düstur).

bağlı bir olaydır. İnancı kavi olmayan insanların, bu hakikati tam yaşayabileceklerine ihtimal verilemez. Evet, konuşan bir kardeşinizin sürç-ü lisanları sizi rahatsız etmiyorsa veya onun dinleyenlerin gönlünde inşirah hâsıl eden konuşması, sizi sevindirmiyorsa, siz “kardeş” makamını ihraz edememişsiniz demektir.

Diyalog

Günümüzde bazıları, bütün dinlerin ortak noktalarını ortaya koyup bundan bir din meydana getirelim ve insanları onun etrafında toplayalım düşünce ve çabası içindeler. İlim dünyasının, hiç de yabancı olmadığı bu düşünce ve faaliyetlere karşı uyanık olunması gerektiği kanaatindeyim. Zira, bu sözde düşünce, en azından ateizm kadar, özellikle İslâm dinine zarar verebilecek mahiyettedir.

Bana göre bir anlamda orijinalite yapma, popülarite kazanma gibi sâiklerle ortaya atılan bu düşüncelere isabetli cevap verebilme, İslâm’ın evrensel esaslarına göre hareket etmekle mümkündür. Bu cümleden olarak, Hristiyan ve Yahudilerle diyaloga geçme, onlara karşı olan tutumlarımızda sert davranmama gibi hususları sayabiliriz.

Şimdilerde, Hristiyan dünyasının da bizimle böyle bir temasa geçme çabası içinde bulunduğu söylenebilir. Böyle bir çabada onların gerçek niyetleri ne olursa olsun,

zahîrî durumdan hareketle bu fırsat mutlaka değerlendirilmelidir diye düşünüyorum. Tarihî hâdiseleri, tarihsellik çukuru içine gömerek, hiç mevzuubahis etmeden, onları kendilerini tarif ettiği konumları içinde kabullenmek suretiyle, belki de tarih boyunca gerçekleşmeyen ortak değerler etrafında bir birleşme gerçekleşebilir. Yeter ki biz, bize düşeni, belli yol ve yöntem içinde yapabilelim.

Cemaatle Namaz ve Kolektif Şuur

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), namazın cemaatle kılınmasına çok ehemmiyet vermiş ve her vesile ile bunu teşvik etmiştir. “*Nefsim kudret elinde olan Allah’a yemin ederim ki, ateş yakılması için odun toplanmasını emretmeyi, sonra da namaz için ezan okunmasını, daha sonra bir kimseye emredip insanlara imam olmasını, sonra da cemaatle namaza gelmeyenlere gidip evlerini yakmayı düşündüm.*”⁴⁴ hadisi O’nun cemaate verdiği önemi göstermektedir. Nitekim fukaha, bu hadisten hareketle cemaate farz, vacip ve sünnet-i müekkede hükmünü vermişlerdir. Ahmed b. Hanbel Hazretleri; “*Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin ve rüku edenlerle birlikte rüku edin.*”⁴⁵ âyet-i kerimesi ve arz ettiğimiz hadis-i şeriften hareketle, namazın cemaatle kılınmasının farz-ı ayın olduğu hükmüne varmıştır. Şafiî fukahası, namazın cemaatle kılınmasını farz-ı kifaye olarak

⁴⁴ Buhârî, *ezân* 29, 34, *ahkâm* 52; Müslim, *mesâcid* 251-254.

⁴⁵ Bakara sûresi, 2/43.

kabul ederken, Hanefî ve Malikîler ise sünnet-i müekke-
de olduğunda ittifak etmişlerdir.

İnsanlığın İftihar Tablosu, “*Cemaatle kılınan na-
maz tek başına kılınan namazdan 27 derece daha
üstündür.*”⁴⁶ buyurmuş ve cemaatle kılınan namazın se-
vap açısından daha faziletli olduğunu bildirmiştir. Se-
vab-ı uhrevînin umuma terettüp etmesi itibarıyla, bir fer-
de verilen sevaptan diğerlerinin mahrumiyeti söz konusu
değildir. O sevabın tamamı, nuraniyet sırrıyla herkesin
defterine işlenir.

Bu hadisler, aynı zamanda bize, Allah yolunda yapı-
lan ibadet ü taat ve seyr u sülûkteki ferdî muvaffakiyet-
lerin, mutlak mânâda mükâfat ve karşılık göreceğini, an-
cak neticede bunların yine ferdiyet plânında kalıp, hiçbir
zaman cemaat hâlinde eda edilme keyfiyetine ulaşama-
yacağı hakikatini öğretmektedir. Bu husus; namaz, oruç,
hac vs. ibadetlerde olduğu gibi, iman ve Kur’ân yolunda
yapılan gayretlerde de mevzuubahistir.

Ancak, devamlı olarak tek bir ferde, Allah’ın vaa-
dettiği şeylere ulaşma teminatının olmadığına da mut-
lak olarak bilinmesi gerekir. İnsan, iman ve Kur’ân adı-
na tek başına harikulade bir şeyler yapsa bile bu, daima
ferdiyet plânında kalır. Fakat bir iş, duygu ve düşüncede
aynı değerleri paylaşan bir topluluk hâlinde eda edildiği

⁴⁶ Buhârî, ezân 30; Müslim, mesâcid 249.

takdirde, iştirak-ı âmâl-i uhreviye düsturundan hareketle, o insanların her bir ferdi bu amelden kazanılan sevaptan hissedar olur.

Hâsılı, asrımız kolektif şuur asrıdır ve ancak bu şuurla hareket edilerek Kafdağı'ndan ağır yükler kaldırılabilir.

Şeytanların Zincire Vurulması

“Mühim ve büyük bir umûr-u hayriyenin çok muzır mânileri olur. Şeytanlar o hizmetin hâdimleriyle çok uğraşır.”⁴⁷ buyurur Bediüzzaman Hazretleri. Aslında şeytanlar, değil bir toplumun, tek bir ferdin bile Rabbisi ile olan münasebetinden dolayı çıldıracak hâle gelirler. Dolayısıyla birbirleri ile uyumlu bir şekilde, din-i mübîn-i İslâm için koşturan insanlar karşısında şeytanların çıldırmaması düşünülmemelidir.

Bu çerçevede şeytanların muvaffak olma ihtimaline gelince; yer yer Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) döneminde irtidat hâdiselerinin olduğu, Hz. Osman ve Hz. Ali dönemlerinde ise bu tür çalkantıların içtimâî bir buud kazandığı, Cemel ve Sıffin savaşlarının olduğu düşünülecek olursa, şeytanların kısmen başarılı olduğu söylenebilir. Demek ki, en sağlıklı bünyede bile bu türlü hâdiseler olabiliyor. Öyleyse günümüzde bünyesi kat'iyen saha-be bünyesi kadar sağlam olmayan bir toplumda, böylesi hâdiselerin vukuu gayet normal görülmelidir.

⁴⁷ Bediüzzaman, *Lem'alar* s.200 (Yirmi Birinci Lem'a).

Bir Demet Sosyal Mesele

Tarih Şuuru

Tarih şuuru, toplumun aktivitesi ve canlı tutulması adına önemli bir kaynaktır. Onu hiçbir zaman nazarlardan d ur etmeden i imizde her l hza canlı tutmamız gerekir.

Tarih şuuru, sık sık müracaat edilen tertemiz bir kevser kaynağı olması itibarıyla yer yer bizim için bir teselli kaynağı olmuştur. Her ne kadar o, “İçinde bulunduğı zamandan çok iyi yararlanamayan ve onu iyi değerlendiremeyen aciz milletlerin teselli i in sığındıkları bir bahane” olarak görülse de ben, bu teselli kaynağının çok önemli olduğına inanıyorum. Zira ideallerimizin fizibilitelerini yapma ve onları pratiğe dökme adına beslendiğimiz kaynak, tarih şuurudur.

Evet biz, Yahya Kemal'in "Ben kökü mâzide bir âtiyim." mısraında ifade ettiği gibi geçmiş ve geleceğe kuşatıcı bir perspektiften bakabilen, geleceği mâziden gelen ruh ve mânâ kökümüz üzerine bir dantela gibi ören milletiz. Bundan dolayı da sürekli mâzi şuur ve zenginliğine müracaat eder, bir endam aynası gibi onun karşısı-na, geçip kendimizi sorgular ve ona göre kendimizi hazırlayıp geleceği kucaklamaya çalışırız.

Bu yönüyle tarih şuuru, sürekli müracaat edilmesi gerekli olan bir kaynaktır. Hasımlarımız, geçmişin engin, zengin ve rengin ikliminden uzaklaştırmak suretiyle âdeta bizi birer renk körü yaptılar. Böylece bizim dünya-mızı siyah beyaza boyayıp, bizi çok büyük bir zevk kaynağından mahrum ettiler.

Doktor İkbâl, bu mevzuya bir hikâye ile yaklaşarak meseleye ayrı bir derinlik kazandırır. Zamanın birinde koyunlar arslanlardan bîzar olmuşlar. Nihayet bir gün kendini inzivaya çekmiş, yaşlı, bilge bir koyuna dertlerini anlatmışlar. O da koyunlara, değişik bahaneler uydurarak devamlı et yemenin çok kötü olduğunu arslanlara telkin etmeleri tavsiyesinde bulunmuş. Koyunlar, bu tavsiyeye uyarak bir inkılâp gerçekleştirmişler ve neticede arslanları koyunlaştırmışlar. Tabii Doktor İkbâl'in burada esas vurgulamak istediği mesele; kıssadan hareketle arslan bir milletin, başkaları tarafından nasıl renk körü hâline getirilerek koyunlaştırıldığı ve kimliklerinin değiştirildiği hakikatidir.

Hâsılı, tarih şuuru, insanların kendi kimliklerini muhafaza adına çok önemli bir değerler bütünüdür. Bu değerleri görmezlikten gelmek körlük, toplumu bunlardan uzaklaştırmaya çalışmak ise basiretsizliktir.

Her Sıkıntı Bir İnşiraha Gebedir

“Sıkışmanın en son noktası, boşalıp rahatlamanın başlangıcıdır.” Bu, fert plânından toplum plânına, makro âlemden normo ve hatta mikro âleme kadar uzanan çizgide geçerli bir prensiptir. Meselâ, arzın merkezinde olan sıkışmalar bir yönüyle nefes almayı netice vermektedir. Bu sebeple yanardağların fışkırması bir rahmettir. Çünkü sıkışma neticesiyle dışarı atılan lâvların, yerin altında kalması durumunda umumi bir tazyike sebebiyet vermeleri bir ölçüde yer kabuğunu her yandan sarsmaları demektir.

Aynen bunun gibi Allah (celle celâluhu), insanın ağız ve burnunu da böyle bir menfez yapmıştır. İnsan, bu vesileyle içindeki zehirli gazları atar ve zehirlenmeden kurtulur. Bu durumda, vücudun rahatlama adına, ondan zararlı olan şeylerin dışarı atılması demektir. Aynı durum, kâinatta da söz konusudur. Büyük patlama ile kâinatın yaratılması, haddizatında bir nefes alma, tomurcuk gibi çiçek çiçek açma ve neticede varlığa açılımadır.

Toplumlarda vuku bulan sıkışmalar da büyük ölçüde inşirahın hazırlayıcısıdır. Meselâ, Allahu Teâlâ, İnşirah

sûresinde bize, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) üzerinde bulunduğu ağır yük sebebiyle bir sıkıntı ve ızdırap içinde olduğunu bildirmektedir. Bunu, toplumun boşluğa açık olması ve Efendimiz'in çaresizlik içinde kıvrılması şeklinde anlamak mümkündür. Bu şiddetli sıkışma ve tazyikten sonra, Allah bişaret esintileri ile gelen ilâhî esintilerle Efendimiz'in sadrına inşirah vermiş ve sırtındaki yükünü hafifletmiştir.

Evet, her sıkıntı ve tazyik bir inşiraha gebe dir. Hadis diye rivayet edilen, fakat Sühreverdi'ye ait olduğu söylenen, "Karar kararabildiğin kadar, çünkü kararmanın son noktası aydınlığa açılmanın başlangıcıdır."⁴⁸ sözü de bu hakikati ifade etmektedir. Ama bu, çekilen her sıkıntıdan sonra, mutlaka hep hayır doğacak demek de değildir. Çünkü hayır, hayrı hazırlayabilecek temiz ve nezih ruhların mevcudiyetine vâbestedir.

Bir toplum, içinde hayır cereyanları olduğu hâlde tazyike maruz kalmaz ise, o toplumun önünde bir infilâk var demektir ve her infilâk da bir inşirahın müjdesidir.

Avrupa'da İslâm

Mısır Ezher Üniversitesi eski hocalarından meşhur Şeyh Bahît Efendi, bir seyahat münasebetiyle İstanbul'a geldiğinde; doğunun sarp, yalçın kayaları

⁴⁸ Bkz.: el-Kudâî, *Müsne d ü'ş-Şihâb* 1/436; ed-Deylemî, *el-Müsne d* 1/426.

arasından zuhûr ile, gelip İstanbul ulemasını ilzam eden Bediüzzaman'a karşı ülemâ, Şeyh Bahî'ten bu genç hocayı ilzam etmesini isterler. Şeyh Bahî't bu teklifi kabul ederek bir münazara zemini arar. Ve bir namaz vakti Ayasofya Camii'nden çıkıp Bediüzzaman'la çayhaneye oturduğunda bunu fırsat telâkki eder ve Üstad'a:

– Avrupa ve Osmanlılar hakkında fikriniz nedir? der.

Bediüzzaman ise:

– *Avrupa, bir İslâm devletine hamiledir, günün birinde onu doğuracak; Osmanlılar da Avrupa'ya hamile-dir; o da onu doğuracak.*⁴⁹ cevabını verir.

Günümüz gerçekleri açısından meseleyi değerlendirdiğimizde bunun gerçekçi bir tespit olduğunu görürüz. Zira Osmanlı, bir değil; birkaç defa Avrupa doğurmuştur. Cihan harbiyle İslâm âlemi parçalanmış.. bu parçalar hamisiz kalmış. Batı kriterleri, İslâmî dinamiklerin yerini alıp, koca bir bölgede bütün değerler altüst olmuştur. Evet uzun zaman, bir koca coğrafyada gördüğümüz şeyler hep Âkîf'in ifadesiyle: Harap eller, yıkılmış hanumanlar, kimsesiz çöller, başsız ümmetler, emek mahrumu günler, fikr-i ferdâ bilmez akşamlar oldu.

Şimdi ise, sıra Avrupa'da.. onun da İslâmî bir doğum yapması yakındır denebilir. Öteden beri, bazı velilerin istihracıyla, Avrupa'da bir devlet Müslüman olacak

⁴⁹ Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat* s.49 (İlk Hayatı).

dendiğinden, kendileriyle harbe iştirak edip –bu iştirak çıkarlara dayalı da olsa– bir dostluk yaşadığımız Almanlar’ı bu işe en yakın görmüş ve onların Müslüman olmasını hep ümit etmişizdir. Hâlâ da bu ümidi koruruz. Onlar veya başkaları, bir gün ırkçılık ve enaniyet damarlarını İslâm havuzu içine atıp eritecek ve en az diğer ülkeler kadar onlar da İslâm’a girme şansını elde edeceklerdir.

Ne var ki bu, İslâm adına yeterli bir gelişme sayılamaz. İslâm’ın, onlar nazarında bir değer ifade edebilmesi için, en başta Müslümanların Avrupa dilencililiğinden kurtulmaları şarttır. Zira bugüne kadar efendinin, dilenci konumundaki insanlardan, alabileceği hiçbir şey olmamıştır. Diğer bir husus da, oraya her ne ad ve unvanla gidilirse gidilsin; niyetlerde şuurlu bir şekilde İslâm’ı temsil olmalı ve başka türlü istek ve arzular, bu niyetin önüne kat’iyen geçmemelidir.

Bir de meselelerin topyekün İslâm âleminde yaşanıp temsil edilmesi var ki, o da daha farklı bir durum arz eder. Yeryüzünde melekler gibi yaşayan insanlar, mükemmel fertler, huzur vaadeden aileler, insanın gözünü kamaştıran köyler, Piyer Lotilere: “Keşke ağaçlarınızın dibine gömülsem..” dedirtecek kadar mükemmel şehirler, korunmuş tabiat.. ve daha akla gelebilecek ne kadar güzellik varsa, hepsinin bu ülkelerde yaşanıp temsil edilmesi çok önemlidir.

Avrupa, bugün ekonomik durumu itibarıyla içten ve dıştan refah seviyede olması, kendisini tehdit eden çok ciddî hususların bulunmaması vs. parlak yanlarıyla hâlihazırdaki durumundan memnun gözükmektedir. Ve kendisini temelden sarsabilecek bir kriz olmadığı sürece de, herhangi bir arayış içine girmeyecektir. İslâm ise, kendisini aramayanlar tarafından bulunacak, elde edilip kabul edilecek bir din değildir.

Evet zannediyorum O, bir maden arama hassasiyeti içinde ele alınmadıkça kimseye kapısını aralamayacaktır. Demek oluyor ki, Avrupa, kurtarıcı arayışı içine girmedikçe, onun İslâm'ı bulması; bulsa dahi onu kabul etmesi mümkün değildir. Zira, *مَنْ طَلَبَ وَجَدَ وَجَدَ* “Kim aradığını ciddiyetle ararsa, ancak o bulabilir.”⁵⁰ hakikati, ilâhî bir âdettir.

Netice itibarıyla, tıpkı arz-talep meselesinde olduğu gibi, biz İslâm'ı onların ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde temsil ettiğimiz nispette, onlar İslâm'a gireceklerdir. Ve zannediyorum bunun için de, meseleyi şu andaki konumdan biraz daha ileriye götürmemiz ve onun nazarlarda göz kamaştırıcı bir hâl almasını sağlamamız gerekecektir. Bu yapılabildiği oranda, temsilde mükemmeliyet yakalanmış olacaktır. Ve Allah'ın izniyle iman her gönlün Allah'la irtibatını sağlayarak ona huzur kaynağı olacaktır.

⁵⁰ Bkz.: İbnü'l-Cevzî, *el-Müdhiş* s.490; İbn Hacer, *Mukaddimetü Fethu'l-bârî* s.14.

Eğitim Faaliyetleri ve Yersiz Vehimler

Türkiye, düşünce hayatından idari sisteme, eğitim mekanizmasından aile yapısına kadar birçok problemi olan bir ülkedir. Bu tür problemlerden sıyrılmanın en önemli çaresi de “aydınlanma” olsa gerek. Evet insanlar, aydınlanarak birbirlerini daha iyi anlar ve neticede de bir uzlaşma zemini hâsıl olabilir. Ama birileri öteden beri bu ülkede “Siz eğitim düşmanısınız.” diyerek inanan insanlara hücum etmişlerdir. Oysaki ne o uydurma “Bir hırka, bir lokma.” hikâyesi, ne de “cehalet” yüzkarasının uzaktan yakından İslâm’la alâkası vardır. Çağın dev mütefekkeri, “Bizim üç büyük hastalığımız var, bunlar: cehalet, iftirak ve fakirliktir.”⁵¹ diyerek bizi içten yıkan sebepleri, hekimâne teşhisle ortaya koymaktadır. Öyleyse, bir taraftan cehalete karşı ciddî bir ilim seferberliği başlatılıp, milletin birlik ve beraberliği adına lâzım gelen şeyler yapılırken, diğer taraftan da insanlarımıza zenginleşme yolları gösterilmelidir.

Aslında, hakikî Müslümanlık bu iken, bir kısım insanlar, yıllardır Müslümanları hep cehaletin yanında göstermiş ve “gerici”, “yobaz” gibi bir sürü yaftalarla, onları karalama yoluna gitmişlerdir. Zühd, yanlış anlaşılmış ve Müslümanlar, âdeta köşesine çekilmiş bir acûze-i şemtâ tiplmesiyle karakterize edilerek değişik töhmetler altında bırakılmıştır. Esasen züht kalbde yaşanmalıdır ve

⁵¹ Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat* s.61 (İlk Hayatı).

insanın, dünya ile herhangi bir kalbî bağlantısı olmama-
lıdır. Yoksa kesben –avam ifadesiyle– dünyanın altından
vurup üstünden çıkmalı ve ne yapıp yapıp mutlaka ba-
şarıya ulaşılmalıdır.

Günümüzde –Allah’ın inayetiyle– gönüllü kuruluşlar
ve özel teşebbüsler, başta Türkiye olmak üzere dünyanın
değişik yerlerinde açtıkları okullar ve kurdukları üniversi-
telerle aydınlık bir geleceğin temellerini atmış bulunmak-
tadırlar.

Ancak, cehaletle savaş amacıyla başlatılan bu güzel
gelişmeler karşısında, yine malum bazı kesimler, “Bunca
okulla acaba bu insanların düşündükleri ve hedefledik-
leri bir şey mi var?” diyerek vehim ve kuruntulara hü-
kümler bina etmek suretiyle efkarı bulandırmaktadırlar.
Oysaki, burada hedeflenen şey, bu ülkenin eğitimle mu-
asır devletler seviyesine çıkarılarak çağını idrak ufkuna
ulaştırılmasıdır.

Ayrıca, geleceğin dünyasına yönelik ne idarî, ne
siyasî hiçbir alanda tasarımızın olmadığını, Allah’ın rı-
zasından başka bir şey düşünmediğimizi herkes anlamış
durumda. Aslında hususî bir zaman ve mekâna bakma-
yan bu türlü iddiaların aksini ispat etmek de kimsenin
elinden gelmez. Tabir-i diğerle iddia eden ispat etmek,
zorundadır. Yoksa devletin en üst kademesindeki ferdin-
den en alt seviyedekine kadar herkes için bir şey iddia
edilebilir ve yeryüzünde böyle bir iddiaya muhatap ol-
madık bir tek insan kalmaz.

Günümüzde eğitimden iktisadi hayata kadar birçok güzel gelişmeler söz konusudur. Hamiyetli iş adamlarımız, bir taraftan cehalete karşı ilim seferberliği başlatarak okullar açarken, diğer taraftan, fakirliğe karşı zengin olma seferberliği ilân ederek ticarî şirketler kurmaktadır. Şimdi bu türlü şeyler yapılıyor diye, vehimlere hüküm bina ederek, kapalı kapılar ardından, benim insanlara gizli bir şeyler söylediğim ve bununla belli hesapların, plânların peşinde olduğum şeklindeki yaklaşımlar, insafsızlık ve zulümden başka bir şey değildir.

İlimle insanların dimağlarını, kalblerini aydınlatanlar, onlara değişik istihdam imkânları hazırlayanlar, fakir-fukarayı zekât ve sadakasıyla destekleyenler, insanların en hayırlısıdır. İslâm'da “hayır” tabiri, insanlara zarar verebilecek yoldaki bir taşı kaldırmadan alın da, eğitimden iktisadî hayata kadar herhangi bir eğitim müessesesi kurmaya kadar çok geniş ve şümüllü bir çerçevesi vardır. Zira hadisin ifadesiyle, “İnsanların en hayırlısı onlara faydalı olanıdır.”⁵²

Hoşgörüde Denge

Her meselede itidal ve denge çok önemlidir. Hoşgörü meselesinde de kalb balansının çok iyi ayarlanması gerekmektedir. Biz, hoşgörü hususunda dengeli

⁵² el-Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 1/472. Yakın ifadeler için bkz.: et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* 6/58; el-Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* 6/117.

olduğumuza inanıyoruz. Zannediyorum bazıları, biz hoş-görü derken, bunu milletimizin ve ülkenin geleceğinin zararına olarak tarihimizi, millî-mânevî değer ve dinamiklerimizi tahribe karşı da hoşgörülü olunmasını kasdettiğimizi sandılar. Bugünümüz ve yarınımız adına nelerin hoş görüleceği ve nelerin hoş görülmeyeceği bellidir. Ümit ediyorum ki bu toplum, zamanla birbiriyle kayna-ya kayna o dengeye ulaşacaktır. Fakat kanaat-i acizanemce, şu demokratik hava içinde, tartışma ve ayrılık konusu meselelerden çok, bizi toplum olarak, millet olarak birbirimize bağlayan hususları öne çıkararak, herkesi bulunduğu konumda kabul edip, hoş görmekle işe başlamak, en isabetli yol olsa gerektir.

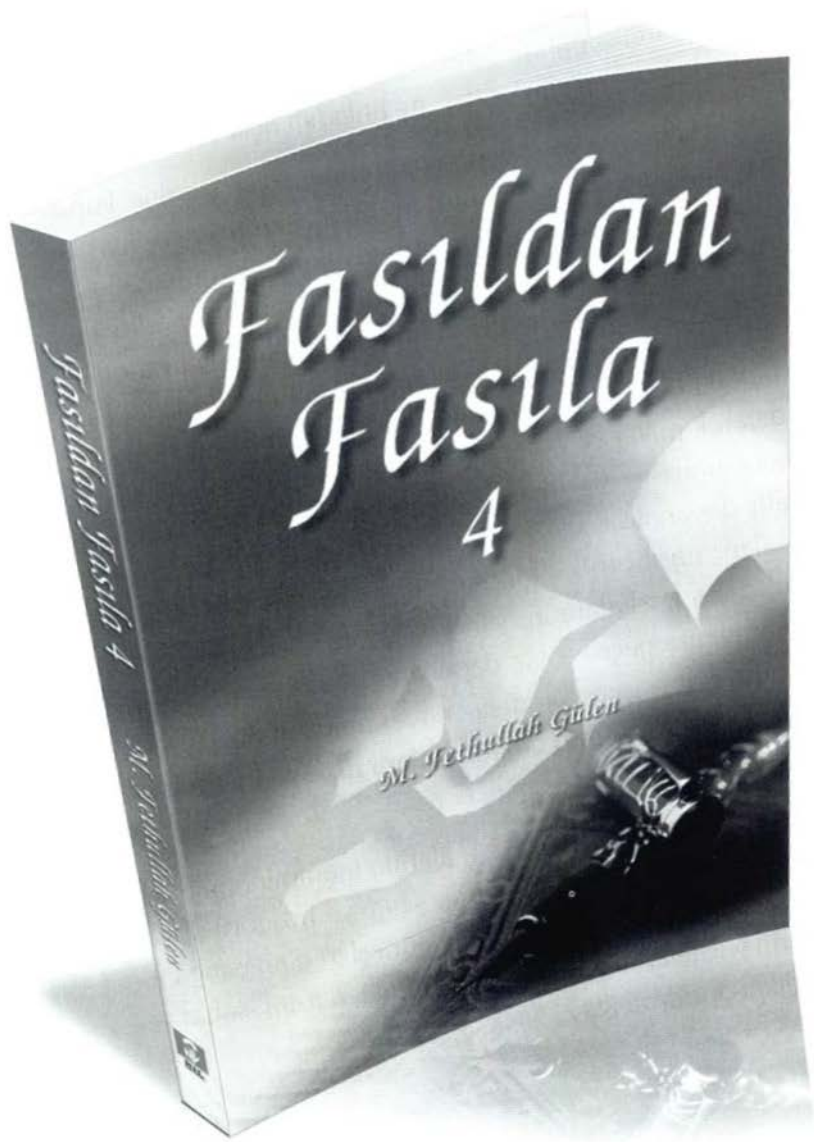
Başkalarının hukukunun söz konusu olduğu bir yerde müsamaha gösterme, kimsenin hakkı değildir. Biz nefsimize ait meselelerde fedakârlıkta bulunabiliriz; fakat toplumun hakkını fertlere bağışlamaya gelince, o topluma karşı işlenmiş bir zulümdür. Ben cüzdanımı veya sırtımdaki elbiseyi birisine verebilirim; bu bir fedakârlıktır. Ama millete ait bir cüzdanı, millet malını ve kamunun hakkını birisine bağışlamam, zahiren hayır gibi görünse de, temelde zulümdür.

Bu açıdan, birisi kalkıp da bir toplumun bugününe, geleceğine saldırıyor, aileyi tehdit ediyor; cana, nesle, akla, dine ve mala dokunuyorsa, bu türden davranışlara

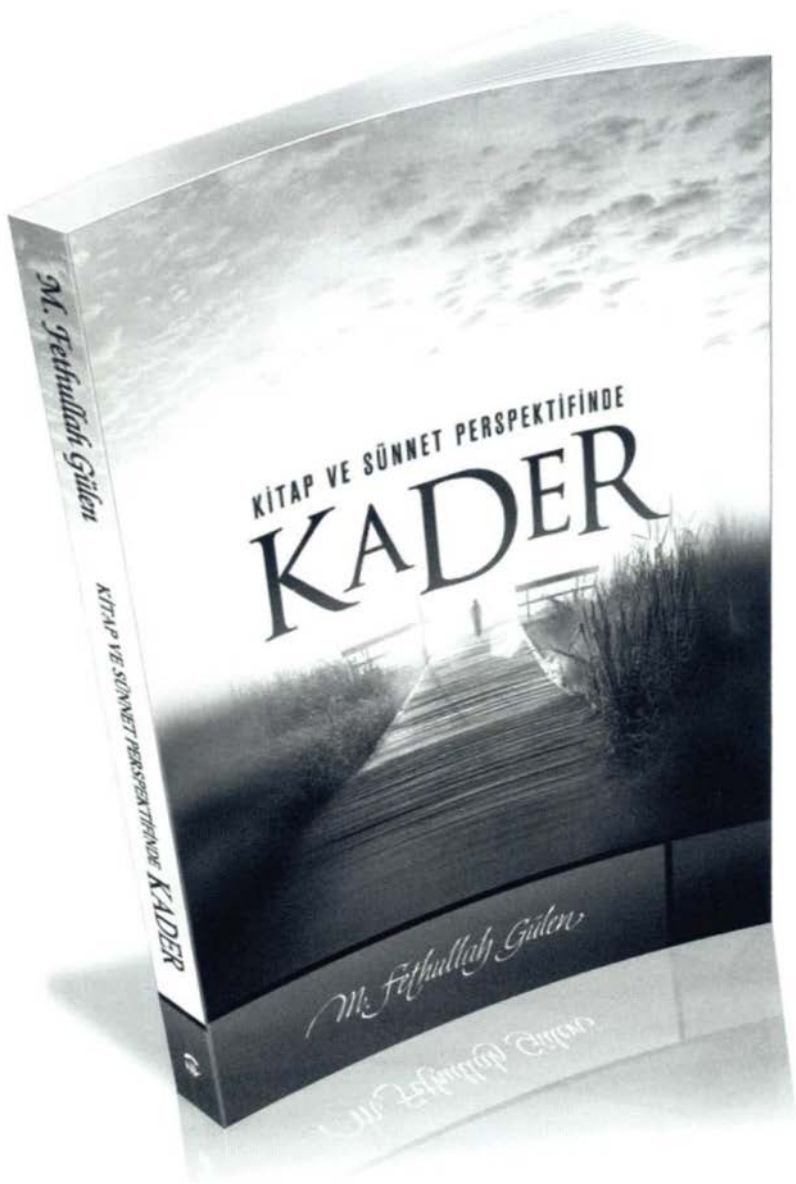
karşı müsamahalı olma bizi aşar. Hoşgörünün gayesi, hedefi ve milletin ondan ne anladığı açık ve nettir.

Öte yandan hükümler, muhtemeller üzerine kurulmamalıdır. Eğer hüküm muhtemeller üzerine kurulacak olursa, bu takdirde, suizan yapılmış, günaha girilmiş olur. Hükümler vukuâta, yani olup bitmiş hâdiselere göre verilir. Ortada bir işaret ve delil olmadığı müddetçe, beraat-ı zimmet, yani kişilerin masumiyeti asıldır. Bu, hukukî bir disiplindir. O açıdan, bazılarının, siz hoşgörü diyerek millet ve mâneviyat aleyhinde her şeyi dinamitliyorsunuz ve bazılarının dümen suyunda gidiyorsunuz gibi dayanaksız ve tamamen suizanna dayanan suçlamaları, nasıl bir bühtandan öte geçmiyorsa, aynı şekilde, daha başkalarının, şimdi hoşgörü diyorsunuz ama, fırsat elinize geçse şöyle yaparsınız gibi düşünce ve sözleri de, hiçbir işaret ve delile dayanmayan birer kuruntu olup, böylesi kuruntu ve bühtanlara dayanılarak hüküm verilemez.

Görünen o ki, bize düşen, âlemin inanıp inanmaması değil, samimiyetle inandığımız sevgi ve hoşgörü davasında, risalet vazifesinin ayları ve güneşleri olan peygamberlerin vazifelerini yaparken gösterdikleri azim, sebat ve kararlılığı göstermektir.

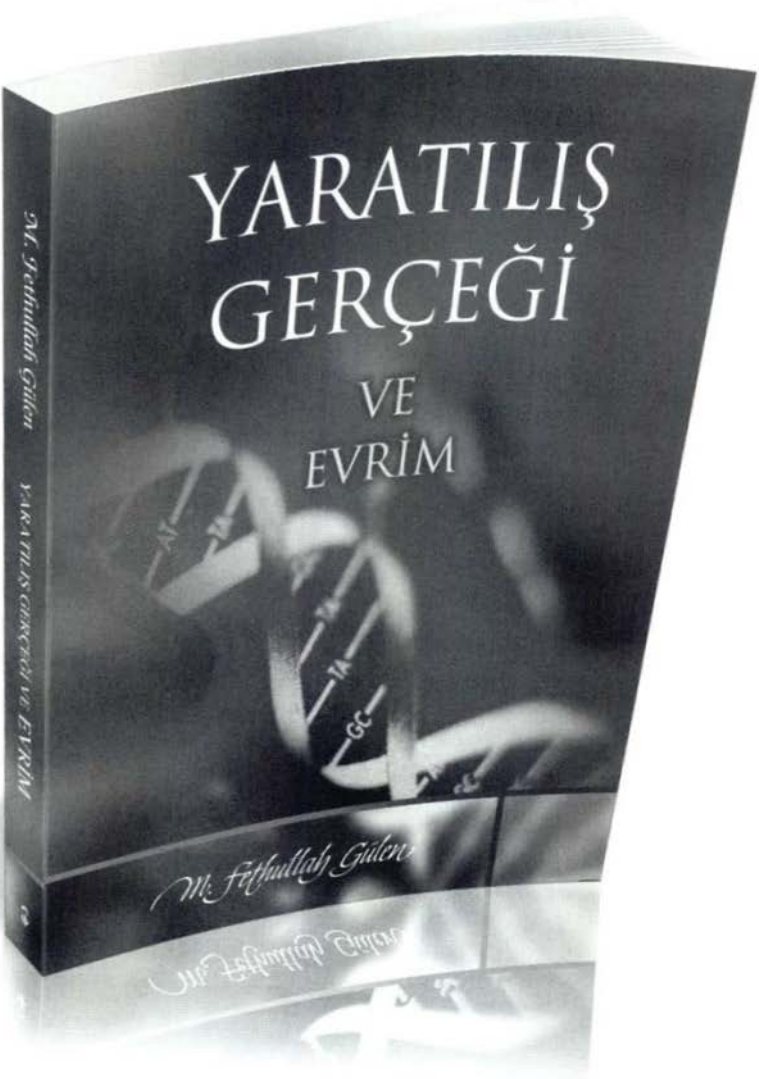

Gençlere Pırlanta Ölçüler - 5

İlim ve fen, çeşit çeşit dalları ve her dalın ihtiva ettiği faydalarıyla, hemen herkes için yararlı ise de; insanın ömrü mahdud, imkânları da sınırlı olduğundan, bunların hepsini belleyip istifade etmesi mümkün değildir. Bu itibarla, her fert kendisi ve milleti için gerekli olan şeyleri öğrenip değerlendirmeli, gereksiz şeylerle ömrünü beyhude zayi etmemelidir.

6,90 TL